

T.C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI

GÖÇÜN EKONOMİK ANALİZİ: NİĞDE UYGULAMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Esra MERAL

Niğde
Temmuz,2016

T.C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI

GÖÇÜN EKONOMİK ANALİZİ : NİĞDE UYGULAMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Esra MERAL

Danışman :Yrd. Doç. Dr. Filiz KUTLUAY TUTAR

Üye :Yrd. Doç. Dr. Ragıp YILMAZ

Üye :Yrd. Doç. Dr. Fatma Zişan KARA

Niğde

Temmuz, 2016

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “*Göçün Ekonomik Analizi: Niğde Uygulaması*” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiği ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 20/04/2016

 Esra MERAL

ONAY SAYFASI

Yard.Doc. Dr FİLİZ TUTAR danışmanlığında ESRA MERAL tarafından hazırlanan " GÖÇÜN EKONOMİK ANALİZİ :NİĞDE UYGULAMASI " adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tarih: 27/06/2016

JÜRİ :

Danışman : Yard.Doç. Dr .FİLİZ TUTAR

Üye : Yard. Doç.Dr. RAGIP YILMAZ

Üye : Yard. Doç.Dr. FATMA ZİŞAN KARA

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun Tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Doç. Dr. Ömer İSKENDER OĞLU
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Eğitimim boyunca ilminden faydalandığım, insani ve ahlaki değerleri ile de örnek edindiğim, onunla çalışmaktan onur duyduğum ve ayrıca tecrübelerinden yararlanırken göstermiş olduğu hoşgörü ve sabırdan dolayı değerli hocam, Yard. Doç. Filiz TUTAR (Niğde Üniv.)'a ve bu çalışmayı, bitirmemde emeği geçen ve benden maddi, manevi hiçbir desteği esirgemeyen aileme ve bu süreçte beni yalnız bırakmayan Emre GÜRLER'e teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ
GÖÇÜN EKONOMİK ANALİZİ : NİĞDE UYGULAMASI

MERAL, Esra

İktisat Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Filiz KUTLUAY TUTAR

Temmuz2016, 105 Sayfa

Göç olgusu insanoğlunun varoluşuyla başlamış ve var olduğu sürece devam edecek bir süreçtir. BM nüfus bürosunun tanımına göre göç “kişinin köken yerinden başka bir yere giderek orada kalıcı yerleşmesi ve böylece ikamet yerinin değişmesi” anlamına gelmektedir. Sosyal bilimler literatüründe çeşitli göç tanımlamaları mevcuttur. Bu tanımlamaların ortak noktası göçün dini, siyasi, coğrafi, sosyal ve nihayet iktisadi etkilerinin olmasıdır. Göçün ekonomik etkilerinin incelendiği bu çalışmada, TR7bölgesine dâhil olan Niğde’den başka bölgelere göçün belirleyicilerini ortaya koyarak geriye göçün olabilirliğini araştırmak temel amacımız olmaktadır. Bu bağlamda Niğde ilinden göç için en fazla tercih edilen iller; AR-GE harcamaları, maaş durumları, sanayi sektörünün dağılımı gibi ekonomik göstergelerin yanında cinsiyet, eğitim durumları ve gidilen yerlerdeki mutluluk düzeyleri analiz edilerek Niğde ili ile karşılaştırmaya tabii tutulmuştur.

Söz konusu veriler birlikte değerlendirildiğinde çalışmamızda varılan sonuç; Niğde ili nüfusunun da Türkiye’deki içgöç nedenlerinde olduğu gibi başta ekonomik kaygılar nedeniyle göç ettiği. Niğde’nin fizyolojik özellikleri de değerlendirildiğinde tarımsal alanların yetersizliği ve ürün çeşitliliğinin azlığı, teşvik primlerinin yetersizliği gibi nedenlerle yine ekonomik sonuçlara bağlanan göçler yaşanmıştır. Geriye göçün olabilirliği için Niğde’nin tarımsal karakterden sıyrılıp sanayiye eğitim sağlık gibi sosyal alanlara devletle birlikte özel sektörün de el atması gerekmektedir. Son bir öneri olarak yerel ekonomilerin yerelden kalkınabilmesi için Niğdeli olup da il dışında yaşayan girişimcilerin Niğde’ye gelip yatırım yapmaları göçün önüne set çekecektir.

Anahtar Kelimeler: Göç, İçgöç, Türkiye ve Niğde.

ABSTRACT
POSTGRADUATE THESIS
ECONOMIC ANALYSIS OF MIGRATION: NIĞDE APPLICATION

MERAL, Esra

Department of Economics

Thesis Supervisor: Assist. Prof. Dr. Filiz KUTLUAY TUTAR

July 2016, 105 Page(s)

The fact of migration has begun with existing of human beings and will continue as long as human beings exist. According to description of UN Population Division migration means “that a person moves a place from his/her origin place and resides permanently there and change his/her place of residence”. There are several descriptions of migration in social sciences literature. The common point of these descriptions is that migration has religious, political, geographic, social and finally economic outcomes. Our main goal in this study, in which economic effects of migration are reviewed, is to investigate the probability of remigration by revealing the determinants of migration from Niğde, where is included in TR7 section, to other regions. In this regard, the provinces, that are preferred for migration from Niğde, are compared with Niğde thereby being analyzed in the sense of sexuality, educational status, prosperity level besides economic indicators such as r&d expenses, salary level, distribution of industry sector.

After being assessed aforementioned data, the conclusion of this study is that the population of Niğde had migrated initially because of economic concern which is also reason of internal migration in Turkey. When geographic specifications of Niğde is taken into consideration, migration depended on economic results were seen because of insufficiency of cultivated areas, restricted product range and scarcity of incentive premiums. To make possible remigration, Niğde must tend to build industry and get rid of its agricultural characteristics, develop social areas such as education and health by getting the aid of both state and private sector. A last suggestion: that entrepreneurs, who are originally born in Niğde but live in a different city, reside and invest in Niğde will block migration.

Keywords: Migration, Internal migration, Turkey and Niğde.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

YEMİN METNİ	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ.....	vi
GRAFİKLER LİSTESİ.....	vii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖÇ KAVRAMI, TARİHSEL GELİŞİMİ ve GÖÇ ÇEŞİTLERİ

1.1.GÖÇ KAVRAMININ TANIMI.....	4
1.2. GÖÇ OLGUSUNUN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	9
1.3. GÖÇ ÇEŞİTLERİ.....	12
1.3.1. İç Göçler.....	14
1.3.1.1.Sürekli Göçler	15
1.3.1.2. Mevsimlik Göçler	16
1.3.2.Dış Göçler	17
1.3.2.1.İşgücü Göçü	18
1.3.2.2.Beyin Göçü	19
1.3.3.İradi Göç.....	20
1.3.4.Zorlama Sebebiyle Göçler.....	20
1.3.5.Kitle Göçü	22
1.3.6.Katkısız Göç.....	23
1.3.7.Seçimli Göç.....	23
1.4. GÖÇÜN KURAMSAL ÇERÇEVESİ	24

1.4.1. Ravenstein'in Göç Kuramı.....	24
1.4.2. Kesişen Fırsatlar Kuramı.....	26
1.4.3. Petersen'in Göç Tipi Sınıflandırması.....	26
1.4.4. İtme Çekme Kuramı	28

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE GÖÇ OLGUSUNUN NEDENLERİ VE UYGULANAN GÖÇ POLİTİKALARI

2.1. Türkiye'de Göç Olgusunun Nedenleri	29
2.1.1. Ekonomik Nedenler	31
2.1.2. Güvenlik Sorunu.....	34
2.1.3. İstihdam İmkânlarının Yaratılmaması	35
2.1.4. Sosyo- Kültürel Nedenler	38
2.1.5. Teknolojik Nedenler	39
2.1.6. Tarımsal Yapıdaki Değişmeler	40
2.1.7. Sağlık Nedenleri	42
2.2. Türkiye'de Uygulanan Göç Politikaları	43
2.2.1. 1923-1960 Dönemi	44
2.2.2. 1960-1980 Dönemi	45
2.2.3. 1980-1999 Dönemi	47
2.2.4. 1999 ve Sonrası Dönem.....	47

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
NİĞDE İLİNİN MEVCUT DURUM ANALİZİ VE GERÇEKLEŞEN GÖÇ
ÜZERİNE GENEL DEĞERLENDİRME

3.1.Türkiye’de İç Göçe İlişkin LiteratürAraştırması.....	50
3.1.1.2000 Öncesi Dönemde Yapılan Uygulamalı Çalışmalar	51
3.1.2.2000 Sonrası Dönemde Yapılan Uygulamalı Çalışmalar.....	52
3.2. Niğde İli Mevcut Durum Analizi.....	57
3.2.1. Niğde İlinin Coğrafik ve Stratejik Konumu.....	57
3.2.2. Niğde İlinin Sosyo – Ekonomik Yapısı.....	58
3.2.3. Niğde İlinin İstihdam Yapısı	68
3.2.4. Niğde’de Göç Olgusu.....	69
3.3. Niğde’de Gerçekleşen Göç Üzerine Değerlendirme.....	71
3.3.1.Çalışmanın Amacı.....	71
3.3.2. Çalışmadan Beklenen Yararlar.....	72
3.3.3. Çalışma Alanının Tespiti.....	72
3.3.4. Veriler ve Değerlendirme.....	73
SONUÇ.....	81
KAYNAKÇA.....	85

TABLolar LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 2.1. Türkiye'nin Bölgeler Arası Net Göç Hızı(2014).....	30
Tablo 2.2. Yerleşim Yeri ve İstihdam Durumu - Ekonomik Faaliyete Göre Göç Eden Nüfus ve Türkiye Geneli(2000).....	36
Tablo 2.3. Temel Göstergelerle Türkiye'de Tarım(2002-2011)	41
Tablo 3.1. Seçilmiş Yerli Literatür İç Göç Çalışma Örnekleri.....	54
Tablo 3.2. Türkiye TR7 Bölge Sınıflandırması.....	56
Tablo 3.3. Niğde -TR7-Türkiye Nüfusunun Değişimi,2007-2015.....	58
Tablo 3.4. Niğde'nin İlçelere Göre Erkek - Kadın Nüfusu,2015.....	59
Tablo 3.5. Niğde'nin Kamu ve Özel Hastane Yatak Sayısı,2008-2012.....	60
Tablo 3.6. Niğde'deki Sağlık Personel Sayısı, 2005-2014.....	61
Tablo 3.7. Niğde –TR7- Türkiye'de Bin Kişiyeye Düşen Sağlık Personel Sayısı,2014.....	62
Tablo 3.8. Niğde –TR7- Türkiye'de Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı,2014.....	62
Tablo 3.9. Yükseköğretim Kurumlarında Önlisans ve Lisans Düzeyinde Öğrenci Sayısı,2008-2012.....	63
Tablo 3.10. Niğde Üniversitesi Öğrenci Dağılımı,2015-2016.....	63
Tablo3.11. Niğde'nin Kişi Başı Gayrisafi Yurt İçi Hâsıla Değeri(\$),1996-2001....	64
Tablo 3.12. Niğde'nin Dış Ticaretinin Yıllara Göre Dağılımı,2009-2014.....	64
Tablo 3.13. Niğde'deki Tarım Alanları Varlığı (dekar),2008-2014.....	65
Tablo 3.14. Niğde –TR7- Türkiye'deki Canlı Hayvanların Değeri- Bin TL,2008-2014.....	66
Tablo 3.15. Niğde'deki Hayvanların Karşılaştırması, 2012-2013.....	66
Tablo 3.16. Niğde'nin Süt Üretimi –Ton ,2009-2015.....	67
Tablo 3.17. Niğde –TR7 –Türkiye Nüfus Projeksiyonu,2023.....	68
Tablo 3.18. Niğde'nin Yerleşim Yerine ve Cinsiyete Göre Verdiği Göç,2012.....	73
Tablo 3.19. Niğde İlinin Göç İçin Tercih Ettiği İller,2012.....	74

Tablo 3.20. Niğde ve Göç Verdiği İllerin Ekonomik Göstergeleri,2012 (%).....	74
Tablo 3.21. Niğde ve Göç Verdiği İllerin Nüfusunun Sanayi Sektörü Dağılımı,2012.....	76
Tablo 3.22. Niğde'nin Göç Verdiği Bölgelerin Maaş Durumu,2013.....	77
Tablo 3.23. Niğde'nin Göç Verdiği Bölgelerin AR-GE Harcamaları,2013.....	78

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik:2.1. Türkiye’de En Çok Göç Veren İller(2014).....	32
Grafik:2.2. Türkiye’de En Çok Göç Alan İller(2014).....	33
Grafik:2.3. Türkiye’de Yerleşim Yerine Göre Göç Edenlerin İşgücüne Katılma Oranları (%) (2000).....	35
Grafik :3.3. Niğde ve Göç Verdiği İllerin Mutluluk Değerleri(%).....	79

GİRİŞ

Göç en temel anlamıyla bireylerin yer değiştirme eylemi olarak tanımlanmaktadır. Tarihin ilk dönemlerinde iklim şartları yüzünden zorunlu olarak yapılan eylem günümüze yaklaştıkça çok yönlü bir boyut kazanmıştır. Söz konusu dönemlerde ilkel kabileler varlığını devam ettirebilmek için göç etmişlerdir. İlk dönemlerde gerçekleşen göç çok basit boyutlu sonuçlar doğurmuştur. Bireylerin yeniden başka bir alanda yerleşim kurma ihtiyacı duymaları sonucunda var oldukları bölgeyi terk ederek başka alanlara göç etmeleri onların yaşamında birçok değişikliğe neden olmuştur. İnsanoğlu yerleşik hayata geçince artık iklim koşullarına daha dirençli hale gelmiş ve göçün nedeni başlı başına iklim koşulları olmaktan çıkmıştır.

Göç başlı başına sosyal boyutlu bir olgu olsa da bunun yanında ekonomik siyasi hatta psikolojik bir olgu haline gelmiştir. Bu olgular beraberinde incelendiğinde göç kavramı niteliksel olarak açıklanabilecektir.

Göç çok yönlü olması nedeniyle dünya çapında pek çok araştırmaya konu olmuş ve bunun için modeller geliştirilmiştir. Bu modeller dikkatle incelendiğinde modellerin çıktıkları noktaya sınırlı kaldıkları yani o ülkenin kendine özgü koşullarına göre şekillendiği görülmüştür. Bunlara Ravenstein'in Göç Kanunları, Stouffer'in Kesinleşen Fırsatlar Kuramı, Petersen'in Göç Sınıflandırması ve Lee'nin İtme Çekme Kuramı örnek olarak verilebilir. Çalışmamızda bu modeller zemin alınarak bölgesel kalkınma farklılıkları nedeniyle ortaya çıkan göç hareketleri incelenerek öncelikle Türkiye sonra TR7 bölgesi ve Niğde ele alınarak genelden özele doğru bir araştırma oluşturulmuştur. Göçün çeşitleri, dönemleri ve dünyada süregelen göçlerin yanında Türkiye üzerinde de durulmuştur fakat çalışmanın asıl bölümünü Niğde'nin iç göçü oluşturmaktadır.

Özellikle ortaçağ döneminde gerçekleşen Kavimler Göçü dünya tarihinde önemli bir yere sahiptir. Kavimler Göçü sonrasında ise coğrafi keşifler başlamıştır. Bu keşiflerle beraber insan toplulukları zengin kaynakları kullanabilmek adına göç eylemini gerçekleştirmeye başlamıştır. Avrupalıların yeni ticaret yollarını keşfetmeleri sonucunda daha da büyüyen göç furyası modern çağa doğru yaklaşıldığında endüstrileşme nedeniyle gerçekleşmiştir.

“1923’den 1950’ye”, “1950’ler ve 1960’lar”, 1960’lar, 70’ler ve 80’ler” ve 1980 sonrası”. Bu ayırım tarihsel olmaktan çok ilgili sorunsal alanlarının farklılaştığı dönemleri yansıtmaktadır. 1923’ten itibaren başlattığımız ilk dönemde, önemli bir göç hareketi yaşanmamıştır. Bu dönemde kırdan kente ve kentten kente cılız bir göç söz konusudur.¹

1950’lerden sonra ise Türkiye’de göç daha da hissedilir boyuta ulaşmıştır. Bu dönemde tarım devrimi yerini sanayiye bırakmış ve böylece kırsal alandaki insanlar kentsel alanlara doğru yoğunlaşmıştır. Tarımda çalışan insanlar artık sanayi ve endüstrileşmeyi tanımış ve böylece sanayi alanlarına akım yaşanmıştır.

Çalışmanın amacı; göçün boyutlarının ve nedenlerinin açıklanması Türkiye’de gerçekleşen göçlerin nedenlerini ve bunun için uygulanan göç politikalarının incelenmesidir. Çalışmada var olan Niğde örneğinde ise bireylerin Niğde’den neden vazgeçtikleri ortaya konulmaktadır. Çalışmada göç eden kişilerin beklentilerinin ne kadar karşılandığı da araştırılmıştır. Bu beklentinin karşılanması göç eden bireylerin mutluluk düzeyleri ile doğrudan orantılıdır bu yüzden göç için seçilen bölgelerin mutluluk düzeyleri de araştırmaya konu olmuştur.

Bu amaç doğrultusunda hazırlanan araştırmanın ilk bölümünde tarihsel gelişim sürecinde göçün boyutları verilmiş, göç çeşitleri üzerinde durulmuş ve göçün farklı bilim dallarınca tanımlarına değinilmiştir. Göçün kuramsal çerçevesi oluşturulmuş, bu alanda ilk çalışmayı yapan ve göçün kavram olarak literatüre girmesini sağlayan EG. Ravenstein’in Göç Kanunları’ndan bahsedilmiştir. Buna ek olarak Petersen’in Göç Sınıflandırması, Lee’nin İtme Çekme Kuramı, Stouffer’in Kesişen Fırsatlar Kuramı gibi göç modellerinin üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın ikinci kısmındaysa Türkiye’de var olan göçün nedenleri ve Türkiye’de uygulanan göç politikaları üzerinde durulmuştur. Göç politikalarında ise Türkiye belli dönemlere ayrılmış ve o dönemlerde uygulanan politikaların amaçları ve sonuçları değerlendirilmiştir.

Çalışmanın son bölümünde ise Niğde üzerine bir değerlendirme yapılmış ve göç üzerine yapılan literatür taraması ortaya konmuştur. Literatür taramasında veriler ve bu verilere ulaşmak için kullanılan yöntemlerden bahsedilmiştir. Niğde’nin mevcut

¹ <http://yorukoglukoc.blogspot.com.tr/2007/07/iindekiler-1.html>

durum analizi değerlendirilmiş ve bu değerlendirmede Niğde'nin coğrafik ve stratejik durumu, sosyo – ekonomik yapısı ve istihdamı verilmiş ve böylelikle çalışma alanının neden Niğde olduğu belirlenmiştir. Niğde'de yapılan değerlendirmelerin sonuçları analiz edilerek değerlendirilmiştir. Veriler neticesinde tablolar ve çeşitli şekillerle sonuçlar iller bazında kıyaslanarak incelenmiştir.

Çalışmanın neticesinde insanların çok yönlü nedenlerle g edebildiği ve göçlerin insanların hayatı üzerinde önemli psikolojik sonuçlar doğurduğu görülmüştür. Bilindiği üzere g eyleminin gerçekleşmesinde birbirini etkileyen ya da bağımsız olan pek çok faktör vardır. Niğde'den gn nedenleri arasında ilk önce ekonomik nedenler gelmektedir. Niğde'den göç eden bireylerin genellikle seçtiği iller İstanbul, Ankara, Mersin, Antalya ve Konya gibi yaşam koşulları ve memnuniyet düzeyleri yüksek olan yerlerdir. rnek alınan şehir, göç edilen illerin ar-ge harcamaları, maaş durumu gibi g için birçok çekici etmen oluşturduğu ortada olan kavramlar üzerinde kıyaslamaya tabii tutulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖÇ KAVRAMI, TARİHSEL GELİŞİMİ ve GÖÇ ÇEŞİTLERİ

1.1.GÖÇ KAVRAMININ TANIMI

Göç kavramında sağlıklı bir analiz yapabilmek için öncelikle göç olgusunun çok yönlü olarak tanımlanması gerekmektedir. Dolayısıyla bu bölümde öncelikle göçün tarihsel gelişimi ve çeşitleri üzerinde durularak göçün analizi yapılacaktır.

Günümüz dünyasında değişimler akıl almaz boyutta hız kazanmıştır. Bu değişim sonucunda şehirlerin yapıları, pazar imkânları, rekabet koşulları gibi pek çok kavram da büyük bir evrim geçirmiştir. Bu değişim unsurlarından en önemlisi kentleşme olgusudur. Oluşan kentleşme süreci beraberinde de göçü getirmiştir. En yalın tanımlamasıyla göç bireyin veya toplulukların, coğrafik anlamda yer değiştirme eylemidir.

İlkel dönemlerde kaynak bulma arayışı için yapılan yer değiştirme hareketi zamanla yaşam biçimi haline gelmiştir. Kaynak bulmanın yanı sıra doğal afetler, açlık, kuraklık, iklim değişiklikleri toplulukları göçe zorlamıştır. Bütün bunlara ek olarak toplumlar devletleşme sürecinden bu yana çeşitli toplumlar veya devletlerle girişilen mücadeleler nedeniyle de göç etmişlerdir.

Kişiler; ailelerini ya da kendilerini düşünerek var olan durumlarını değiştirmek için kişisel, sağlık ve ekonomik şartlar nedeniyle göç eylemini gerçekleştirmişlerdir. Göç olgusu dar bir kavram olarak sadece yer değiştirme eylemini temel alsada oluşturduğu sonuçları nedenleriyle beraber değerlendirildiğinde topluluklar üzerinde büyük oranda değişiklik yarattığı bir gerçektir. Ayrıca göçlerin toplumu var eden önemli yapılarda büyük dönüşümler yarattığı ortadadır.

Kitlesel ya da bireysel hareketlilik tahmin edilebileceği gibi insanlık süreci gelişiminden beri var olagelmıştır. İlk aşamada hayatta kalabilmek için zorunlu olan

kaynağı bulma adına yapılmış göçler; zamanla savaşlar, zorlu iklim şartları, sağlık, eğitim gibi artık daha sosyal nedenlerle gerçekleşmeye başlamıştır. Devletleşme yapısının oluşmasından sonra ise göçler uluslar arası boyut kazanmıştır.

İnsanlık tarihine bakıldığında her dönemde göç olgusuna rastlanılmıştır. Hatta toplumlar ilk dönemlerde sürekli göç ederek hayatlarını sürdürmüşlerdir. Bu toplulukların yerleşik düzene geçebilecek şartları sağlayacakları döneme kadar sürmüştür. İlk dönemlerde göçün üzerinde iklim özellikleri etkiliyken günümüze yaklaştıkça çok yönlü nedenlerle insanoğlu göç edebilmektedir. Tüm zamanlar göz önüne alındığında yaşam koşulları nedeniyle göçlerin yaşandığı ortadadır.

Hayvancılıkla geçim sağlayan toplumlar hayvanlarına gerekli otlak alan bulabilmek için göçebe yaşama adapte olmak zorunda kalmışlardır. Tarımla ilgilenen toplumların ise göç yönünü iklim belirlemiştir. Ürettikleri ürünlerin kısıtlı olması nedeniyle de iklim değiştikçe bireyler göç etmiş iklimi geldikleri yerden daha ılıman olan bölgelerde konaklamışlar ve üretime geçmişlerdir. Yaşam kaygısı ve yaşayabilmek adına gerekli kaynak arayışları göç hareketini başlatmıştır.

Göç nedenleri aynı orantıda sonuçlarını da oluşturmuştur. Yani ekonomik, siyasi ya da beşeri gibi hangi nedenle göç yapılırsa yapılsın yine aynı sonuçlarla insanlığı etkilemiştir. Bu nedenle göç kavramının tek yönlü incelenmesi hem zor hem de hatalı bir tutum olacaktır. Bu nedenlerin yanında göç alan ve göç veren merkezlerin karakteristik özellikleri beraber incelenerek sonuçlara ulaşmak gerekir.

Göç kavramının sosyolojik, coğrafi, ekonomik, politik gibi pek çok alanda kendine yer bulması nedeniyle her bilim kendi açısından göçü tanımlamıştır. Kavramın tanımında kesin bir çerçeve çizilemediği için hem geniş hem dar anlamda pek çok “göç” açıklaması bulunmaktadır. Aşağıda bu tanımlamaların bazılarını yer verilerek geniş bir perspektif sunulmaya çalışılmıştır.

Bu kapsamda göç:

➤ Göç (migration), birey ve grupların ekonomik, sosyal, kültürel vb. nedenlerden bir yerden başka bir yere gitmeleridir. Göçler daha çok sosyal, iktisadi, politik ve eğitsel nedenlerin sonucunda meydana gelir².

➤ Coğrafi hareketler, siyasi, dini, ailevi, ekonomik, kültürel nedenlerden dolayı bir coğrafi bölgeden diğer bir coğrafi bölgeye doğru olan yönelmeyi ifade eder. Bu hareketlilik türü göç kavramı ile açıklanır.³

➤ Göç nüfusun yer değiştirme hareketi ve kent, köy gibi bir yerleşme biriminden diğerine yerleşmek amacıyla yapılan nüfus hareketidir⁴.

➤ Bir yerleşim biriminden, gruptan veya belli bir siyasal sınırı olan toprak parçasından başka birime doğru kısmen, sürekli birey veya kitle hareketidir.⁵

➤ Daha iyi yaşam beklentisi nedeniyle bireyler ya da toplulukların yasadıkları ortamları bırakıp geçici veya sürekli olarak yeni yerleşim yerlerine gitmeye karar verme eylemidir.⁶

➤ Ekonomik, siyasi, ekolojik ve bireysel nedenlerle bir yerden başka bir yere yapılan ve kısa, orta veya uzun vadeli geriye dönüş veya sürekli yerleşim hedefi güden coğrafik, toplumsal ve kültürel bir yer değiştirme hareketidir.⁷

➤ "Göç durağan bir olgu değil, nedenleri ve sonuçları ile birlikte algılanan bir süreçtir. Zaman ve mekân, neden ve sonuç unsurları; durağan bir olgu olmaktan daha çok bir süreç olması, göçün tanımlanması, ölçülmesi, çözümlenmesi, açıklanması ve

²Sezgin KIZILÇELİK ve Yaşar ERJEM "Açıklamalı Sosyoloji Terimler Sözlüğü, s. 185

³ Suat TÜFEKÇİ, Sosyal Yapı ve Sosyal Değişme, Der Yay. İst., 2000, s. 71.

⁴Üner SUNDAY, Nüfusbilim Sözlüğü, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, 1972 s.

⁵ Ömer DEMİR ve Mustafa ACAR, Sosyal Bilimler Sözlüğü,(6.Baskı),Adres Yayınları, Ankara,2005,s.170.

⁶M.Vedat PAZARLIOĞLU,"İzmir Örneğinde İç Göçün Ekonometrik Analizi" Yönetim ve Ekonomi,2007,s.121.

⁷ Cemal YALÇIN, Göç Sosyolojisi, Anı Yayıncılık, Ankara,2004,s.13.

yorumlanmasını hem kuramsal hem de görgül anlamda karmaşık bir hale getirmektedir.”⁸

Göçün boyutlarının bu denli fazla olması; göçün temel sonuçlarının farklı açılardan değerlendirilmesine neden olmuştur. Mesela; Tüfekçi (2000); göçün sadece zorunluluğu ve gönüllülüğü üzerinde dururken; Sunday (1972); göçü nüfus hareketi olarak tanımlamıştır. Bütün bunların yanında tarihte göç ile ilgili ilk çalışma yapan ve göç olgusunu literatüre kazandıran kişi 1885 yılında Ernst Georg Ravenstein’dir ve göç ile ilgili düşüncelerini “The Laws of Migration” adlı eserinde yazmıştır. Göç kavramının çeşitli kanunları olduğundan bahsetmiştir. Bu kanunlar ;⁹

- Göç edenler kısa mesafede göç ederler.
- Uzun mesafeye göç edenler sanayi ve ticareti gelişmiş bölgeleri tercih ederler.
- Her göç tersine bir akım yaratır. Yani göç sonucu boşalan alanlara başka yerlerden gelen bireyler yine göç sonucu yerleşirler.
- Göçün ana nedeni ekonomiktir.
- Kadınlar göç etmeye daha çok meyilli olsa da en çok göçü erkekler yapar.
- Göç olayı çoğunlukla kırsal alandan kentsel alana doğru olur.

Doğal afetler, kuraklıklar iklim değişiklikleri ve diğer göçebe toplumlarla girişilen mücadeleler sonucunda kişiler, göçebe hayatı benimsemiştir. Göçebelik ile başlayan insan yaşamı her toplumda göçü içinde barındırmıştır. Göçebe topluluklar, hem hayvancılık yaparak hem de iklime bağlı tarım yaparak yaşayabileceklerine inandıkları her yerleşim bölgesine göç etmişlerdir.

Göç temel olarak, bir yer değiştirme olayı olarak görülmektedir. Bu olay bölgesel olduğu gibi uluslar arası yerleşim birimleri arasında da gerçekleşmektedir. Göç ; kırsal alan- kentsel alan, kırsal alan- kırsal alan, kentsel alan –kentsel alan ve son olarak kentsel alan- kırsal alan şeklinde gerçekleşmektedir. Göç eylemine maruz kalan bölgeler olumlu-olumsuz pek çok sonuçla karşılaşmıştır. Tabii ki göç veren toplumlar için de bu durum geçerlidir. Göç veren toplumlar da sonuçlar daha çok

⁸ Ahmet İÇDUYGU vd. “Türkiye’de İç Göç ve İç Göçün İşçi Hareketlerine Etkisi”, Türkiye’de içgöç, İstanbul Tarih Vakfı Yayınları, s.205.

⁹ Waldo TOBLER, “Migration: Ravenstein , Thorntwaite , And Beyond ”, Geography Department University of California Santa Barbara CA 93106-4060.

ekonomik olarak iş gücü potansiyelinin düşmesi olarak görülse de göç alan toplumlar da hem nüfusa ek nüfusun gelmesi, hem ekonomik hem de göç eden bireylerin psikolojik durumları gibi pek çok sonuçlar doğurabilmektedir. Bütün bunlara ek olarak bireyler kendi kültürlerinden farklı bir kültüre geçiş yaptıkları için göç alan toplumlarda kültürel olarak çatışma yaşanabilmektedir.

Göç; birçok gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi gelişmiş ülkelerin de başlıca sorunları arasında yer almaktadır. Bu sorunun temelini inildiğinde sanayileşme çağının ve onun getirisi olan makineleşmenin yer aldığı görülür. Ayrıca sosyal nedenlerde yer alan eğitim yetersizliği gibi sağlık koşullarının kırsal alanda yeterli bir düzeye sahip olmaması da göçün önemli gerekçeleri olarak insanları şehre sürüklemiştir.

Sanayileşme süreciyle beraber bireyler kırsal alandan kentsel alana doğru yönelmiştir bunun nedeni tahmin edilebileceği gibi sanayi kuruluşlarının belli merkezlerde toplanmasıydı. Kuruluşların merkezde olması kişileri de merkeze yakın bölgelere sürüklemiş ve bugünkü kentsel alanların yoğun nüfus tabanını oluşturmuştur. Göç veren bölgeler açısından incelendiğindeyse bireylerin iş imkânlarının kısıtlı olması ve yeterli geçim kaynağının olmaması ayrıca yaşamın pahalı olması gösterilebilir.

Göç olgusu sosyal nedenler, kültürel nedenler, ekonomik nedenler açısından değerlendirilebileceği gibi yer, zaman ve amaç özellikleri doğrultusunda da değerlendirilebilir.

Göçün tanımları farklı bilim adamları tarafından farklı dönemlerde ve farklı coğrafyalarda yapılmış olsa da tanımlar arasında benzer unsurlar bulmak mümkündür. Bunlardan en dikkat çeken yer değiştirme eylemidir.

Tabii ki dönemsel süreçler bazında bakıldığında ilk önce basit tanımlamalar olarak yer değiştirme eylemi olarak göç olgusu bu kalıptan çıkmış ve çok boyutlu olmuştur. Göç olayı sadece yer değiştirme eylemi ile sınırlı değildir. Çünkü bireyler ya da kitleler, ekonomik sıkıntılar, siyasi nedenler çevre şartları gibi nedenler ile göç etmektedirler.

Tüm bunlar göz önüne alındığında göç; kısa veya uzun süreli, yerleşmek amacıyla ya da kısa vadeli olabilen zorlama nedeniyle olabileceği gibi kişisel arzular veya yaşamsal imkânlar, kariyer yapma dürtüsü gibi beşeri nedenlerle de yapılan bir eylemdir

1.2.GÖÇ OLGUSUNUN TARİHİ GELİŞİMİ

Göçler, basit anlamda göçebe yaşamlarını ayrı tutarsak, insanoğlunun yerleşik hayata geçmesi sonucunda değişik nedenler üzerinde ortaya çıkmıştır. Tarihsel süreçte incelediğimizde göçler genel olarak ilk dönemlerde açlık, kuraklık, savaş gibi daha çok fizyolojik ihtiyaç ve baskılar nedeniyle olmuş olsa da gittikçe siyasi ve dini sebepler, eğitim ve kariyer imkânları, ekonomik gereksinim, iş imkanlarının çok ve çeşitli olması vb. nedenlerden kaynaklanmaktadır.

Tarih öncesi dönemlerden başlayarak başlayan göçler aralıklar devam etmiştir. Bu göçlerin hemen hepsinin siyasi ve askeri sebepleri vardır. Göç, bir milletin, bir kavmin yurtlarını terk ederek bilinmeyen bölgelere yok olma pahasına da olsa göç etmesidir. Tarih öncesi yapılan göçlerin sebeplerini o dönemin aydınlatabilecek yazılı kaynaklar bulunmadığından tam olarak açıklayabilme imkanı her zaman bulunamamaktadır.¹⁰

Tarihsel sürece bakıldığında göçleri çağlar bazında incelemek doğru olacaktır. Böylece ilkçağ, orta çağ ve sanayi çağı ve yeniçağ olarak dört süreçsel ayrıma tabii tutulabilir.

İlkçağda göçler; ilkel dönemlerde insanlar beslenip barınabilmek için kaynak arayışları nedeniyle iklim şartları yüzünden sürekli göçebe hayatı yaşamışlar ve bu durum toplumların sürekli hareket halinde olmasına neden olmuştur. Yerleşik döneme kadar geçen sürede insanların göçlerinin temel nedenleri yaşamsal ihtiyaçları olmuştur.

¹⁰ http://www.dersimiz.com/ders_notlari/Kavimler-Gocu-oku-21730.html

İklim koşullarının değişmesi, kuraklık oluşumu, nüfusa toprakların az gelmesi ve bunun sonucunda söz konusu alanda yemek ihtiyacının bile karşılanamamasıyla geçim sıkıntısının ortaya çıkması göç hareketlerinin temel nedenini oluşturmuştur. Bunun yanı sıra gn gerçekleşmesinde nüfus artışı da çevredeki doğal kaynaklar kadar etkili olmuştur.

İnsanoğlu zamanla bazı küçükbaş ve büyükbaş hayvanları evcilleştirmiş ve kısa süreli yetişebilecek ürünlerle basit tarım dönemini başlatmıştır. Bunun sonucundaysa ifti köylüler oluşmuştur. Bunun yanında bitki yetiştirmeyi beceremeyen toplumlar ise iklim değişiklikleri nedeniyle hayvancılıkla uğraşan toplumlar göçebe ya da yarı göçebe bir yaşam srmşlerdir. Göçebe toplumdan yerleşik düzene geçilme isteği sonucunda en uygun toprak seçimi hem bitki yetiştirebilecekleri tarımsal açıdan verimli topraklar akarsu kenarları olurken hem de iklim azizliğine maruz kalınmaması nedeniyle ılıman bölgeler tercih edilmiştir.

İnsanoğlu yerleşik hayata geçince küçük topluluklar şeklinde kolonileşmeye başlamıştır. Bu birlikler daha da büyüyerek siyasi birliklerini zamanla oluşturmuştur. Siyasi birliklerin oluşması ve yapılaşması sonucunda ortaya çıkan devlet yapılanmalarıyla ülkeden ülkeye nüfus aktarımı söz konusu olmuştur. Fakat bu dönemlerde g çok yalın haliyle nüfus aktarımı olarak değerlendirilmiştir. Bu ilkel dönemlerde oluşan toplum ve devletler için nüfus her şeydir çünkü savaşla kazanılan yerleşim yerlerine g eğilimi vardır. Bu ise devletlerin gücünün nüfusunda aldığını ortaya koymuştur yani kalabalık toplumlar savunma anlamında gcl toplumlardır. Bu düşünceye dayanan devletler zorunlu olmadığı ve mecbur kalmadıkları sürece ge engel olmaya çalışmışlardır. Eğitim, sağlık nedeniyle küçük boyutta göçler yaşansa da devlet yapılanmalarıyla gerçekleşen büyük çapta göçler; gerek işçi göçü gerek mübadele gerekse savaş sonrası oluşan zorunlu glerden ibaret olmuştur.

Ortaçağda g; g olgusunu orta çağda tahmin edilebileceği gibi savaşlar oluşturmuştur. Ortaçağda Avrupa'da kilise ve feodalizm hkimdir. Feodalite sisteminde toprak beyleri; işçilerin üzerinde köleliğe kadar beliren haklara sahip olmuştur. Bu toplum yapısı ise göçler üzerinde etkili olmuştur. G yok denecek kadar azdır çünkü ülke nüfusu ne kadar fazlaysa ülke savunma açısından o kadar gcldr anlayışı egemendi.

Devletler şehirleşme şeklinde yapılandığı için nüfus karşındaki devlet için sayıca üstünlük sayılmaktadır. Söz konusu sayıca üstünlük savunma açısından kabul görmektedir. Bu yüzden ilk dönemlerde fazla bir dış göç hareketi görülmemiş; göçler iç göç şeklinde gerçekleşmiş ve dolayısıyla kişiler ülke sınırları içerisinde göç etmiştir. Bütün bu bilgiler ışığında ortaçağın ilk dönemlerinde göçün tamamen güvenlik nedeniyle belli bölgelere yerleştirilen halkın oluşturduğu bir süreç olduğunu söylemek yanlış olmamaktadır.

Ortaçağ devresinde göç hareketlerine bakıldığında göçler içerisinde en büyük ve önemlisi Kavimler Göçü olmuştur. Kavimler Göçü, 4. yüzyıl ile 6. yüzyıl arasında Orta Asya'dan Avrupa'ya yapılan göçlere verilen isimdir. 4 yy. ortalarında Hunlar Aral Gölü ile Hazar Denizi arasındaki bölgeden Don ve Volga nehirleri arasındaki bölgeye kaymışlardır. Orta Asya'daki Çin Devleti'nin egemenliğinden kurtulmak için MS 350 yıllarında batıya hareket eden Hun grubu, Volga-Don nehirleri arasında yaşayan Hunların daha batıya göçmelerine neden oldu.¹¹Çoğunluğunu Türklerin oluşturduğu Kavimler Göç'üyle izlenen göç yerleri; kuzeye gidenler Sibiry'a, doğuya gidenler başta Çin olmak üzere uzak doğu ülkeleri, güneye gidenler Hindistan Afganistan, batıya gidenler ise Avrupa'ya İran Irak ve Suriye'ye göç etmişlerdir. Kavimler Göçü sonucunda Roma İmparatorluğu yıkılmıştır.

Sanayi çağında insanlık tarihini etkileyen önemli olay coğrafi keşiflerdir. Coğrafi keşifler, 15.yüzyıl ve 16. yüzyıllarda Avrupalılar tarafından yeni ticaret yollarının bulunması amacıyla başlattıkları arayışlardır. Bu keşiflerin olmasının ilk ve temel nedeni elbette ki ekonomik olmuştur. Söz konusu keşiflerle bulunan yerlere pek çok insan göç etmiştir. Bu yerlerin başında Amerika gelmektedir. Bu göçleri temel nedeni keşfedilen yerlerdeki zengin kaynakları kullanma isteğidir.

Seferler sonucunda pusulayı öğrenen Avrupalı denizciler, artık açık denizlere yelken açmaktan korkmamış ve pusulayla açık denizlere keşiflerde bulunmak için açılmışlardır. Bu keşifler sonucunda göç hareketleri ortaya çıkmıştır. Sonra gerçekleşen Sanayi Devrimiyle beraber insanlar hem ülkelerindeki baskılardan

¹¹ http://www.turkcebilgi.com/kavimler_g%C3%B6%C3%A7%C3%BC

kurtulmak hem de dinsel inançlarını özgürce yaşamak hem de maddi olanak sağlamak nedeniyle göç etmişlerdir.

Modern çağın göç şeklini ise endüstrileşme oluşturmuştur. Endüstrileşme sürecine giren ülkeler kurdukları sanayi kuruluşlarına işgücünü çekebilmek için uğraşmış, bu doğrultuda en çok iç göç eylemi gerçekleşmiştir. Tarımla uğraşan kırsal alanda yaşayan bireylerin tarımda kullandıkları fizyolojik güç yerine tarımda makineleşme süreci başlamış ve insan gücü yerini makineleşmeye bırakmış. Bu durumun sonucunda işsiz kalan bireyler büyük kentlere göç etmişlerdir.

1.3.GÖÇ ÇEŞİTLERİ

Göçe iten dürtü, kişilerin göçe neden eğilimleri olduğu açıklanırsa göç çeşitleri daha da netlik kazanır. Çünkü yapılan göç nedenleri doğal olarak bize sınıflandırmasında yardımcı olacaktır. Göçler yapıma nedenleri yüzünden birçok başlıkla sınıflandırılabilir. Göçlerin temel sebebi itici ve çekici faktörlerdir. Bunların yanı sıra bir de göçün gerçekleşmesine olanak sağlayıcı ve yardımcı nedenler vardır ki onları da itici faktörler olarak değerlendirilecektir.

İtici faktörler; bireylerin yaşadıkları bölgeden memnun olmamasına neden olan durumlardır. Nüfus artış hızının yüksek olması, savaşlar, sosyal hizmetlerin bireylere ulaşamaması, güvenlik ihtiyacı, toprağın artık eski verimi vermemesi, çalışanların kazandığı ücretin yetersiz gelmesi, iş imkânlarının sayıca az olması, eğitim, sağlık, vb. imkânlardan yoksunluk ve terör itici faktörler arasında değerlendirilir.

Çekici faktörler ; Kentlerdeki unsurlar, bireyleri çekici olarak etkiler. Bunlardan en önemlileri, istihdam fırsatı ve yüksek gelirdir. Ayrıca eğitim, sağlık ve eğlence gibi faaliyetler de çekicilikler arasında yer alır. Kentteki akraba ve tanıdıklar da çekici bir unsurdur. Çekici faktörler, bireyleri iki şekilde etkiler. Hem bölgenin göç vermesini engeller, hem de başka yerlerden göçmen çeker.¹²

¹² Fatih ÇELİK, İç Göçlerin İtici Ve Çekici Güçler Yaklaşımı İle Analizi Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 27, Temmuz-Aralık 2006, ss. 149-170

İletici faktörler ise göçe olanak sağlayan olumlu etkilerdir. Bunlar politik düzenlemeler, karayollarının yapılması, yaygınlaşması gibi olabilir.

Göç kavramının oluşabilmesi için gerekli olan kriterleri açıklamakta fayda vardır.¹³

➤ Mesafe kriteri: Göç edilen yerin uzaklığı esas alınarak yapılan tanımlamalarda kullanılmaktadır. Buna göre göçler, bulunulan yerin yakınına ya da çok uzağına gerçekleştirilebilir. Özellikle ülke içerisinde yapılan iç göçler ve yurt dışına yapılan dış göçler bu kriter kapsamına girmektedir.

➤ İrade kriteri: Göç kararının iradi olarak ya da zorlama sebebiyle alınıp alınmadığı hususunda tasnife tabi tutulmasıdır. Buna göre göçler gönüllü ya da zorunlu olarak ikiye ayrılmaktadır. Zorunlu göçlere tehcir, sürgünler örnek verilebilir. İradi göçe ise iş bulma ümidiyle kente ya da kasabaya giden bir kişinin durumu örnek verilebilir. İradi göçler içsel gereksinimlerden kaynaklanan nüfus hareketleridir.

➤ Siyasi sınırlar kriteri: Göç esnasında milli sınırların aşılmaması tespit edilmeye çalışılır. Ülke içi ya da ülke dışı göçler bu kapsamda yer almaktadır. Tehcir adı verilen zorlama sebebiyle göçler söz konusu olduğunda bireyler genellikle siyasi sınırlar aşılarak ülke dışı topraklara göçe zorlanmaktadır.

➤ Zaman kriteri: Göç, temelli ya da belli bir süre ile sınırlı olup olmaması konusunda da bir ayrıma tabi tutulabilir. Geçici, mevsimlik ile sürekli göçler bu kriter bazında değerlendirilmektedir.

¹³M. Fikret GEZGİN, İşgücü Teorileri, Sosyoloji Konferanslar, 23. Kitap, İst. 1991. s. 32.

1.3.1.İç Göçler

Ülke sınırları içerisinde meydana gelen göçtür. Ülke sınırları içerisinde gerek kırsal alandan kente gerek kentsel alandan kırsal alana doğru yapılan yani ülke sınırlarını aşmayan göç çeşididir. Doğal süreç içerisinde kırsal alandan kentsel alana doğru yapılan göç türü en çok yapılan ve önemli bir yer tutan göç türüdür.

Şehirlerde var olan çekici nedenler kırsal bölgelerin göçe zorlayıcı ya da itici nedenlerle bir araya gelince, en yoğun şekilde gerçekleşen göç türü iç göç olmuştur.

İç göç sonucunda ülke nüfusunda bir azalma olmaz sadece var olan nüfus yer değiştirir kentsel alanların çekici nedenleri neticesinde şehirlerin nüfusu artarken kırsal alanların itici nedenleriyle nüfusları azalır. İç göç olgusu çeşitli yönler ve yöntemlerle olabilmektedir. İç göç olayının akışını biraz daha açtığımızda söz konusu nüfus akışının dört yönlü olduğu görülmektedir. Bunlar kırsal alandan yine kırsal alana, kırsal alandan kentsel alana şeklinde olabilirken; kentsel alandan kırsal alanlara ya da kentsel alanlardan yine kentsel alanlara doğru olabilmektedir.

Bunların içinde en önemli ve yaygın olanı köyden kente olan göçtür. Buna göre, bir bölgenin diğerlerine oranla hem ekonomik hem yaşamsal imkanlarının fazla olması o bölgeyi cazip hale getirir ve bu çekici etmenler sonucu o bölge göç almaya başlar. İç göçte ülke nüfusu değişmez; iç göçte sadece ülke nüfus yoğunluğu değişir.

İç göç olayının nedenleri; tarım alanlarının yetersiz hale gelmesi, geçim sıkıntısı, toprağın verimsiz hale gelmesi, kırsal kesimde iş imkânlarının sınırlı olması, eğitim ve sağlık hizmetlerinin yetersizliğidir. Bu nedenlerle gerçekleşen içgöçün sonuçlarıysa; ülke genelinde nüfusun dağılışında dengesizlik olması, düzensiz kentleşmenin olması, sanayi tesislerinin kent içinde kalması, alt yapı hizmetlerinde (yol, su, elektrik) yetersizliğin baş göstermesi kentlerde işsiz insanların oranını artırır.

Merkezi Cenevre'de bulunan Ülke İçinde Yerinden Edilme İzleme Merkezi'nin (IDMC) raporuna göre;¹⁴

2014 yılında iç savaş ve şiddet nedeniyle evlerini terk edip, yaşadıkları ülke içinde başka bir bölgeye yerleşmek zorunda kalanların sayısı bir yıl öncekine oranla % 14 artış gösterdi. Sadece Irak'ta yerinden edilenlerin sayısı iki milyon üzerindedir.

Geçen yıl ülke içi göçe zorlananların %60'ı Irak, Güney Sudan, Suriye, Kongo Cumhuriyeti ve Nijerya'da yaşıyor. Irak'ta 2 milyon 200 bin kişi IŞİD nedeniyle yerinden yurdundan oldu. 2014 yılında bir milyon kişinin daha eklenmesiyle Suriye'de iç savaşın başlangıcından bu yana evlerini terk etmek zorunda kalanların sayısı 7 milyon 600 bine yükseldi. Bu rakam toplam nüfusun yüzde 40'ını oluşturuyor. Nijerya'da on binler Boko Haram şiddetinden kaçıyor. Ukrayna'da ise hükümet güçleri ile Rus yanlısı ayrılıkçılar arasındaki çatışmalar nedeniyle 645 bin kişi evlerini terk etmek zorunda kalmıştır.

1.3.1.1.Sürekli Göçler

Sürekli göçler; ülke içerisinde yer değiştiren insanların, göç ettikleri yerlere yerleşmesiyle gerçekleşir. Türkiye'de, Cumhuriyetin başlangıcından günümüze kadar, özellikle kırsal alanlardan kentlere doğru hızlı bir göç olayı görülmektedir. 1927'de kent nüfusu % 24, kır nüfusu % 76 iken 1997'de bu oran kentte % 65, kırdaki % 35 olarak gerçekleşmiştir. Yani, 70 yılda kent nüfusu % 40 oranında artarken, kır nüfusu aynı oranda azalmıştır. Kır nüfusunun doğurganlık oranı kent nüfusundan daha fazla olduğu halde, oran olarak azalması kırdan kentlere doğru göç olgusunun varlığını gösterir.¹⁵

İç göç nedenleri daha çok yaşam kalitesini arttırmaya yönelik olduğundan bu nedenleri ortadan kaldırmak göçü engellemeye yetecektir. Bu göçü engellemek için; kırsal kesimde tarımda sulama imkânlarını arttırmak, intansif tarım metodunu

¹⁴ IDMC-UNHCR Ortak Basın Açıklaması , Rapor,2014.

¹⁵ <http://www.notdelisi.com/turkiyede-ic-goc-4497/>

geliştirmek, kırsal kesimde eğitim ve sağlık hizmetlerini yaygınlaştırmak, kırsal kesimde küçük sanayi kollarını geliştirmek, vb. gereklidir.

1.3.1.2.Mevsimlik Göçler

Mevsimlik göçlerin diğer göçlerden en büyük farkı göç süresinin kısa olmasıdır. Yani bireyler büyük oranda maddi olanaklar nedeniyle gitseler de kısa sürede geri dönerler. Bunun asıl nedeni belli dönemlerde işgücü ihtiyacını karşılayamayan yerlerin varlığıdır. Temelde tarım işçileri mevsimlik göçmenlerdir. Bunların yanında turizm nedeniyle yapılan göçler de bu kapsamda değerlendirilir.

Ülkemiz açısından örnekleyecek olursak; herkesin de bildiği üzere Adana-Çukurova'da yaz döneminde tarım işçi göçünden dolayı nüfus hızla artar. Tarımsal dönem bittiğindeyse nüfus geriye göç etmeye başlar. Bunun yanında Bodrum, Marmaris Kuşadası gibi merkezlerde yazın turizm sebebiyle nüfus hızla artar. Turizm nedeniyle yapılan göçler iç göçler olabileceği gibi başka ülkelerden gelen turistler açısından dış göç olarak değerlendirilebilir.

Mevsimlik göçlerde; göç eden bireylerin genç nüfus olması, erkeklerin orantısal anlamda daha çok göç etmesi gibi farklı özellikler de mevcuttur. Mevsimlik göçler göç alan merkezlerde nüfusu çok fazla yükseltmektedir. Bu da işgücü arzını arttıracığından göç alan yerde ters etki göstererek işsizliği azaltabilir ama aynı ölçüde mevsimlik işçi gücünü kullanmak var olan işgücünü kullanmamak anlamına geldiği için işsizliği arttırabilir.

Özelliklerden de anlaşılacağı üzere mevsim göçlerinde en başta gelen neden iş imkânı olmaktır. Böylece erkek nüfus ağırlıklı olarak göç etmekte, göç eden bireylerin çoğu sanayi ve hizmet kollarında istihdam edilmektedir. Burada başlıca amaç çalışma imkânı olduğundan sanayileşme oranı arttıkça o bölgeye olan söz konusu göç eylemi de artacaktır. Ama ortaya çıkan nüfus yoğunluğu geçici olacaktır çünkü var olan göç eyleminin geçiciliği söz konusudur.

1.3.2.Dış Göçler

Dış göçler ülke sınırları dışına yapılan göçlerdir ve bunun doğal sonucu olarak insanlar daha uzun süreli göç ederler. Eğitim ve kariyer süreci dış göçlerde en önemli etkenlerdir.

Bu tür göç hareketleri, nüfusun memleket sınırlarını aşarak bir memlekette diğer bir memlekete doğru kayması şeklinde de vuku bulduğu için ülke nüfusunun azalmasına yol açmaktadır. Dış göç eğer ülkeye döviz girdisini sağlıyorsa yararlıdır. Ayrıca dış göçlerin kültürlerin kaynaşması, ülkeler arasında bilgi ve emeğin dolaşımını sağlamak gibi yararlı yönleri; kültürel asimilasyon, yabancılaşma gibi de zararlı yönleri vardır. Nitekim ülkemiz açısından 1960'lı yıllarda ülke dışına giden işçilerimizin 1970'li yıllarda ülkemize gönderdiği 1 milyar dolara varan döviz, o yıllarda ülke ekonomisi üzerinde olumlu etkiler yaratmış bulunmaktadır.¹⁶

Türkiye fazla işgücünü gelişmiş olan ülkelere ihraç etmiştir. 1950'li yılların sonlarında ülkemizden Batı Avrupa ülkelerine doğru önce bireysel planda başlayan dışgöç, 1960'lı yılların başından itibaren de yurt dışı istihdam politikaları ile devlet tarafından özendirilmiştir. Anayasanın her vatandaşa seyahat özgürlüğü sağlaması da Türk işçilerinin yurt dışına çalışmak üzere göç etmelerini kolaylaştırmıştır.2004 yılında yurt dışında tahmini olarak 3.519.804 Türk vatandaşı olduğu düşünülmektedir. Özellikle Batı Avrupa ülkelerinde toplam 3.027.067 Türk vatandaşının bulunduğu varsayılmaktadır.¹⁷

Dış göç bahsedildiği gibi genellikle çalışmak amacıyla ülke değiştirmektir bu bağlamda dış göçü sürekli çalışanlar, kaçak yolla gidenler, sığınmacılar ve göçmenler olarak ayırabiliriz. Genel olarak bakıldığında ülke sınırları içerisinde gerçekleşen iç göç tersine dış göç veya diğer bir adıyla uluslararası göç, ülke sınırlarını aşarak başka ülkelere yapılan göçlerdir. Dış göçleri iç göçlerden ayıran en önemli özellik ise demografik açıdandır. Yani iç göçte nüfus akımı ülke içinde olduğu için nüfusta herhangi bir azalma olmazken dış göç ülke nüfusunda azalmaya neden olur. Modern çağda dış göçler; beyin göçleri, işçi göçü, zorunlu göçler olarak değerlendirilebilir.

¹⁶Gülten KAZGAN, "Tanzimattan 21. Yüzyıla Türkiye Ekonomisi", Bilgi Üniv. Yay. 1.Baskı. İst 2002 s.103.

¹⁷ Ahmet Murat Alper, İşçi Dövizlerini Belirleyen Makro Ekonomik Etkenler: Türkiye Örneği, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası İşçi Dövizleri Genel Müdürlüğü, Ankara, 2005, s.32

1.3.2.1.İşgücü Gücü

Yaşamış olduğumuz yüzyılda yapılan göçlerin en büyük çeşitlerinden birini işçi g oluşturmaktadır (işgücü de denilebilir). İşçi g tamamen ekonomik sebeplerden dolayı yapılan g türlerindedir. Bulunduğu ülkeden başka bir ülkeye veya bölgeye iş bulmak, daha iyi iş imknlarına kavuşmak amacıyla yapılan glerdir. Bu g türü hem gönderici bölge veya ülkenin, hem de gc kabul eden bölge veya ülkenin, sosyal ve ekonomik verilerinde değişime yol açmaktadır.¹⁸

İşçi g, bir ülkedeki işçi ihtiyaını karşılamak olarak tanımlanır. Bu durum işverenlerin yararına olacaktır çünkü yüksek ücretle çalışan işçinin yerini düşük ücret alan bir işçi alacaktır. Yani burada kalifiye ve yüksek ücretli eleman düşük ücretli bir elemanla ikame edilir. Gelen işçi g sonucu işçi arzı artacağı için işçi ücretleri düşecektir. G veren ülke açısından bakıldığındaysa oldukça pozitif bir durum ortaya çıkacaktır. Çünkü yoğun olan işgücünü ortadan kaldırmıştır. Ayrıca güç veren ülke için bir başka durum ise ülke içi düşük ücretlerin yükselecek olmasıdır.

İşçi glerinin nedenleri arasında hızlı artan nüfus, kırsal alanda isteklerin çoğalması, gelir dağılımındaki bozukluklar, istihdam yetersizliği, kırsal kesimdeki gelir düşüklüğü gösterilebilir.

Dış göçlerin önemli bir bölümünü oluşturan işgücü gleri; bireylerin daha ağırlıklı olarak fiziki kuvvetini ve gücünü daha elverişli şartlarda kullanım isteğiyle oluşur. Bireyler böylelikle daha uygun ortamlarda ve maddi olanakların daha elverişli olduğu şartlarda çalışmak için yurtlarını terk ederler. İşgücü gleri bireysel yaşanabileceği gibi kitlesel olarak da yaşanabilir hatta iş gücü güç bir devlet politikası bile olabilir.

¹⁸ Mehmet SOYTÜRK, Türkiye'den Avusturya'ya İşgücü G ,Ankara,2012,s.2314.

1.3.2.2.Beyin Göçü

Ülkeler arası yüksek vasıflı bilim adamı ve meslek erbabının göçü insanlık tarihi kadar eski bir geçmişe sahip olmasına rağmen, yakın zamana kadar literatürde fazlaca yer işgal etmiyordu. Araştırmacılar ve akademisyenler daha ziyade sanayileşmenin getirdiği "kitle göçleri" ve bunun sosyo-ekonomik ve sosyokültürel sonuçları üzerinde duruyorlardı. Fakat İkinci Dünya Savaşı sonrası gelişmeler "beyin göçü" olayını gündeme getirdi. Gerçekten savaştan sonra hem ülkeler arası kültürel ve teknik mübadele artmış, hem iletişim ve yayın imkanları genişlemiş, hem de ülkeler dikkatlerini kalkınma hedeflerine tekdüze etmeye başlamışlardı. 1960'lara gelindiğinde vasıflı bilim adamı göçünün ulaştığı vahim boyutların farkına varılarak, olaya "beyin göçü" adı konuldu.¹⁹

Beyin göçünü belli alanda geniş bilgiye sahip olan yüksek nitelikli kişilerin yapmış olduğu göçler olarak tanımlayabiliriz.

Bir göçün beyin göçü olarak değerlendirilebilmesi için göç edilen yerle var olan yerin şartları arasında çok yönlü farklılıklar olmalıdır. Çoğunlukla gelişmiş ülkelere doğru yapılmasının asıl nedeni de budur. Beyin göçünü diğer göçlerden ayıran en önemli özellik ise beyin göçünün uzun vadede terk edilen ülkeye zarar verecek olmasıdır. Bu zarar beşeri sermaye kaybından oluşur çünkü göç eden kişiler önemli mühendis, tıp bilim uzmanları, akademisyenler gibi önemli kişilerden oluşmaktadır.

Beyin göçünün nedenlerine değinecek olursak; düşük ücret politikası, vergi oranlarının yüksek olması, ekonomik istikrarsızlık, gelecek endişesi, siyasi nedenler, bilim ve teknoloji yatırımlarındaki yanlışlıklar, yabancı dilde eğitimin getirdiği olanaklardır.

¹⁹ Numan KURTULMUŞ, Gelişmekte Olan Ülkeler Açısından Stratejik İnsan Sermayesi Kaybı :Beyin Göçü,s.206.

1.3.3.İradi Göç

Herhangi bir baskı ya da devlet zorlaması olmadan zorunlu nedenler dışında bireylerin kendi istekleri doğrultusunda gerçekleştirilen göç türüdür. Bireysel istekler ya da ihtiyaçlar doğrultusunda gerçekleştirilen göç tipidir. Bireyler kariyer amacı güderek ya da sağlık, eğitim amaçlı gerçekleştirdikleri göç tipidir.

Bu göçlerin oluşumunda çekici kuvvetlerin etkisi vardır. Kişiler buldukları bölgelerden daha cazip olan yerlere göç etmeyi seçeceklerdir. İradi göçe neden olan çekici faktörler arasında insanların var olan şartları iyileştirme istekleri, inançlarını daha rahat yaşama isteği, kültürel çatışmalar, kariyer ya da kişilerin sosyal imkân ve hizmetlerden daha çok yararlanma isteği gibi beşeri ve ekonomik nedenler yer alır.

1.3.4.Zorlama Sebebiyle Göçler

Zorlama sebebiyle göçler; bu tür göçler iradi göçlerin tam tersi olarak herhangi bir baskı ya da otorite emriyle gerçekleşir. Göçün temel nedeni ya yasal zorunluluk ya da baskıdır.

Geleneksel olarak siyasi suçlu şeklinde kavramsallaştırılan mülteciler zorunlu göçün önemli aktörleri arasındadır. Politik mültecilerin bu imajı onları “ekonomik” ve “gönüllü” göçmenlerden ayırmaktadır. Ama son yıllarda çok sayıda araştırmacı ve gözlemci bu durumun mültecileri korumaktan ziyade ülkelerin çıkarlarına hizmet etmek için tasarlandığını iddia etmektedirler. Çok az kişi bu tür göçlerin arka planında ekonomik sebeplerin yattığına inanır. Çoğunluğun hemfikir olduğu nokta bu tarz zorunlu göçlerin arkasında belli politik çıkarların olmasıdır.²⁰

Zorunlu göçlerin itici faktörleri arasında; var olan savaş nedeniyle yurtlarını terk etme mecburiyeti, doğal afetler sonucunda evlerin kullanılmaması can ve mal kayıpları yaşanması, devletin zorunlu kılması gibi nedenler gösterilebilir.

²⁰ Deniz ÖZYAKIŞIR, Göç Kuram ve Bölgesel Bir Uygulama, Nobel Yayınları, 2013, s.12.

Günümüzde de pek çok örneğini gördüğümüz mültecilik ve sığınmacılık zorunlu göç kategorisinde değerlendirilmektedir. Söz konusu mültecilik kişilerin ülkelerinde baskı görmeleri sonucunda ülkeyi terk etmeleriyle sonuçlanır. Bu göçe maruz kalanların öncelikli hedefi hayati tehlikenin olmadığı emniyetli bir çevrede yaşamlarını devam ettirmektir. Geleceği belirsiz ve zorlu olan mültecileri göç etmeye zorlayan nedenler psikolojik etkilere de neden olabilir. Bu nedenle mültecilerin ihtiyaç duydukları psikolojik destek yerine onları göç ettikleri yerde bekleyen şartlar göçe maruz kalanları daha da zor duruma sürüklemiştir.

Bütün bunların dışında yönümüzü ülkemize çevirdiğimizdeyse zorunlu göçleri en fazla Güneydoğu Anadolu bölgesinde terör nedeniyle görüyoruz. Özellikle son dönemlerde kendini fazlasıyla hissettiren terör yüzünden Diyarbakır Sur ilçesinde sokağa çıkma yasağının yanı sıra bir taraftan da güvenlik gözetimi altında kişilerin başka yerlere gönderilmeye çalışılmaktadır. Bu durum zorunlu göçün örneğidir.

Sur ilçesinde yaşanan terör olayları nedeniyle insanlar başta güvenlik olmak üzere geçimlerini de sağlayamadıkları için göç etmişlerdir. Göç Edenler Sosyal Yardımlaşma ve Kültür Derneği (Göç-Der) Diyarbakır Şube Eş Başkanı Yılmaz Kan, bölgede sokağa çıkma yasağı ilan edilen yerlerde 200 bin, sadece Sur ilçesinde ise 20 bin insanın göç ettiğini belirterek, yeni bir göç dalgasının yaşandığını vurgulamıştır.²¹

Zorunlu göçe maruz kalan bireyler için normal göçe maruz kalan kişiler arasında birçok yönden farklılıklar olacaktır. Başta psikolojik sorunlar olmak üzere göç eden bireylerin eğitimleri de askıya alınmaktadır. Bu durum ise göç edenlerin yeni bölgelerde yeni iş imkânları bulabilme sıkıntısı, eğitime kalınan yerden devam edebilme, beslenme barınma şartları gibi pek çok sıkıntılarıyla karşılaşacağını göstermektedir. Bütün bu sıkıntıların yanında kişilerin yaşadığı olaylar sonrasında ortaya çıkması muhtemel olan psikolojik sorunlar da var olacaktır

Zorunlu göçler kapsamında değerlendirebileceğimiz bir göç ise mübadele göçü olarak nitelendirilen göçtür.

²¹ <http://www.milliyet.com.tr/korkutan-goc-arastirmasi-diyarbakir-yerelhaber-1108226/>

Mübadele göçleri; ülkelerin kendi sınırları içerisinde bulunan azınlıkları karşılıklı anlaşmalarla kendi ülkelerine göndermeleridir. Göçte bir istek söz konusu değildir devlet zoruyla yapılan göç türüdür. Ayrıca kitlesel bazda da değerlendirilebilir.

Zorunlu göçlere verebileceğimiz başka örnekse köleler ve köle ticaretleridir. Aslında Avrupalı sömürge devletleri Amerika kıtasına yerleşmeye başladıklarında buradaki yerli halkı köleleştirerek şeker kamışı, tütün, pamuk tarlalarında kötü koşullarda zorla çalıştırmışlardır. Ancak savaşların ve salgın hastalıkların bir sonucu olarak çok sayıda yerli hayatını kaybetmiştir. Ortaya çıkan bu işgücü kaybını kapatmak için Avrupalı sömürgeciler Afrika kıtasına yöneldiler. Böylece 15.yıyın sonlarından itibaren Afrika'dan Amerika kıtasına köle ticareti başladı. Bu ticarete öncülüğü İspanyol ve Portekizliler yaptılar. Daha sonra ise bu ticarete başta İngiltere olmak üzere diğer Avrupa ülkeleri katıldı.²²

1.3.5.Kitle Göçü

Bireylerin isteği dışında gerçekleşen ve birden çok kişinin aynı anda göç etmesidir. Büyük kitleler halinde yapılan göçün nedenleri de insanları yerlerinden edecek kadar büyük olması gerekir. Bu nedenler depremler, savaşlar, büyük açlık nedenleri, büyük doğa felaketleri olabilir.

Tarihe bakıldığında Hunların Orta Asya'dan göç etmelerinin en büyük nedeni yaşanan büyük kuraklıktı. Artık hayvanlarının yaşadığı bu kuraklık sonucu hastalıklarının artması ve kuraklığın sonucunda geline beslenme şartlarının yetersiz oluşu Hunları yüzyıllar öncesinde bile göçe zorlamıştır.²³

Aynı şekilde doğal felaketlere maruz kalınan Kırgızistan'da ise büyük bir göç yaşanmıştır. Yaşanan bu felaket toprak kaymasıydı ve binlerce kişinin göçüyle sonuçlanmıştır. 1994 yılında yaşanan bu felaket kişileri kitle göçüne maruz bırakmıştır.²⁴

²² [http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=242397\(08.08.2015\)](http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=242397(08.08.2015))

²³ <http://www.birlikegitimsen.org.tr/?p=3231>

²⁴ <http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Toprak%20Kaymasi/>

Ülkemizde ise 17 Ağustos depremi sonucu binlerce iş yeri kullanılamaz hale gelmiş şehrin yarısından çoğu depreme yenik düşmüştü. Bu deprem sonucunda kurtulan insanlar yaşamlarını devam ettirebilmek adına göç etmişlerdir. Ülkemizde yakın dönemde yaşanan terör olayları yüzünden memleketlerinden olan binlerce insan da göç etmek zorunda kalmıştır. Artık yaşanması imkansız olan şehirler de fizyolojik ihtiyaçlarını bile karşılayamayan halk çareyi göç etmekte bulmuştur.

1.3.6.Katkısız Göç

Katkısız göç olarak nitelendirdiğimiz göç tipi ise belli bir dönemde o bölgenin aldığı göç ile verdiği göç arasındaki farktır. Net göç oranını gösterir. Göç katkısız göç oranı yüksek olan iller çekici faktörleri yüksek olan illerdir. Türkiye açısından katkısız göçü değerlendirdiğimizde çekici faktörleri yüksek olan şehirlerin başında İstanbul, Bursa, Antalya gibi ekonomik anlamda cazip gelen iller olacaktır. Bu iller gerek eğitim imkânının gerekse maddi olanaklarının yüksek oluşu nedeniyle tercih edilen yerler olmuştur. Bölgeler bazında baktığımızdaysa Marmara Bölgesi, Ege Bölgesi gibi istihdam oranları yüksek olan bölgeler göçmenlerin seçtiği bölgeler arasında başı çekmiştir. Türkiye'nin görece bu bölgelerden daha az gelişen bölgelere ise fazla göç yapılmamıştır. Mevsimsel şartlar göz önünde bulundurulurken bunun yanında da eğitim, sağlık, iş ve kariyer imkanı, istihdamının yüksek olduğu yerlerin seçilmesi olağan olacaktır.

1.3.7.Seçimli Göç

Seçimli göç; göç alan ülkelerin ülkelere gelen vatandaşlarda belli nitelikleri araması yoluyla gerçekleştirilen göçtür.Ülkeler artık kendi ülkelerini gerek korumak gerekse insan kalitesini arttırmak amacıyla kendi ülkelere gelecek olan göçerlerde belli nitelikler aramaktadır.

Özellikle Avustralya son yıllarda uyguladığı özellikle Kalifiye Göçmenlik Programı (Skilled Migration) ile bütün Dünya'da adından sıkça söz ettirmektedir. Programın amacı, alanında uzman ve deneyimli kalifiye meslek sahiplerine bütün şartlarının uygun olması durumunda Avustralya'da sürekli oturma izni verilerek Avustralya'daki kalifiye eleman sıkıntısının aşılabilesidir. Kalifiye Göçmenlik

Programı'nın en önemli iki şartı; başvuru sahibinin başvuru sırasında 18-49 yaşları arasında olması ve mesleğinin program çerçevesinde kabul edilen mesleklerin bulunduğu SOL ve CSOL listesinde olmasıdır. SOL (Skilled Occupation List) Kalifiye Göçmenlik Programı'nın ana listesi olma özelliğini taşımaktadır. SOL dışında Consolidated Sponsored Occupations List (CSOL) listesinde daha geniş meslekler bulunmaktadır ve meslekleri SOL de olmayıp CSOL listesinde olan göçmen adaylarının programdan yararlanabilmek için eyalet sponsorluğu ya da belirli bölge de yaşayan birinci derece akrabalarından (Avustralya Vatandaşı olmak kaydıyla) sponsorluk alabilmeleri gerekmektedir.²⁵

1.4. GÖÇÜN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

Göç bölgesel, niteliksel ve sebep-sonuç bağlamında pek çok niteliklerle etkileşim halinde olduğu için çok yönlü bir tanımlamaya tabii tutulmuştur. Bu nedenle tarihsel süreç olarak göç tanımlamaları farklı nitelikler üzerinde ağırlıkla durularak tanımlanmıştır. Aşağıda bu tanımlamalar ışığında göçün kuramsal çerçevesini belirten çeşitli çalışmalara yer verilmiştir.

1.4.1. Ravenstein'in Göç Kuramı

Ravenstein, Dr. William Farr'ın "göçün hiçbir kesin kanuna bağlı olmadığı" düşüncesini yanlışlamak için 1871 ve 1881 İngiliz nüfus sayımı verilerini kullanarak başladığı çalışmanın sonunda göç kanunlarını oluşturmuştur. Ravenstein'in çalışması daha sonra yazılacak olan göç çalışmalarına öncülük etmiştir. Çalışmanın kuramsal temeli endüstrileşme ve kentleşme olguları üzerine kurulmuş ve 19. yüzyılın son yarısındaki gelişmeler çalışmanın dinamiğini oluşturmuştur.²⁶

²⁵ <http://academiclink.com.au>.

²⁶ Ayşe Emel AKALIN, Türkiye'de Ev Hizmetlerinde Çalışan Göçmen Kadınların Toplumsal Ve İktisadi Varoluş Stratejileri Üzerine Sosyolojik Bir Analiz, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2014, s.57.

Ravenstein'in yapmış olduğu çalışmada göç kanunları belirlenmiş ve toplamda 7 tane göç kanunu açıklanmıştır. Bunlar;²⁷

➤ Göçlerin çoğu sadece kısa mesafelerde göçü gerçekleştirir ve büyük sanayi ticaret merkezlerine doğru bir akış sergiler.

➤ Bir kentte sanayi ve ticaretteki gelişmeye bağlı olarak ortaya çıkan hızlı ekonomik büyüme, kenti çevreleyen yakın yerleşim yerlerindeki göçmenleri hızla kente çeker. Kırsal bölgede meydana gelen boşlukları ise yakın mesafedeki yerlerden gelen göçmenler dolduracaktır. Böylece göç yayılıp ülke genelinde hissedilecektir.

➤ Bu yayılma süreci emme sürecinin tersi olmakla birlikte benzerlikler de gösterir.

➤ Her göç akımı kendisine karşılık gelen yeni bir göç akımı oluşturur.

➤ Uzun mesafelere göç eden göçmenler genellikle büyük ticaret merkezlerini tercih ederler.

➤ Kentte yaşayanlar kırsal alanlara göre daha az göç ederler.

➤ Kadınlar erkeklere göre daha çok göç ederler.

Göç kanunlarını Türkiye açısından yorumlayacak olursak; birinci maddede göçerlerin çoğunun kısa mesafelerde göç ettiği ve göç akışının sanayi merkezlerine doğru akış sergilediği üzerinde durulmuştur. Bu madde TUIK 2013-2014 verileri dikkate alındığında Batı Marmara'nın 147.561, İstanbul'un ise 438.998 oranında göç aldığı görülmüştür. Aynı yıl içerisinde ise Kuzey Doğu Anadolu 123.105 kişi göç etmiştir.²⁸ Ülkemizde de yoğun göçün sanayi bölgelerine olduğu görülmektedir. Bu oranlar aynı zamanda kırsal alandan kentsel alana doğru akımı da doğrulamaktadır. Diğer maddelerde ise uzun mesafede göçecek olan kişilerin kıstasının sanayi kuruluşları olduğu söylenmiş ama günümüzde bunun dışında söz konusu beyin göçleri de yaşanmaktadır. Diğer maddelere de bakmak gerekirse kent yerlilerinin kırsal alanlara göre daha az göç ettiği vurgulanmış bu durum büyük ölçüde doğrudur çünkü kentler büyük çekici faktörleri olan yerleşim yerleridir.

Kadınların mı erkeklerin mi daha çok göç ettiği olgusuna gelince en azından Türkiye için bakıldığında 2000'li yıllarda kadınlar 3048888 ile erkekler ise 3643375 kişi olarak göç etmiştir. Görüldüğü üzere kadınlar daha az göç etmektedirler.

²⁷ E.G.Ravenstein,"The Laws Of Migration " ,journal Of The Statistical Society,1885,s.198.

²⁸ http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?alt_id=1067

1.4.2. Kesişen Fırsatlar Kuramı

Göç sosyolojisiyle ilgili olarak üzerinde durulacak bir diğer kuram da kesişen fırsatlar kuramıdır. Bu kurama genel olarak bakıldığında, mikroya yönelik, göç konusunda bireylerin kararları ve bu kararlara iten sebepler üzerine yoğunlaşan ve sosyal aktör olarak göçmeni ön plana çıkaran bir kuramdır. 1940 yılında Stouffer ilk kez kesişen fırsatlar (intervening opportunities) kuramından bahsetmiştir. Stouffer yaptığı bu çalışmada, Cleveland'ın anakent bölgesine ait nüfus istatistiklerini kullanmış ve bu istatistiklere göre evlerinden taşınan kişileri veri kabul ederek çalışmasını geliştirmiştir²⁹

Samuel A. Stouffer “Kesişen Fırsatlar” adlı çalışmasıyla göçü mesafe sorunu bağlamında ele almış ve bu kuramı ortaya atmıştır. 1940 yılında ortaya atılan bu kurama göre hareketlilik ve mesafe arasında zorunlu bir ilişkinin gerekli olmadığı varsayılmaktadır. Bunun yerine “kesişen fırsatlar” kavramı kullanılmaktadır. Buna göre belirli bir mesafeden göç eden kişilerin sayısı gittikleri yerlerdeki fırsatların sayısı ile doğru orantılı kesişen fırsatların sayısı ile ters orantılıdır.³⁰

1.4.3. Petersen'in Göç Tipi Sınıflandırması

Temel olarak Petersen'in aradığı, itme çekme faktörlerinin altında yatan asıl sebeplerin ne olduğudur. Petersen, tarihsel döngünün öneminden bahsederek ve unutulmaması gerekliliğini ortaya koyarak, belli bir zaman sürecinde göç için itme faktörü olarak işleyen bir bütünlüğün, belli bir dönemde çekme faktörü olarak işleyebileceğinden bahsetmektedir. Ekonominin genel durumunun göç için her zaman önemli bir faktör olduğunu kabul eden Petersen, ekonomik yapının belli sınıflar için ne anlama geldiğini ve ekonominin göçü nasıl etkilediğini, göçleri anlayıp sınıflandırmak için incelememiz gerektiğini ortaya koymuştur. Çünkü ekonomide yaşanan dalgalanma üst, orta ve alt sınıfları farklı şekillerde etkilemekte ve kişilerin

²⁹ Savaş ÇAĞLAYAN, Göç Kuramları, Göç Ve Göçmen İlişkisi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , 2006 S.17,s.77.

³⁰ Samuel A. Stouffer, “Intervening Opportunities: A Theory Relating Mobility and Distance “American Sociological Review” ,1940,s.846.

farklı tepkiler vermelerine neden olmaktadır. Bu çerçevede, Petersen bireysel ve sınıfsal farklılıkları da gözetererek, beş göç tipi oluşturmuştur.³¹

➤ İlkel göçler: Bu göçler doğal çevrenin yarattığı itme etkisiyle oluşan göçlerdir. Petersen göçebe toplulukların dönemlik göçlerini de bu göç tipi içerisinde tanımlamaktadır. Fakat Petersen'in ayrıntıyla ve asıl üzerinde durduğu konu, kuraklık, kötü hava şartları gibi çevrenin yarattığı fiziksel zorluklardan kaynaklanan toplu göçlerdir.

➤ Zoraki ve yönlendirilen göçler: Petersen, ilk göç tipinde ayırt edici özellik olarak doğanın yarattığı baskıyı kullanırken; ikinci göç tipi olan zoraki göç ve üçüncü göç tipi olan yönlendirilen göçte, sosyal durumun yarattığı baskıyı ayırt edici bir özellik olarak kullanmaktadır. Bu ayırt edici özellik bağlamında potansiyel göçmenlerin, göç edip, etmemeyi tercih edebilme güçlerini kendi ellerinde bulundurdukları durum, Petersen tarafından yönlendirilen göç olarak adlandırılmaktadır. Daha açık ifade etmek gerekirse, sosyal bir baskıya rağmen bireyler ya da bir toplum, göç etmede bir karar mekanizması kullanabiliyor ve bu karar mekanizmasını işletme gücünü ellerinde bulunduruyorsa, Petersen için bu yönlendirilen göç anlamına gelmektedir.

➤ Serbest göç: Yukarıdaki göç tiplerinin serbest göçten farkı, temel bir belirleyenin varlığıdır. Oysaki serbest göç tipinde kişiler, topluluklar ve toplumlar üzerine uygulanan her hangi bir zorlayıcı durum ve itici bir güç yoktur. Petersen'in tipteleştirdiği serbest göçte, göçmen kesin ve kararlı bir şekilde kendi göç kararını vermekte ve buna göre hareket etmektedir. Bu göç tipi büyük kitlesel göçleri değil, bireysel tercihlerle ilerleyen kişisel göçleri tanımlamaktadır.

➤ Kitlesel göç: Petersen'e göre bu göç tipi, teknolojik gelişmeye paralel ilerleyen bir durumu ifade etmektedir. Petersen dünyadaki ulaşım yollarının ve imkânlarının

³¹ Savaş ÇAĞLAYAN, Göç Kuramları, Göç Ve Göçmen İlişkisi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , 2006 S.17,s.75.

gelişmesiyle, göçün kitlesel bir duruma geldiğini ifade etmektedir. Bu göç tipinin en belirgin ve diğer göçlerden ayrılan özelliği, göçün kolektif bir olgu hâline gelmesidir.

1.4.4. İtme Çekme Kuramı

İtici ve çekici faktörler göçü açıklama noktasında özellikle de sebeplerini açıklamada çokça başvurulan iki önemli argümandır. Bu bağlamda Ravenstein'in göç kuramında gelişmiş ticari ve sanayi bölgelerinin birer cazibe merkezi olması ve yoğun bir biçimde kırsaldan buralara göç hareketlerinin olması çekici ve itici faktörler hakkında ipucu vermektedir. Lee'nin itme çekme kuramı da çoğunlukla ilhamını Ravenstein'in göç hakkındaki bu önemli kuramından almaktadır.³²

Lee'ye göre her bölgede insanları oraya çeken ve oradan iten faktörler vardır. Olumlu etkenleri çeken faktörler, olumsuz etkenleri ise iten etkenler olarak görmektedir. Günümüzde de hala bu kuram geçerliliğini korumaktadır. İyi bir iklim çekici faktör iken soğuk bir iklim itici faktör olabilir.

³² Deniz ÖZYAKIŞIR, Göç Kuram Ve Bölgesel Bir Uygulama, Nobel Yayıncılık,s.50.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE GÖÇ OLGUSUNUN NEDENLERİ VE UYGULANAN GÖÇ POLİTİKALARI

2.1.TÜRKİYE'DE GÖÇ OLGUSUNUN NEDENLERİ

Türkiye coğrafi konumu gereği hem göç alıp vermiş hem de kıtalararası bağlantı olduğu için geçiş noktası olmuştur. İlk bölümde de değindiğimiz gibi göç olgusu; başta ekonomik nedenler olmak üzere iç ve dış göç hareketleriyle sürekli olarak Türkiye'nin nüfus oranını etkilemiştir. Bilindiği üzere göçler çok farklı nedenlerden dolayı oluşmaktadır. Bu farklı nedenler dolayısıyla farklı sonuçlar da ortaya çıkmaktadır. Dönemler kıstasında incelendiğinde göçler basit nedenler diyebileceğimiz tek yönlü nedenlerle yaşanırken günümüze yaklaştıkça çok yönlü nedenler ve sonuçlar barındırmıştır.

Türkiye'de göç olgusu, 1950'li yıllardan sonra büyük ölçüde sanayileşme ve kentleşme olgusunun da ortaya çıkmasıyla daha bilinirliği yüksek bir hal almıştır. Tarım devriminden Sanayi Devrimine geçişin sonucunda birçok tarım işçisi işsiz kalmıştır. Ayrıca artık insan gücünün yerini makineleşme almış ve ekonomik sorunlar boy göstermeye başlamıştır. İşsiz kalan tarım işçileri kentlerde ortaya çıkan yeni iş imkânlarından dolayı kentlere göç etmeye başlamışlardır. Bu durum kentlerde de çok fazla sorun ortaya çıkarmıştır. Düzensiz yapılan kent akınları çarpık kentleşme, sosyal kurumların yetersiz kalması nedeniyle sağlık eğitim gibi kurumlardan gerektiği ölçüde yararlanamama gibi pek çok sorun gündeme gelmiştir.

Tablo 2.1 de bölgelerimizin net göç hızı verilmiştir. Net göç hızı; bölgeye gelen göç ve bölgeden çıkan göç arasındaki farktır. Kuzeydoğu Anadolu, Ortadoğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Orta Anadolu, Batı Karadeniz ve Doğu Karadeniz de net göç hızı negatiftir. Bölgeye gelen kitleden daha çok bölgeyi terk eden bir kitle söz konusudur.

Tablo 2.1. Türkiye'nin Bölgeler Arası Net Göç Hızı,2014

YIL	BÖLGE KODU	BÖLGE ADI	NET GÖÇ HIZI %0
2014	TRA	Kuzeydoğu Anadolu	-19,34
2014	TRB	Ortadoğu Anadolu	-12,23
2014	TRC	Güneydoğu Anadolu	-6,12
2014	TR1	İstanbul	1
2014	TR2	Bati Marmara	13,96
2014	TR3	Ege	4,61
2014	TR4	Doğu Marmara	7,69
2014	TR5	Bati Anadolu	5,25
2014	TR6	Akdeniz	0,35
2014	TR7	Orta Anadolu	-6,63
2014	TR8	Bati Karadeniz	-7,72
2014	TR9	Doğu Karadeniz	-1,77

Kaynak: TUIK verilerinden derlenmiştir.

Tablo dikkatle incelendiğinde bölgelerin çoğunluğunun net göç hızı negatif orandadır. Bu bölgelerin ortak özelliği incelendiğinde göç için gereken çekici kuvvetlerden yoksun olduğu ortadadır. Kuzeydoğu Anadolu, Ortadoğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu bölgelerinin hem ekonomik hem de sağlık kuruluşları açısından oldukça yoksun olduğu ortadadır. Bütün bunların yanı sıra iklim bile kişilerin göç haritasını belirleyen etmenler arasında değerlendirilebilir.

Bu durumun tersi ise Batı Anadolu, Doğu Marmara, Ege, Batı Marmara gibi bölgeler için söylenebilir. Net göç oranı pozitif değer alan bölgelerimiz göç olarak tercih edilen bölgelerdir ve gelen göç giden göç eyleminden daha fazla olmaktadır.

Farklı bir durum ise İstanbul'da yaşanmaktadır. Net göç hızının %1 olması ise var olduğu yerden göç etmek için İstanbul'u seçenler ile İstanbul'a kayıtlı olmakla beraber başka yere göç etmek isteyenlerin aynı oranda olmasıdır.

2.1.1.Ekonomik Nedenler

Göçün en büyük nedenlerinden biri olan ekonomik neden; ekonomik anlamda geri kalmış olan bölgelerin yoğun bir şekilde yaşamak zorunda kaldığı bir göç türüdür.

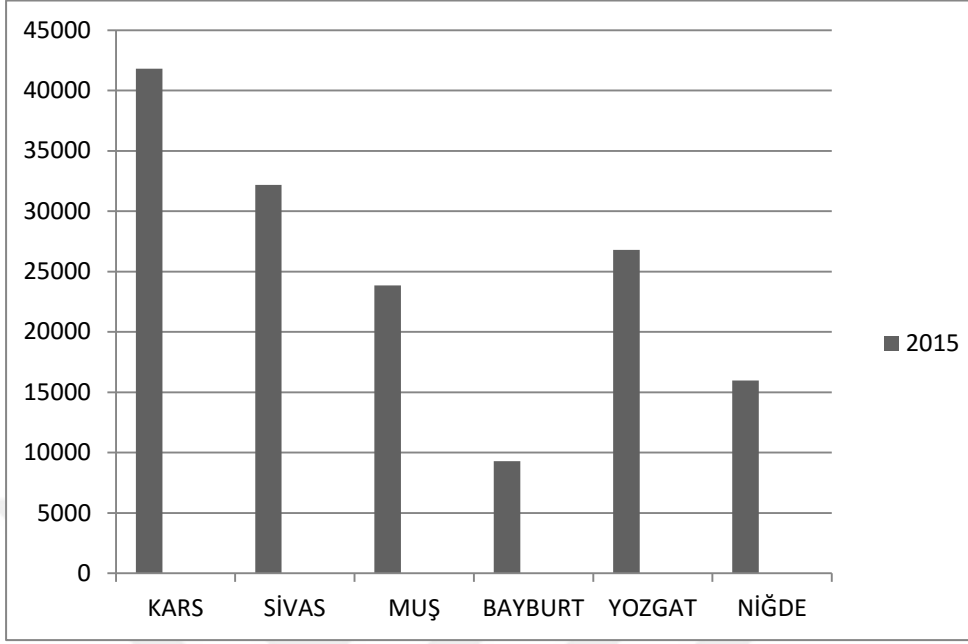
İş imkânlarının yetersizliği bireylerin buldukları bölgelere kıyasla daha iyi nitelikli olabilen bölgelere göç etmesine neden olmaktadır. İş imkânlarının yetersizliği ya da dengesizliği nedeniyle gelir dağılımı da etkilenmekte dolayısıyla bu da göçün başka bir nedenini ortaya çıkarmaktadır. Ülkemizde en çok gerçekleşen kırdan kente göç olayı da bunun en büyük örneklerindedir.

Genel anlamda göçün ekonomik nedenleri denildiğinde düşük ücret politikası, vergi oranlarının yüksekliği, ekonominin istikrarsızlığı ve bunların sonucu olarak gelecek endişesinin ortaya çıkmasıdır.

Aşağıda verilen grafik 2.1 'de ise 2015 yılı baz alınmıştır. 2015 yılı içerisinde en çok göç veren iller arasında Kars, Sivas, Muş, Bayburt Yozgat gibi doğu illerimiz yer almıştır. Doğu illerinin yer alması ise daha çok imkânların sınırlı olması ve ekonomik nedenlerle olmuştur. Grafikte dikkat çeken bir başka nokta ise sayı olarak az göç vermesine rağmen Bayburt'un en çok göç veren 3. il olmasıdır. Bunun nedeni TUIK verilerinde göçün nüfusa oranı olarak bakılmasıdır yani Bayburt nüfusu daha az olduğu için verdiği göç oranca Yozgat'tan daha fazladır.

Grafikte Niğde'ye de yer verilmiştir. Üçüncü bölümde daha da ayrıntılı bir biçimde ele alınacak olan Niğde ilinin verdiği göç 2015 yılında 15959 bin kişi olarak kayda alınmıştır.

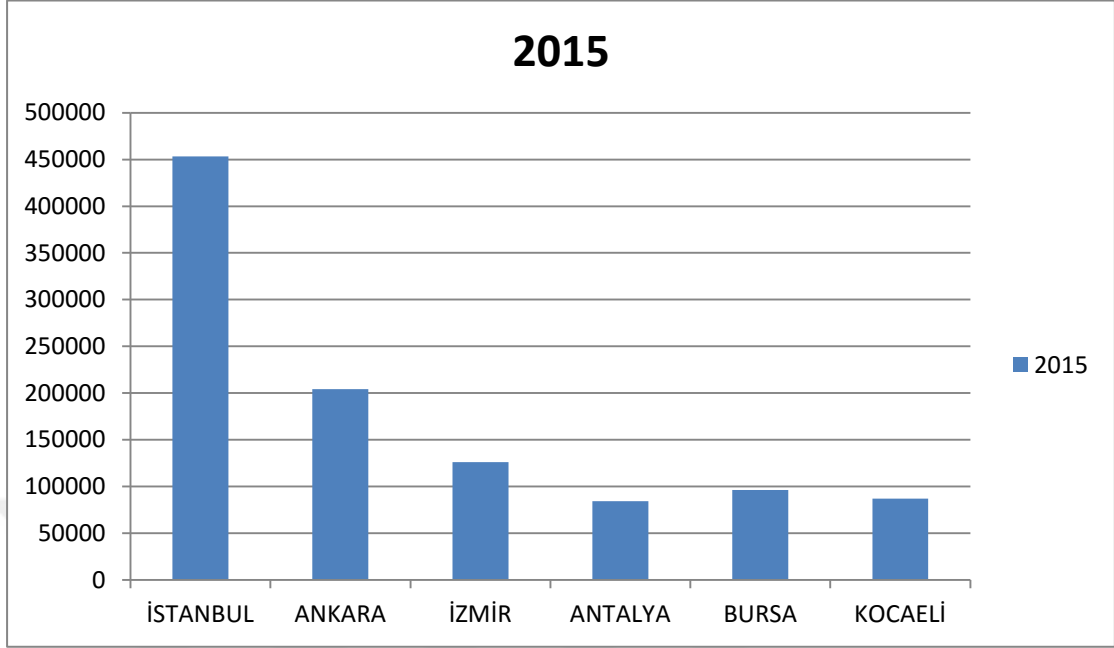
Grafik: 2.1.Türkiye’de En Çok Göç Veren İller,2014

Kaynak: TUIK verilerinden derlenmiştir.

Ekonomik anlamda dikkat çeken bir başka konuya göç veren iller kadar bu mevcut göç nüfusunu kendi sınırlarına kendi iş gücüne kendi istihdamına alacak olan illerdir. Yani ekonomik anlamda en çok imkânı olan işgücü potansiyeli yüksek olan kişilerin gelecek beklentisini karşılayacağını düşündüğü illerdir. Bu iller az çok tahmin edilebileceği gibi sanayisi iş imkânları gelişmiş olan İstanbul Mersin Bursa Kocaeli Antalya gibi illerdir. Söz konusu illerin verileri aşağıdaki grafikte verilecektir.

Grafik: 2.2. Türkiye’de En Çok Göç Alan İller,2015

Kaynak: TUIK verilerinden derlenmiştir.

Grafik 2.2’ye göre; Türkiye de iç göç oranı en yüksek olan ,en fazla göç alan il 456407 kişi ile İstanbul olmuştur. Bunu 204048 kişi ile Ankara takip etmektedir. Grafikte de görüldüğü üzere göçün en fazla yapıldığı yer İstanbul olmuştur. İstanbul’u sırasıyla Ankara İzmir Bursa gibi sanayi alanında oldukça gelişmiş olan iller sıralamaktadır. Grafikte yer verilmeyen ve geniş imkânları nedeniyle göç alan iller arasında Mersin Aydın Muğla ve Şanlıurfa da mevcuttur. Bu kadar yoğun göç olmasının nedenleri elbette tahmin edilebilmektedir. Gerek iş imkânları gerekse söz konusu illerin gelişime açık olmaları nedeniyle göç açısından dikkat çekici bölgeler olmalarıdır.

2.1.2.Güvenlik Sorunu

Kırsal kesimden kente yönelik göçlerin en önemli nedenleri arasında güvenlik sorunu gelmektedir. Kendilerini güvende hissetmeyen bireyler kurulu düzenlerini terk ederek kendilerini güvende hissedebilecekleri ortamlara göç etmektedirler.³³

Son yirmi yılda 14 ilden güvenlik nedenleriyle göç eden nüfusun %60'ı erkek; % 40'ı ise kadındır. Güvenlik nedenleriyle göç sürecine dâhil olanların yaklaşık %86'sı çalışma çağındaki (15-64) kişilerden oluşmaktadır. Güvenlik nedenleriyle göç edenlerin % 87'si kendi istekleri dışında göç ettiklerini beyan etmişlerdir. Bu bulgular ile tutarlı olarak, 14 ilden güvenlik nedenleriyle meydana gelen göçlerin sadece %3'ünün bireysel olarak yapılan göçler olduğu görülmektedir. Güvenlik nedenleriyle gerçekleştirilen göçlerin %55'i aile göçü; %42'si ise yerleşim yerinin kısmen ya da topluca terk edilerek gerçekleştirildiği göçlerdir. On dört ilin kırsal alanlarından güvenlik nedenleriyle göç edenlerin % 45'i aile olarak göç ettiklerini; % 52'si yerleşim yerlerini kısmen ya da topluca terk edilerek göç ettiklerini beyan etmişlerdir. Kentsel alanlardan güvenlik nedenleriyle göç edenlerin, oldukça büyük bir bölümü ise (% 94) aile olarak göç ettiklerini belirtmişlerdir.³⁴

Aynı şekilde güvenlik nedeniyle memleketlerini terk eden oldukça çok sayıda insanlar bulunmaktadır. Güvenlik nedeniyle göç etme eylemi özellikle 2015 yılı içerisinde Diyarbakır – Sur ilçesinde kendini oldukça hissettirmektedir. Daha öncede değindiğimiz gibi Sur ilçesinde binlerce kişi sokağa çıkma yasağının neticesinde evlerini terk etmektedir. Güvenlik nedeniyle yapılan göçler sonuçları itibariyle ekonomik, sosyal ve eğitim alanında da sonuçlar doğurmuştur. Öğrencilerin yarım kalan eğitimleri, çalışanların iş yerlerini kapatmak zorunda kalmaları ya da terör nedeniyle zarara uğraması gibi çok yönlü sosyal ve ekonomik sonuçları da beraberinde getirmiştir. Başka açıdan bakıldığında da söz konusu olan il ve ilçemizde

³³ İbrahim ARSLAN, Yusuf AKAN, Göç Ekonomisi Türkiye Üzerine Bir Uygulama, Ocak 2008.s.43.

³⁴ Türkiye Göç Ve Yerinden Olmuş Nüfus Araştırması, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü ,Ankara, Haziran 2006,s.107.

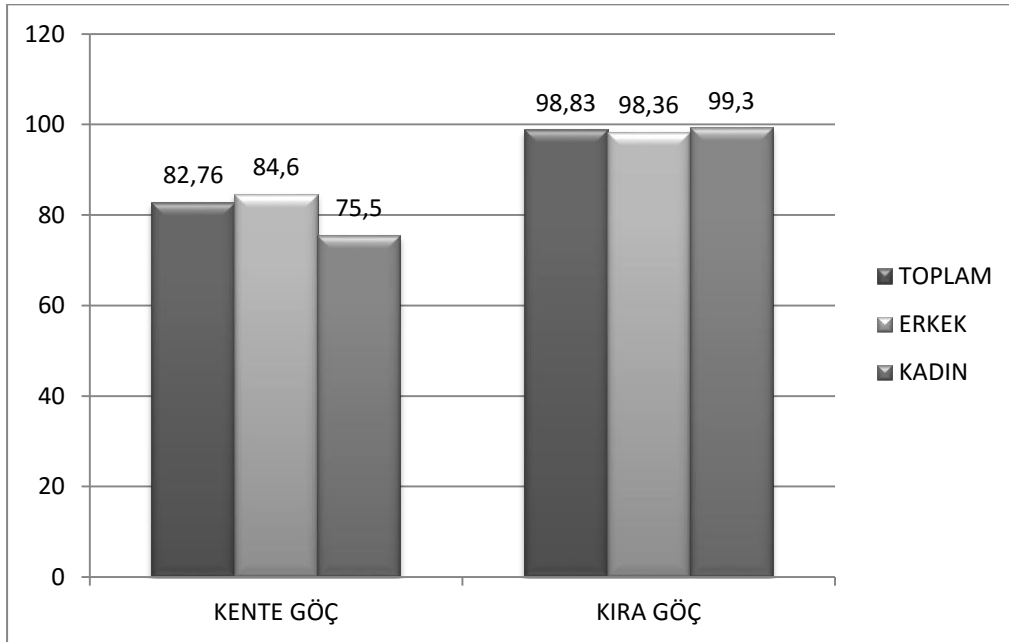
bu kadar yoğun göç yaşandıktan sonra bireylerin geri dönme olasılığı olsa bile döndüklerinde artık eski hayatlarına dönmeleri çok zor olacaktır.

2.1.3.İstihdam İmkânlarının Yaratılmaması

İş arama ve bulma göçün en büyük nedenlerinden biridir. Özellikle ülkemizde bölgeler arası hatta iller arası var olan gelişmişlik uçurumu nedeniyle bireyler ekonomik alanda var olabileceklerine inandıkları alanlara göç etmişlerdir.

Beşeri sermayeye ve yüksek gelir kazanma kapasitesine sahip, genellikle kent kökenli kesim, şehirlere daha iyi gelir kazanma amacıyla göçerken; fakir, daha çok kırsal kökenli kesim nüfus fazlalığı ve iş bulma imkânları nedeniyle göç etmektedir. Bu ikinci grup daha çok enformel sektörde yer bulmaktadır. Nüfus artışı ve tarımda üretkenliğin artması sonucu ortaya çıkan kırsal iticiliği bu kesimin göçünde belirleyici rol oynamaktadır.³⁵

Grafik 2.3. Türkiye’de Yerleşim Yerine Göre Göç Edenlerin İşgücüne Katılma Oranları,2000 (%)

³⁵ Tuncer BULUTAY ve Enver TAŞTI, "InformalSektor in theTurkishLabor Market", Türkiye Ekonomi Kurumu, Tartışma Metni 2004/22,s. 16.

Kaynak: TÜİK 2000 Göç İstatistiklerinden yararlanılarak derlenmiştir.

Grafik2.3'e göre; kente göç alanında yüzde olarak verilen verilerde erkek nüfusu kadın nüfusundan daha etkin olarak istihdama katılmıştır. kırsal alandan kente göç eden erkek bireylerin %84.6 sı istihdam edilmiştir. Kadın nüfusundaysa bu oran % 75.5 seviyesinde kalmıştır. Aynı şekilde toplam oran ise %82.6 olmuştur. Kırdan kente göç olayından sonra gerek ataerkil anlayış gerek geleneklerin kişiler üzerinde asılı kalması nedeniyle kadınların çalışması problem olarak görülmüştür. Ancak bu düşünce anlayışı zamanla terk edilmeye bırakılmış ve grafikte de görüldüğü üzere 2000 yılı verileriyle kadınların istihdam edilme oranı neredeyse erkeklere eşit orana yükselmiştir.

Grafik 2.3'e göre; başka bir nokta ise kıra göç eden nüfusun içerisinde kadın nüfusunun az bir payla da olsa erkek nüfusundan daha çok istihdam ediliyor olmasıdır. Bu da yukarıda bahsettiğimiz olayı tam olarak açıklamış olmaktadır. Kıy yaşantısı kadınların daha fazla oranda çalışmasına imkân tanımaktadır. Oranlara baktığımızdaysa kıra göç eden kadın nüfusun %99.3 ü neredeyse tamamı çalışmakla karşı karşıya kalmıştır. Aynı ölçüde erkek nüfusunun da %98.36 sı çalışmaktadır. Bu durum ise göç eden toplam nüfusun %98.83 ünün istihdam edildiği anlamına gelmektedir.

Tablo 2.2. Yerleşim Yeri ve İstihdam Durumu - Ekonomik Faaliyete Göre Göç Eden Nüfus ve Türkiye Geneli,2000(%)

Göç Eden	İŞGÜCÜ			İSTİHDAM			İŞSİZ		
	K.	E.	Top.	K.	E.	Top.	K.	E.	Top.
Sehir /Şehir	25	71,7	50,7	19,9	64,3	44,3	20,6	10,2	12,5

Köy /Şehir	18,5	73,4	48,6	14,6	65,0	42,2	21,2	11,5	13,1
Şehir/ Köy	74,1	85,7	80,5	72,2	83,5	78,4	2,5	2,5	2,5
Köy/ Köye	80,2	88,5	84,5	79,5	87,0	83,4	0,8	1,6	1,2
Şehire Göç	23,5	72,1	50,2	18,7	64,5	43,8	20,7	10,5	12,7
Köye Göç	75,3	86,2	81,2	73,6	84,1	79,3	2,1	2,4	2,3

Kaynak: TUIK verilerinden derlenmiştir.

Tablo 2.2’de yerleşim yeri ve istihdam durumuna göre göç eden bireylerin Türkiye genelinde durumu verilmiştir. Tablo incelendiğinde şehirden şehre göç eden iş gücünün %25’ini kadınlar oluştururken %71’ini erkekler oluşturmaktadır.

Amaç istihdam olduğunda akla ilk gelen göç türü kırdan kente olan göçte ise erkeklerin hem iş gücü potansiyeli hem istihdam olanaklarının yüksekliğinin vurgulanmasıdır. Kırdan şehre göçte Türkiye kadın nüfusunun %18 i erkek nüfusun %73 olmuştur. İstihdam edilen erkeklerin ise %60 seviyelerinde olduğu görülmektedir. İşsizlik oranıysa kadınlarda %20 erkeklerde ise % 11 olmuştur. Bunun nedeni; kırdan kente göçen nüfusun eğitimden yoksun ve istihdam olanaklarına ayak uyduramayacak olmasıdır. Söz konusu olan göç türünün erkek nüfusunun kalifiye olmayan ve eğitim seviyesiyle uygun olmayan işlerde çalışması işsiz kalma açısından kadın nüfusundan neden geride kaldığını gösterir.

Bir şehirden başka bir şehre göç eden kadınların istihdama katılma oranının %25 köyden kente göç eden kadınların ise istihdama katılma oranı %18,5 seviyesinde kalmıştır. Buradan hareketle kırdan kente göç eden kadınların şehirlerarası göç eden kadınlara kıyasla iş imkânlarını dikkate almadıklarını söylemek mümkündür.

Aynı şekilde erkekler açısından tablo incelendiğindeyse şehirlerarası göç eden erkeklerin %64 ü istihdam edilirken köyden şehre göç eden erkeklerin %65i istihdam edilmiştir. Bu durum erkeklerin göç nedenlerinin büyük bir kısmının ekonomik tabanlı olmasını kanıtlar niteliktedir. Gerek kırdan gerekse şehirden köye yapılan göçlerde işsiz kalma oranı oldukça düşüktür. Dikkat çeken başka unsur ise köyden köye göç eden kadınların erkeklere oranlar işsiz kalma oranlarının düşük olmasıdır. Köye göçen kadınlar köye göçen erkeklere oranla daha fazla istihdam edilebilmektedir.

Tabloda toplam işsizlik oranları incelendiğindeyse şehre göç edenlerin köye göç edenlere oranla daha fazla işsiz kaldıkları görülür. Oranlar incelendiğinde şehre göç edenlerin %12,7 si işsiz kalırken köye göç edenlerin ise sadece% 2,3ünün işsiz kaldığı görülecektir. Bunun nedeni ise yukarıda da bahsedildiği gibi köy yaşantısına adaptasyon süreci yaşamayan bireylerin aynı zamanda hayvancılık ve tarım gibi işlerde çalışabiliyor olabilmeleridir.

2.1.4.Sosyo- Kültürel Nedenler

Son dönemlerde yaşanan gelişmeler küresel düzeyde kendini hissettirmiş ve böylece makro ve mikro boyutta sonuçlar yaşanmıştır. Bu sonuçlar kişiler için ya cezbedici olmuş ya da tamamen göç için itici bir neden oluşturmuştur. Kişiler buldukları ortamdan daha çekici olanakları olan, işgücü kapasitesi yüksek, ekonomik anlamda rahatlığa ulaşabileceklerine inandıkları istihdam edilme olanaklarının yüksek olduğunu düşündükleri yerlere göç etmektedirler. Bunun sonucunda ise özellikle kişileri zorlayıcı olan kıt kaynakların bölüşümündeki dengesizliklerin kendi açılarından yok olmaya başladığına inanırlar.

Göçerler için yeni bir ülkeye hatta topluma girmek adaptasyon sürecinin sancılı geçmesine neden olacaktır. Şuanda ülkemizde var olan Suriye göçmenlerinin yaşadığı sıkıntılar da göz önünde bulundurulduğunda; yaşadıkları travmalar, geldikleri ülkede karşılaştıkları tutum onların yeni bir hayat kurmalarının zor olduğu görülür.

2.1.5.Teknolojik Nedenler

Teknoloji insanoğlunun üretim faaliyetlerinde bulunurken kullandığı yol yöntem ya da tekniklerin tümüdür.³⁶

Yüzyıllar boyunca dünya pek çok keşif ve icatlara sahne olmuştur. İcatlar öncelikle laboratuvar ortamında olsa da sonrasında gündelik hayata kadar kullanılmıştır. Her keşif bir öncekinden daha üst seviyeye ulaşmış merdivenin basamakları gibi bir sonrakini doğurmuştur. Eski toplumlarda bir ülkenin diğerine üstünlüğü sayıca çokluğuyla belirlenirken günümüzde teknolojiyle doğru orantılıdır çünkü teknoloji haberleşme, eğitim, sağlık gibi her alanla da paralel bir yapı izlediği için teknolojisi yüksek olan ülkeler diğer ülkelere oranla daha cazip ve çekici hale gelmiştir.

Son dönemlerde geri dönüşü olmayan gelişme olarak nitelendirilen teknolojik gelişme öyle boyutlara varmıştır ki artık insan gücüne olan ihtiyaç azalmış ve işgücü alanlarını daraltacak boyutta gelişmeler yaşanmıştır.

Teknolojik gelişmeler çevre sorunlarını da beraberinde getirir. Teknolojiyle hayatımıza giren çabuk üretim ve tüketimler, mevcut kalitelerini devam ettirip teknolojik kaliteyi daha üst düzeylerine taşımadıkça çevre kirliliği yanında ekolojik sistem de bozulabilir.

Teknolojik gelişmeler sayesinde ilerleyen ülkeler göç için çekici ülkeler olurken teknolojik nedenler dolayısıyla artık insan gücüne ihtiyaç kalınmayan alanlarda da itici bir kuvvetle göç olayını arttırmıştır.

³⁶ www.biomed.com/pages/makaleler/makale8.htm

2.1.6.Tarımsal Yapıdaki Değişmeler

Türkiye tarım temel olan bir ükedir ; tarımsal üretimi yüksek ve bu tarım ürünlerinin ihracından oldukça pay alan bir ülkedir. Yalnız dönüşüme giren dünyadan ülkemiz de tarım dışı alanlardan gelir elde etse de yine de artan nüfusun ihtiyacını karşılamak ve uzun süre kullanılan toprakların verimini arttırabilmek için hem de ticari anlamda kazanç sağlamak adına üretimde istikrar sağlamalıdır.

Ülkemizde tarımın milli gelir içerisindeki payı 1980 yılında yüzde 26,1 iken, 1990'da yüzde 17,5 olarak gerçekleşmiştir. 2000'li yılların başında GSYİH içerisindeki payı yüzde 10,1'e kadar düşen tarım sektörü 2011 yılında toplam milli gelirin yüzde 8,1'ini, 2012 yılında yüzde 7,9'unu, 2013 yılında ise yüzde 7,2'sini oluşturmuştur. Tarımın GSYİH'daki payının giderek düşmesi sanayi ve hizmet sektörlerinin gelişmesinin göreceli olarak daha hızlı gerçekleşmesinden kaynaklanmaktadır.³⁷

Tarım sektörüne bağlı olarak gerçekleşen göçlerde uyum sürecinde yaşanan problemleri en az seviyede tutmak için mesleki eğitim programları verilmekte böylece hem kalifiye iş gücü yaratılmakta hem de yaşanan uyum sorunu en az hasarla atlatılmaktadır.

Tarımsal istihdamın önemli özelliklerinden biri de kadınların işgücüne katılma oranının yüksek olmasıdır. Türkiye ortalamasına bakıldığında kadın işgücünün 2011 yılında yüzde 42,2'sinin, 2012 yılında yüzde 39,3'ünün ve 2014 yılının Ağustos ayında ise 47,4' ünün tarım sektöründe yer aldığı görülmektedir. Tarım sektöründe çalışan kadınların, 2013 yılında yüzde 76,8'i, 2014 yılının Ağustos ayında ise yüzde 70,3'ü ücretsiz aile işçisi olarak istihdam edilmektedir.³⁸

³⁷ Alper AVŞAR, Recep ÜSTÜN, Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Ulusal İstihdam Stratejisi, Tarım Sektörü Raporu, 2015.

³⁸ Tarım Sektörü Raporu, s.1, 2013.

Tablo 2.3. Temel Göstergelerle Türkiye’de Tarım,2002-2011

TEMEL GÖSTERGELER	2002			2011		
	TÜRKİYE (MİLYON)	TARIM	PAYI (%)	TÜRKİYE	TARIM	PAYI (%)
NÜFUS	69,3	23,7	34,2	74,7	17,3	23,2
İSTİHDAM (MİLYON\$)	21,3	7,4	34,9	24,1	6,1	25,5
MİLLİ GELİR(MİLYAR\$)	230,5	23,7	10,3	772,3	62,7	8,1
KŞİ BAŞINA GELİR(\$)	3.492	1.064	28,6	10.444	3.653	35,0
İHRACAT (MİLYAR\$)	36,0	4,0	11,2	134,9	15,3	11,3
İTHALAT (MİLYAR\$)	51,5	3,9	7,7	240,8	17,6	7,3

Kaynak: Türkiye Tarım Sektörü Raporu 2013.

Tablo 2.3’te Türkiye’nin temel göstergeler dâhilinde tarımın payı verilmiştir. Tarımın yıllar boyunca yüzdelerik payı gittikçe azalmıştır. Bu normalde gelişmişliğin temel bir göstergesi sayılsa da tarım işçileri açısından göçe sürükleyici itici bir neden olmaktadır.

2002 yılında Türkiye nüfusu 69,3 milyonken 2011 yılında 74,7 milyon olmasına rağmen tarımla uğraşan nüfus 23,7 den 23,2 ye düşmüştür. Aynı zamanda Tablo 2,3 ‘te yıllar içinde istihdam artsa da tarımda istihdam edilenlerin oranı gittikçe düşmüştür. Bu da yine aynı şekilde göçün ve göçün getirdiği sanayi ve hizmet sektöründeki istihdamın artması olarak değerlendirilebilir.

2.1.7.Sağlık Nedenleri

Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımına göre sağlık; sadece hastalık ve sakatlığın olmaması değil fiziksel, sosyal ve ruhsal yönden tam bir iyilik halidir.³⁹ Ayrıca insanın biyolojik, fiziksel ve sosyal bir çevre içinde gelişerek varlığını sürdürdüğü de bir gerçektir.

Sağlığı göç açısından değerlendirdiğimizdeyse göç alan bölgelerde yeterli sağlık kuruluşu olmaması, ekonomik yetersizlik nedeniyle yetersiz beslenmeleri, sosyal ve psikolojik stres gibi faktörler göç edenlerin sağlık koşullarını olumsuz yönde etkilemektedir

Göç eden bireylerin sağlıklarını olumsuz yönde etkileyen birçok etken yanında en sık gözlenen ve ölümlere neden olan sağlık sorununun bulaşıcı hastalıklar olduğu ve göç eden bireylerde salgınlar yaparak ölümlere yol açtığı bilinmektedir. Kızamık, ishalleri hastalıklar, akut solunum yolu enfeksiyonları, tüberküloz gibi bulaşıcı hastalıklar göç edenlerde daha yaygın olarak görülmekte ve ekonomik koşulların yetersiz olması, beslenme bozukluğu, kötü hijyen ve yetersiz alt yapı olanakları, göç edenlerin bulaşıcı hastalıklara yakalanmalarını kolaylaştırmaktadır.⁴⁰

Sağlık nedeniyle göç eden bireylerin yaşadığı alanlar gözlemlenirse sağlık kuruluşlarının sayıca az olmasının yanında var olan kuruluşlarda yeterli sağlık hizmetlerinin verilememesi, sosyal devlet anlayışına ve eşitlik ilkesine ters düşecek seviyede bireylerin sağlık hizmetlerinden yararlanamamaları yatmaktadır.

Sonuç olarak karşı karşıya kaldıkları risk faktörleri nedeniyle göç eden bireyler özellikle de kadınlar ve çocuklar sağlık açısından diğer gruplara göre daha fazla risk altındadır. Göç eden bireylerin ve özellikle kadınların sağlığı geliştirme davranışlarının hemşireler tarafından değerlendirilmesi, göç eden kadınların ve ailelerinin sağlıklarının korunması ve sürdürülmesi açısından önemli olduğu kadar bu

³⁹ https://tr.wikipedia.org/wiki/Dünya_Sağlık_Örgütü

⁴⁰ Sevcan TOPÇU, Göç ve Sağlık, Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2006, 10(3),s.38.

gruba yönelik verilecek sağlık hizmetlerinin planlanması açısından da oldukça önemlidir. Bu nedenle birinci basamak sağlık hizmetlerinde çalışan hemşirelere, mevcut ve potansiyel sağlık risklerinin belirlenerek göç eden bireylerin sağlıklarının geliştirilmesinde önemli roller düşmektedir.⁴¹

2.2. TÜRKİYEDE UYGULANAN G POLİTİKALARI

Türkiye kuruluşundan bu yana pek çok g sürecini ve türünü yaşamış bir ülke olarak pek çok güç politikası oluşturmuştur.

Türkiye de g olgusu son yıllarda büyük toplumsal sorunlara yol açan en önemli sosyal problemlerden biridir. Bu problem uzun vadede g politikalarıyla engellenmeye kontrol altına alınmaya çalışılmıştır. Temelinde ekonomik nedenler yüzünden göç eden bireyleri geri döndürmek imkânsız olsa da çeşitli politikalarla yeni gleri engelleyebilmek adına politikalar düzenlenebilir.

Kırsal alanların itici etmenlerini düzeltmek hatta çekici etmenler oluşturmak politikanın başlıca amaçları olmuştur. Bu sorunlar merkez köy fikrini oluşturmuş bu anlayışla çeşitli pilot köyler oluşturulmuş fakat süreklilik sağlanamamıştır. Söz konusu pilot köylerde var olan köylere ulaşamayan hizmetleri daha uygun be ve maliyetle halka sunmak amaç olmuştur.⁴²

Türkiye'deki g politikaları dnemleştirilerek anlatılacaktır. Bu dönemler baz alınarak uygulanan güç politikaları üzerinde durulacaktır. Gerek ekonomik nedenler gerek sosyal ve siyasi açıdan uygulanan güç politikaları kişilerin olduğu kadar ülkenin de durumunu değişirmiştir.

⁴¹ TOPÇU,s.39.

⁴² <https://tr.wikipedia.org/wiki/Kykent>

2.2.1. 1923-1960 Dönemi

Türkiye Cumhuriyeti uzun savaşlar sonrasında kurulmuştur. Ulus- devlet anlayışıyla kurulan bir devlet olmuştur. Ülkede var olan gayri Müslim bireylerin gönderilmesi amaçlanmış ve bu amaç doğrultusunda Türk-Yunan mübadelesi başlamıştır.

Türk-Yunan ‘nüfus mübadelesi’, Lozan Konferansı’nda Türkiye ve Yunanistan arasındaki öncelikli sorunlardan birisi olmuş ve 30 Ocak 1923 yılında, Türkiye ve Yunanistan arasında imzalanan ‘Yunan ve Türk Halklarının Mübadelesine İlişkin Sözleşme ve Protokol’ün imzalanmasıyla çözüme kavuşturulmuştur. Sözleşmenin 1. Maddesi uyarınca, Türkiye’de bulunan Ortodoks Rumlarla, Yunanistan’da bulunan Müslüman Yunan uyrukları, 1 Mayıs 1923 tarihinden itibaren zorunlu göçe tabi tutulacaklar ve göç edenler Türk ve Yunan makamlarının izni olmadıkça geldikleri ülkelere yerleşmek amacıyla geri dönemeyeceklerdi.⁴³

Göç edenlerin daha doğrusu mübadeleye maruz kalan kişilerin ülkede yarattığı işsizlik artışı sorun oluşturmaktadır. Bunun en büyük nedenlerinden biri mübadeleyle gelen kişilerin mesleğini göz ardı ederek yerleştirilmesidir

Mübadele sadece mübadiller açısından değil, aynı zamanda Türkiye ve Yunanistan’ın sosyal, ekonomik ve siyasi yaşamlarında da önemli etkiler doğurmuştur. Türkiye’nin Yunanistan’dan gelen göçmenler için uyguladığı iskân politikaları yeni gelen göçmenlerin toplumsal hayata daha çabuk uyum sağlamalarını kolaylaştırmıştır. Ancak, giden göçmenlerin çoğunun Türkiye ekonomisindeki yeri dikkate alındığında ekonomik olarak çok ağır bedeller ödendiği de açıktır. Ayrıca iskân politikasındaki aksaklıklar pek çok göçmenin uzun yıllar zorluk içinde yaşamalarına sebep olmuştur.⁴⁴

Türkiye’nin kuruluşundan beri değişik dönemlerde sanayileşme, ulaşım, eğitim, dış ilişkiler konusunda uygulanan ve benimsenen politikaları şehirleşme üzerinde

⁴³Baskın ORAN., Türk Dış Politikası: Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar. İletişim Yayınları, 2002,s.272.

⁴⁴Yücel BOZDAĞLI, Türk Yunan Nüfus Mübadelesi Ve Sonuçları ,S: 3, Ocak 2014,s.15.

önemli etkileri olmuştur. Bu etkiler ise göç sürecini şekillendirmiştir. Özel sektörü destekleyici birtakım politikalarla kırsal alandan kentsel alana göçü kolaylaştırmıştır.

Örneğin 1950lerden sonra izlenen liberal ekonomi politikaları ve sanayi kuruluşlarının daha çok büyük kentlerde ve onların çevresinde kurulması göç olgusunun yönünü belirleyen önemli bir etken olduğu gibi kentleşmeyi de etkileyen bir gelişme olmuştur.⁴⁵

Özel sektörün desteklenmesiyle teknoloji hız kazanmış bu ise beraberinde tarımda makineleşmeyi getirmiştir. Tarımda makineleşmenin olmasıyla tarımda ihtiyaç duyulan nüfus gereksinimi gittikçe azalmıştır. Tarımda oluşan makineleşme süreciyle kırsal alandaki nüfus çözülmesi hız kazanmış ve kırdan kente göç gün yüzüne çıkmıştır.

Söz konusu bu dönem politikalar açısından fazla önem teşkil etmemektedir. Yukarıda da değinildiği gibi dikkat çeken en önemli unsur gerçekleşen mübadeledir. Yani Türkiye göç unsurunu bu dönemde göçü, ulus devletleşme çabaları için kullanmıştır.

2.2.2. 1960-1980 Dönemi

Devletlik sürecinde ilk aşamalar atlatılmış olsa da bu dönem büyük darbeye sonuçlanmıştır. Var olan darbe sonucu ortaya çıkan işgücü fazlası ekonomiyi daha da kötü hale getirmiştir. Gittikçe artan iş gücü fazlası yani başka bir tabirle işsizlik için bir politika oluşturuldu. Bu politika yurt dışına işgücü göçünden başka bir şey değildi. Devlet bu yıllarda var olan işsizliği çözebilmek adına işgücü göçünü desteklemiş hatta Almanya ile 1962 yılında bir antlaşma imzalanmıştı.

Türkiye'den Federal Almanya'ya göç 1961 yılında bu ülkeyle imzalanan İş Gücü Alımı Anlaşması'yla başlamıştır. Söz konusu anlaşmaya göre; 1960'larda başlayan Türkiye'den yurt dışına işçi göçü ilk yıllarda yavaş olarak ilerlediyse de,

⁴⁵ Arslan ve Akan,s.31.

1963 yılında Türkiye ve o zamanki adıyla Avrupa Ekonomik Topluluğu arasında imzalanan Ortaklık Anlaşması'ndan itibaren ivme kazanmıştır. Türkiye'nin o dönemde yurt dışına iş gücü gönderme istemi birkaç nedene dayanmaktaydı. Öncelikle Türkiye 1960'lı ve 1970'li yıllarda ithalatta ikameci bir sanayileşme politikası gütmekteydi ve ekonomik gelişmenin önündeki en önemli engellerden biri ödemeler dengesindeki açık olarak görülüyordu.” 1960'lı yıllarda başlayan Türk göçü, 1973 yılında işçi göçü alımının durdurulmasıyla 1974'ten sonra aile birleşimi yoluyla göç yoğun bir şekilde gündeme geldi ve bununla birlikte işçi göçü nitelik değiştirdi. İstatistikler 1961 yılında Federal Almanya'da 6800 Türk vatandaşının yaşadığını gösteriyor. Bu rakam 1975 yılında ilk defa 1 milyon sınırını, 2004 yılı itibarıyla de 3,5 milyon sınırını aşmıştır. Günümüzde Türkiye'den Federal Almanya'ya ve diğer Avrupa ülkelerine göç ağırlıklı olarak evlilik yoluyla gerçekleşmektedir.⁴⁶

İlk yıllarda işsizlik baskısı altında (1960'da %3.1 olan işsizlik oranı 1965'de %3.6, 1970'de %5.8, ve 1980'de %8.1 olmuştur) yurtdışına işçi göndermek, işçi arzında bir azalma meydana getirecek ve bu yoldan istihdam sorununun çözümüne katkıda bulunulacaktır diye düşünülmüştür. 1973 yılındaki enerji krizinden sonra, Batı'ya işçi göçü gözle görülür bir şekilde azalmış, buna mukabil bozulan dış ekonomik ilişkilerden dolayı işçi dövizleri büyük bir önem kazanmaya başlamıştır. 1972'ye göre yurtdışına giden işçiler toplam işgücü fazlasını %40,8 oranında hafifletmiştir. Aynı yıla göre işçi dövizleri gelirleri-ihracat gelirleri oranı %99'dur. İşgücü göndermelerinin, yurtiçi işgücü fazlasına rağmen, giden işgücü içinde nitelikli işgücünün artması nedeniyle üretimde darboğazlar yaratması ve özellikle teknik insan gücü açıkları meydana getirmesi söz konusudur. 1971'de giden işçiler içinde nitelikli işçi oranının %35 dolayında olduğu tespit edilmiştir.⁴⁷

Beyin göçünün de kendini hissettirdiği bu dönemde devletin göç politikası bir anlamda işsizliği azaltmak ve ekonomiyi hareketlendirmek amacıyla yapılmıştır. Yapılan göçler işgücü göçü olduğu için ekonomik anlamda ülke feraha kavuşmuş olsa

⁴⁶ www.mynet.com/trend/cevaplar/sorular-cevaplar/...federal...is-gucu/6766296

⁴⁷ Hakan YILDIRIMOĞLU, Uluslararası Emek Göçü “Almanya'ya Türk Emek Göçü” Kamu-İs; C:8, S: 1/2005,s.7.

da bireylerin kalifiye olmaması ve nitelikli bireyler olmaması nedeniyle de sıkıntılar yaşanmıştır.

2.2.3. 1980-1999 Dönemi

Türkiye 1980 yılında da bir askeri darbe geçirmiştir. Bu askeri darbe gerek ekonomik gerekse siyasi açıdan Türkiye'ye etkilemiştir. Bu dönemi devlet için müdahalesizlik dönemi olarak adlandırmak yanlış olmaz.

1980'li ve 1990'lı yıllarda Türkiye, serbest piyasa ekonomisi, özelleştirme gibi kavramlarla tanışmıştır. Bu arada, modernleşmenin "küreselleşme" adı verilen süreçle algılanır oluşu, Türkiye'nin bir yandan uluslararası düzeyde, diğer yandan ise ulusal düzeyde yeni sorunlu alanlarla karşılaşmasını gündeme getirmiştir. İletici etkenlerle açıklanan göç tipi daha çok bu dönemde belirginleşmiştir. Diğer yandan, bu dönemde Doğu ve Güneydoğu'dan can-mal güvenliği olmadığı için, terör sebebiyle birçok insan göç etmek zorunda kalmıştır. Bu göç çerçevesinde önemli oranda nüfus, önce daha güvenli görünen Diyarbakır, Van gibi civar illere, daha sonra da İstanbul, İzmir, Adana, Mersin, Bursa başta olmak üzere, Batı ve Orta Anadolu'ya göç ederek, söz konusu yerlerin zaten var olan kentsel sorunlarını olağanüstü boyutlarda artırmıştır.⁴⁸

Bu dönemde devlet herhangi bir politika izlememiştir. Bu da sadece bireylerin terör,ekonomi, siyasi ya da eğitim gibi nedenlerle göç ettiği dönem olarak kalmıştır.

2.2.4. 1999 ve Sonrası Dönem

Bu dönem ülkemiz için önemli bir önem olmuştur. Çünkü bu yıllarda Türkiye ile Avrupa Birliği'ne girme süreciyle karşı karşıyaydı. Türkiye'nin de hem stratejik konumu hem kaynakları açısından zengin bir ülke olması Avrupa Birliği'ni ilgilendirmiştir. AB'nin direttiği ve zorladığı konularda gelişim sağlamaya çalışan Türkiye'nin göç anlamında yaptığı önemli gelişmeler kaçak göçü engellemek adına sınır kontrollerini yaygınlaştırmak olmuştur.

⁴⁸İçduygu, ve, Sirkeci,s. 253.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu 04.04.2013 tarihinde TBMM Genel Kurulunda kabul edilerek Cumhurbaşkanlığına gönderilmiştir. **6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK)** 10.04.2013 tarihinde onaylanmış ve 11.04.2013 tarih ve 28615 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Yabancıların çalışma izinlerini düzenleyen 4817 sayılı kanun kapsamında yabancıların ikamet izin ve süreleri büyük önem taşımaktadır. Çalışma izinlerinin başvuru şekli, çalışma izin türleri, istisnalar, izin ve uzatma başvurularının değerlendirilmesi, çalışma izinlerinin geçerlilikleri gibi bir çok önemli maddesinde, 4817 sayılı kanun, yabancıların ikamet izinlerini ve ikamet sürelerini dikkate almaktadır. Bağımsız çalışma izni, süresiz çalışma izni veya yerleşik yabancılara uygulanabilen istisnai izin gibi izin türleri için yapılabilecek başvurularda, yabancıların ülkemizde kanuni ve kesintisiz ikamet şartı aranmaktadır. Tasarı, yabancıların çalışma izinleri sistemine, daha önce ülkemizde çalışmalarına izin verilmeyen yabancılara çalışma hakkı verilmesi, çalışma izinlerinin ikamet izni olarak kullanılabilirliği, izinsiz çalışan yabancıların sınır dışı edilmelerinin hükme bağlanması gibi değişiklikler getirmektedir.⁴⁹

Göç alanına ilişkin politika ve stratejileri uygulamak ve gerekli işlemleri yürütmek üzere İçişleri Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2013) kurulmuştur.

Kurumun görevleri aşağıda belirtilmiştir;⁵⁰

- Türkiye'nin göç politika ve stratejilerini belirlemek, uygulanmasını takip etmek,
- Göç alanında strateji belgeleri ile program ve uygulama belgelerini hazırlamak,
- Kitlemel akın durumunda uygulanacak yöntem ve tedbirleri belirlemek,
- İnsani mülahazalarla toplu hâlde Türkiye'ye kabul edilecek yabancılar ile bu yabancıların ülkeye giriş ve ülkede kalışlarıyla ilgili usul ve esasları belirlemek,

⁴⁹ www.goc.gov.tr

⁵⁰ Yabancılar Ve Uluslararası Koruma Kanunu.

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının önerileri çerçevesinde, Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu yabancı iş gücü ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının da görüşleri doğrultusunda tarım alanlarındaki mevsimlik işler için gelecek yabancılara ilişkin esasları belirlemek,
- Yabancılara verilecek uzun dönem ikamet iznine ilişkin şartları belirlemek,
- Göç alanında yabancı ülkeler ve uluslararası kuruluşlarla etkin iş birliği ve bu alandaki çalışmaların çerçevesini belirlemek,
- Göç alanında görev yapan kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonun sağlanmasına yönelik kararlar almak.

Bu dönemde devletin göç ile ilgili politikaları, göç ve yabancılar hukuk sisteminde demokratikleşme olarak nitelendirilebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NIĞDE İLİNİN MEVCUT DURUM ANALİZİ VE GERÇEKLEŞEN GÖÇ ÜZERİNE GENEL DEĞERLENDİRME

3.1.TÜRKİYE'DE İÇ GÖÇE İLİŞKİN LİTERATÜR TARAMASI

Göç kavramı zaman mekân ve göç çeşidi olarak ele alındığında evrensellik göstermektedir ve söz konusu evrensellik geniş bir perspektifi de beraberinde getirmiştir. Göç konusunun evrensel olması hem yurt içinde hem de yurt dışında pek çok bilimsel yayın yapılmasına neden olmuştur. Bilimsel çalışmaların kapsamı ve niteliği göçün çeşitliliğine göre farklılık göstermektedir. Söz konusu göç ele alınan şehir, bölge, ülke hatta yöntem, örneklem ve yıllar bazında farklı değerlerle incelenmektedir.

Bu bölümde Niğde'nin göç ile ilgili durumu analiz edilecektir. Bu analizin doğru bir şekilde yapılabilmesi için daha önce göç ile ilgili yapılan yayınların incelenmesi gerekmektedir. Bütün literatürün taranması imkânsız olacaktır bu aşamada söz konusu yayınlar seçilirken ekonometrik ve teorik analiz üzerinde iç göçü ele alan çalışmalar tercih edilmiştir. Türkiye'de var olan iç göç gerçeğini ortaya koyan çalışmalar yaş, eğitim sağlık, ekonomik göstergeler anketler ve çeşitli analizler sonucu oluşturulmuştur. Ayrıca yıllar bazında bir ayrıma tabi tutulmuştur. 2000 öncesi ve sonrası yapılan ayrımda amaç 2000 sonrası yıllarda da göç ile ilgili farkındalık oranını arttıracak yeni verilerin bulunmasıdır.

Bu çalışma ise iç göç sorununu söz konusu değerler üzerinden açıklamaktadır. Ayrıca bu çalışmada Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmalarla bir karşılaştırma amaçlanmıştır.

3.1.1. 2000 Öncesi Dönemde Yapılan Uygulamalı Çalışmalar

İlkkaracan ve İlkkaracan (1998), tarafından yapılan bir çalışmada 1990'lar Türkiye'sinde kadın ve göç ele alınmıştır. Söz konusu çalışma 'Batı' ve 'Doğu' olarak iki farklı bölgede yapılmıştır. 'Batı' Bölgesi, İstanbul metropolünde, Ümraniye ilçesini kapsamaktadır. Ümraniye metropol alanı olarak tanımlanmış ve Mart 1997'de gerçekleştirilen alan uygulaması çerçevesinde 530 kadınla yüz yüze görüşülerek söz konusu anket gerçekleştirilmiştir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri ise 'Doğu' Bölgesi olarak tanımlanmıştır. İki bölgede de ekonomik nedenlerle göç ön sırada yer almasına rağmen geçim sıkıntısı gibi tüm aileyi etkileyen ekonomik zorunluluklardan kaynaklanan göç Batı'ya olan nüfus hareketinde ağırlık kazanırken, Doğu'da iş tayini, yeni iş kurma gibi maddi zorunluluktan farklı ekonomik gerekçelerin ön plana çıktığını görülmektedir.⁵¹

Yamak ve Yamak (1999), tarafından Türkiye'deki gelir dağılımı ve iç göç olgusu ele alınmıştır. Bu çalışmada, Türkiye'de 67 ilin 1980-1990 dönemi net göç oranları ile kişi başına düşen gelir rakamları arasındaki ilişkiler istatistiksel olarak incelenmiş ve bu kapsamda nüfusun ne kadarlık bir kısmının ekonomik nedenlerle göç ettiği ve dolayısıyla gelirin yöresel dağılımındaki dengesizliklerin giderilmesi durumunda ne kadarlık bir iç göç hareketinin olacağı incelenmiştir. Çalışmanın ampirik kısmında, yöresel bazdaki gelir dengesizliğinin iç göç üzerinde önemli rol oynadığı ve bu rolün de net göç veren illerin düşük gelir düzeyinden ziyade net göç alan illerin yüksek gelir düzeylerinden kaynaklandığı anlaşılmıştır. Çalışmanın bir diğer bulgusu, net göç veren illerin kişi başına düşen ortalama gelir düzeyinin Türkiye ortalamasına yakınsaması durumunda bu illerin net göç oranının %25 oranında bir azalma göstereceğidir. Buradan, net göç veren illerden diğer illere göç eden her 100 kişinin yaklaşık 25'inin mekanlarını ekonomik nedenlerle değiştirdiği anlaşılmaktadır.⁵²

⁵¹ Pınar İLKKARACAN, İpek İLKKARACAN, "1990'lar Türkiye'sinde Kadın Ve Göç" Bilanço98:75 Yılda Köylerden Şehirlere, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul 1998, ss.305-322.

⁵² Rahmi Yamak, Nebiye Yamak, "Türkiye'de Gelir Dağılımı ve İç Göç", Dokuz Eylül Üniversitesi, SBE Dergisi, 1(1), 1999, ss.16-28.

3.1.2. 2000 Sonrası Dönemde Yapılan Uygulamalı Çalışmalar

Üçdoğruk (2002), tarafından yapılan çalışmada İzmir'deki iç göç hareketini logit tekniklerle incelenmiştir. Bu incelemede göç konusunda yaş ve eğitimin önemli bir olgu olduğu görülmektedir. Özellikle göç edenlerin beklediği maddi olanakların yetersizliği tahsil durumu düşük olanları suça teşvik edebilmektedir. Bu çalışmada içgöç hızını düşürebilmek için gelişmemiş bölgelerde uygulanması adına özgün bölgesel planlar hazırlamanın gerekliliği üzerinde durulmuştur.⁵³

Yıldırım (2004),ise kentleşme ve bu süreçte göçün suç olgusunu incelemiştir. Söz konusu çalışmada ise hızlı ve sağlıksız yaşanan kentleşme sürecinde meydana gelen göç olgusuyla toplumsal problemlerin en önemlilerinden birisi olan suç ve suçluluk ele alınarak, göçün ve kentleşmenin suçu nasıl etkilediğini ortaya konmaya çalışılmıştır. Buna göre Gaziantep'in kentleşen kesimi (gecekondu), kent merkezi ve kırsal kesimi olmak üzere üç bölüm olarak suç verilerini elde ederek, karşılaştırma sonucu kentleşme sürecinde göçün suç oluşumu üzerindeki etkilerini ve sayısal nitelikleri ortaya konulmuştur. Yıldırım (2004), kentlerin sosyal yapısının suçluluk üzerindeki ve suçluluğu artırıcı yöndeki etkileri oldukça fazla olduğunu, kentleşme sürecinde suçluluk oranının artmasında suça etki eden faktörlerin yanında göç faktörü ve göçün etkilediği faktörlerin de yer aldığını, suça etki eden bazı faktörler arasında; sosyal akıcılığın hızlanması, sosyal kontrol mekanizmasının bozulması, sosyal normların etkisinin azalması, farklı sosyo-kültürel yapıdaki insanların bir araya gelmesi gibi nedenlerin yer aldığını göstermiştir.⁵⁴

Toroğlu (2007), ise Niğde ilinde göç faktörleri ve göçler konusunu incelemiştir. Niğde ilinde göçe neden olan faktörler ve göç hareketleri araştırılmış ve bu bağlamda, ilin mevcut doğal, beşeri ve ekonomik coğrafya şartları göç faktörleri olarak değerlendirilmiştir. Niğde ilinde gerek doğal, gerekse sosyo-ekonomik şartlardan

⁵³ Şenay Üçdoğruk, "İzmir'deki İç Göç Hareketinin Çok Durumlu Logit Teknikle İncelenmesi", Dokuz Eylül Üniversitesi, İİBF Dergisi, 17(1), 2002, ss.157-183.

⁵⁴ Aziz YILDIRIM, "Kentleşme Ve Kentleşme Sürecinde Göçün Suç Olgusu Üzerindeki Etkileri", Ankara Üniversitesi, SBE, Yüksek Lisans Tezi, ss.146.

kaynaklanan itici faktörlerin varlığı belirlenmiş ve Niğde'nin negatif göç bilançosuna sahip olduğu vurgulanmıştır.⁵⁵

Pazarlıoğlu (2007), İzmir'de içgöçün ekonometrik olarak analizini yapmıştır. Probit modellerle araştırma yapan Pazarlıoğlu'nun vardığı sonuç ise İzmir'e göç etmede en önemli faktörün ekonomik nedenler olduğudur. Bireyler öncelikli olarak iş arama amacı ile İzmir'e gelmektedirler ancak göç edenlerin yarısından fazlası yaşam kalitesini iyileştirme beklentisini gerçekleştirmediği görülmüştür.⁵⁶

Bülbül ve Köse (2010); Türkiye'de bölgelerarası iç göç hareketlerinin çok boyutlu ölçekleme yöntemi ile incelenmiş ve 12 bölgenin demografik özellikleri, sosyo-ekonomik göstergeleri ve göç verileri bakımından birbirlerine göre konumlarının incelenmesi ve aralarında olası benzerliklerin ya da farklılıkların ortaya konulması amaçlanmıştır. Çok boyutlu ölçekleme analizi ile elde edilen sonuçlar, Türkiye'de bölgesel iç göçe ilişkin ilgili devlet kurumlarının daha önceki yılları kapsayan araştırma sonuçlarıyla da paralellik göstermektedir. Genel olarak ülkenin batısında yer alan ve görece olarak gelişmiş bölgeler olarak tanımlayabileceğimiz İstanbul, diğer Marmara Bölgeleri, Ege, Batı Anadolu ve Akdeniz göç alan, gelir, istihdam ve genel olarak refah bakımından Türkiye ortalamasının oldukça altında kalan Doğu Bölgeleri ve Karadeniz Bölgesi de göç veren bölgeler konumundadır.⁵⁷

Yakar (2012); Türkiye'de iç göçlerin ilçelere göre mekansal analizini yapmış ve Türkiye'de XX. yy. sonlarına doğru özellikle doğurganlık oranlarındaki düşümlere bağlı olarak nüfus artış hızının azalma eğilimi göstermekle birlikte iç göçler devam ettiğini vurgulamıştır. Türkiye'nin bu dönemde ekonomik, siyasi, toplumsal ve demografik yapısındaki değişim süreçlerinin etkisi iç göçler üzerinde kendini hissettirmiş ve nüfusun % 10'undan fazlasının ülke içinde yer değiştirdiğini göstermiştir.⁵⁸

⁵⁵ Emin TOROĞLU, Niğde İlinde Göç Faktörleri ve Göçler, Coğrafi Bilimler Dergisi, 2007, 5 (1), 75-9675.

⁵⁶ PAZARLIOĞLU, 134.

⁵⁷ S. BÜLBÜL, A. KÖSE, "Türkiye'de bölgelerarası iç göç hareketlerinin çok boyutlu ölçekleme yöntemi ile incelenmesi", İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi 39, 1, (2010) 75-94 .

⁵⁸ Mustafa YAKAR, " Türkiye'de İç Göçlerin İlçelere Göre Mekânsal Analizi: 1995-2000 Dönemi" Uluslar arası İnsan Bilimleri Dergisi, 9(1), 2012, ss766.

Şen (2014); iç göçün neden ve sonuçlarını incelemiş ve Türkiye’de iç göçlerin artmasındaki önemli nedenlerin başında hızlı nüfus artışı ve tarımdaki dönüşümün geldiğini vurgulamaktadır.⁵⁹

Göç tanımının çok boyutlu olması nedeniyle pek çok alanda özellikle iç göç olgusu üzerine çalışmalar yapılmış. Yukarıda söz konusu çalışmalardan seçilen örnekler verilmiştir. Bu örneklerin birçoğunda da görüldüğü üzere göçün çok boyutluluğu ortaya konmuş ve çeşitli modellemeler ya da analizler yapılarak verilerden sosyal bir sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır. Yaş, eğitim, sosyal, kültürel ve dönemsel olarak ayrılan eserlerde göç ile ilgili araştırmalar yapılırken anket uygulamasına da yer verilmiştir. Tez çalışmamızda ise analiz teknikleri yerine saha araştırması yapılarak seçilmiş literatürlerle ve illerle bir kıyaslamaya gidilecektir. Seçilmiş yerli literatür örneklerini daha net bir şekilde görebilmek adına aşağıda tablo uygulaması verilmiştir. tabloda yazarın çalışma yaptığı yıl, modelleme çeşitleri ve teknikleri, değişken ve verilerine yer verilmiştir.

Tablo 3.1. Seçilmiş Yerli Literatür İç Göç Çalışma Örnekleri

YAZAR/YIL	YÖNTEM	DEĞİŞKEN /VERİLER
İlkkaracan&İlkkaracan/1998	Anket Çalışması Frekans Analizi	530 kadınla yüz yüze görüşülerek söz konusu anket gerçekleştirilmiştir.
Yamak&Yamak/1999	Regresyon Analizi	Türkiye’de 67 ilin 1980-1990 dönemi net göç oranları ile kişi başına düşen gelir rakamları arasındaki ilişkiler istatistiksel olarak incelenmiştir.

⁵⁹ ŞEN,253.

Üçdoğruk /2002	Çoklu Durum Logit Tekniği	Yaş, eğitim, maddi olanaklar veri olarak alınmıştır.
Yıldırım/2004	İstatistikî Veri Değerlendirme	Göç olgusuyla toplumsal problemlerin en önemlilerinden birisi olan suç ve suçluluk arasındaki ilişki incelenmiştir.
Toroğlu/2007	Nüfus Ve Göç İstatistikleri	İl bazında ekonomik ve sosyal veriler kullanılmıştır.
Pazarlıoğlu /2007	İki Değişkenli Probit Modeli Tahmin Yöntemi	Yaş, eğitim, meslek grupları veri olarak alınmıştır.
Bülbül & Köse /2010	Çok Boyutlu Ölçekleme Analizi	TUIK 2008 göç verileri kullanılmıştır.
Yakar /2012	Haritalama Ve Mekânsal Oto Korelasyon Analizi	TUIK iç göç verileri kullanılmıştır.
Şen /2014	Tahmin Yöntemi	TUIK 2012 verileri kullanılmıştır.
Eren /2012	Kalkınma programları ve projeler incelenmiş.	TUIK verileri kullanılmıştır.

Türkiye bölgeler olarak ayrılmış ve bu bölgeler bazında demografik coğrafi ve fiziksel pek çok özellik göz önüne alınarak incelenmiştir. Söz konusu ayırım yedi bölge sınıflamasına ek olarak 22 Eylül 2002’de Türkiye İstatistikî Enstitüsü üç ayrı düzeyde istatistiki bölge birimleri sınıflandırması adı altında İBBS bölgesi

oluşturmuştur. Böylece her bölgeye ilişkin veriler daha kolay kıyaslanabilir hale gelmiştir. Niğde ise bu istatistiki birimleri sınıflandırmasında TR7 bölgesine dâhildir. Aşağıda bu bölge sınıflandırmasının Niğde bölge sınıflandırılması verilmiştir.

Tablo 3.2. Türkiye TR7 Bölge Sınıflandırması

İBBS	BÖLGE ADI	KOD	ALT BÖLGE	KOD	İL
TR7	ORTA ANADOLU	TR71	KIRIKKALE ALT BÖLGESİ	TR711	KIRIKKALE
				TR712	AKSARAY
				TR713	NİĞDE
				TR714	NEVŞEHİR
				TR715	KIRŞEHİR
		TR72	KAYSERİ ALT BÖLGESİ	TR721	KAYSERİ
				TR722	SİVAS
				TR723	YOZGAT

Kaynak: <https://tr.wikipedia.org>.(2015)

Türkiye'nin bölge birimleri sınıflandırılması bölgeler arası farklılıklar nedeniyle sağlıklı bir araştırma imkânının olmaması ihtimalini ortadan kaldırmıştır. İBBS sınıflandırmasıyla iller bazında demografik, fiziksel, coğrafi gibi pek çok etken daha gerçekçi şekliyle analiz edilebilmektedir.

Bu bölümde amaç göç olgusunu Niğde bazında incelemektir bu nedenle öncelikle Niğde'nin hangi bölgeye dâhil olduğu ve TR bölgesinde hangi alt bölgeye dahil olduğu tablolaştırılmıştır. Böylece veriler daha sağlıklı analiz edilebilmekte ve Niğde'nin de bulunduğu TR71 bölgesine dâhil diğer bölgeler arasında daha sağlıklı kıyaslamalar yapılabilecektir.

3.2.NİĞDE İLİ MEVCUT DURUM ANALİZİ

3.2.1.Niğde İlinin Coğrafi ve Stratejik Konumu

Niğde ili; İç Anadolu Bölgesinin Orta Kızılırmak Bölümünde yer alan il arazisinin bir kısmı Akdeniz Bölgesinin Adana Bölümünde yer alır. Altunhisar ve Çiftlik ilçelerinin tamamı İç Anadolu Bölgesinde kalırken Merkez ilçe ve Bor ilçesinin ise her iki bölgede de toprakları bulunmaktadır. Niğde il arazisi, Aksaray Nevşehir, Kayseri, Konya ve Adana iliyle komşudur. Deniz seviyesinden yaklaşık 1300 m yükseklikte bulunan Niğde dağlık alanlarla kaplıdır. Melendiz Dağı, Bolkar Dağları ve onun uzantısı biçiminde olan Aladağlar Niğde ilini çevirmiştir.⁶⁰

Niğde ilinin büyük şehirlere sınır şehir olması göç güzergâhı olmasına neden olmuştur. Büyük ve gelişmişlik sıralamasında ön planda olan şehirler tarafından çevrilmesi de bir anlamda göç için itici unsur olmuştur. Büyük şehirlere yakın olması kısa ve uzun süreli göçleri içerisinde barındırmasına neden olmuştur. Kişiler eğitim ve sağlık için geçici süreli göçler yapmalarının yanında iş olanaklarını cazip buldukları yakın şehirlere de uzun süreli hatta yaşamlarının kalan kısmını geçirmek için göç etmişlerdir. Göç eden bireyleri bölgenin fizyolojik etmenlerinden daha çok beşeri sosyal kültürel ve maddi olanakları etkilemektedir. Niğde'den yapılan göçü iyice analiz edebilmek için Niğde ilinin fiziki, beşeri, sosyo-ekonomik koşullarının analiz edilmesi gerekmektedir.

⁶⁰ <http://www.nigdekulturizm.gov.tr>

3.2.2.Niğde İlinin Demografik ve Sosyo-Ekonomik Yapısı

Bir bölgenin sosyo- ekonomik yapısı analiz edilirken nüfus,eğitim, sağlık gibi sosyal faaliyetlerin yanı sıra milli gelir, dış ticaret, istihdam, tarım ve hayvancılık gibi ekonomik göstergelerden de yararlanılır.

Aşağıda Niğde ilinin yıllara göre nüfus değişimi gösterilmiştir.

Tablo 3.3. Niğde -TR7-Türkiye Nüfusunun Değişimi,2007-2015

YIL	NİĞDE NÜFUSU	NİĞDE NÜFUS ARTIŞ HIZI	TRA7 NÜFUSU	TR NÜFUSU
2007	331 677	-	3776897	70 586 256
2008	338 447	%2.04	3792508	71 517 100
2009	338 447	%0.44	3829899	72 561 312
2010	337 931	%-0.59	3849267	73 722 988
2011	337 553	%-0.11	3843731	74 724 269
2012	340 270	%0.80	3853023	75 627 384
2013	343 658	%1.00	3873470	76 667 864
2014	343 658	%0.07	3886011	77 695 904
2015	346 114	%0.64	3894341	78 741 053

Kaynak: TUIK verilerinden derlenmiştir.

Tablo 3.3'e göre Niğde ili nüfus artış hızı düşük olan bir ildir. 2007 yılında 331 bin olan Niğde ili toplam nüfusu, 2015 yılında sadece 346bin civarına yükselmiştir. Ortalama sekiz yılda sadece 15.000 civarında bir artış görülmektedir.

Niğde ilinin nüfus artış hızı tabloda da görüldüğü üzere en yüksek oran %2 üzerinde seyretmektedir. %3'ü bile göremediği ortadadır. Nüfus artış hızı o bölgenin gelişmişlik seviyesini de gösteren etmenler arasındadır bu nedenle Niğde'nin fazlasıyla refah içerisinde yaşanabileceği bir yer olmadığı ortadadır.

2007-2008 yılından sonra nüfus artış hızının büyük oranda düşüş göstermesinin nedenleri arasında istihdamı konusunda yaşanan sıkıntı ve Niğde'nin ekonomik yatırımlar anlamında birçok ilin çok gerisinde kalmış olması gösterilebilir.

TR7 bölgesi için de nüfusun yıllar açısından değerleri sunulmuştur. TR7 bölgesinde de nüfusun fazla bir oranda artmadığı sadece 12.000 civarında bir yükseliş olduğu görülmüştür. Bunun dışında üzerinde durulması gereken bir nokta da TR7 bölgesinde en fazla nüfusun Kayseri'de olmasıdır. Türkiye'nin nüfusu ise yıllar bazında 8 milyonun üzerinde artmıştır ama bu 8 milyonun dağılımında TR7 bölgesinin fazla bir pay almadığı ortadadır.

Tablo 3.4. Niğde line Bağlı İlçelerin Erkek - Kadın Nüfusu,2015

	İLÇE NÜFUSU/BİN	ERKEK	KADIN	NÜFUS YÜZDESİ
MERKEZ	211.092	105.363	105.729	% 60,99
BOR	61.145	30.263	30.882	% 17,67
ÇİFTLİK	27.742	14.213	13.529	% 8,02
ULUKIŞLA	19.478	9.709	9.769	% 5,63
ALTUNHİSAR	13.438	6.611	6.827	% 3,88
ÇAMARDI	13.219	6.484	6.735	% 3,82

Kaynak: <http://www.nufusu.com/il/nigde-nufusu>.

Tablodaki göstergelerden de anlaşılacağı üzere nüfusun büyük bir kısmı merkezde yaşadığından dolayı yüksek oranda kentleşme düzeyinden söz edilebilir. Merkez nüfus yüzdesi %60 iken Bor'un %17 'dir. En düşük nüfus yüzdesi ise Çamardı ilçesinde 13.219'dur.

Nüfus yüzdelerinin dışında kadın erkek nüfusu da ayrı ayrı gösterilmiştir. Niğde de dikkat çeken bir noktada kadın erkek nüfusunun birbirine paralel gitmesidir. Kadın erkek nüfusunun ilçelere dağılışı orantılı bir şekildedir.

Sağlık açısından Niğde analizi yapılırken; ilin hastane yatak sayısı, sağlık personeli sayısı ayrıca 1000 kişiye düşen sağlık personeli adedi incelenmiştir. Sağlık altyapısı bakımından ilin durumunu incelemek de ilin gelişmişlik düzeyi hakkında bilgi verecektir. Niğde hem sahip olduğu sağlık kurumları açısından hem de sağlık personelleri açısından oldukça yetersizdir. Nüfusun hastane kurumlarının kapasitesine göre çok fazla oluşu, çalışanlarının yetersizliği dışında kurum kapasitesinin de yetersizliği göz ardı edilemez bir gerçektir. Pek çok hasta ve hasta yakını Niğde'nin çevre illerinin büyük olmasını fırsat bilerek sağlık nedeniyle göç etmektedir.

Tablo 3.5 incelendiğinde hastane sayısının kısıtlı olduğu ve 2011 – 2012 dönemi bir kamu hastanesinin ise eksildiği görülmüştür.

Tablo 3.5. Niğde'nin Kamu ve Özel Hastane Yatak Sayısı,2008-2012

YIL	TOPLAM		KAMU		ÖZEL	
	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı
2008	8	497	7	468	1	29
2009	8	601	7	572	1	29
2010	8	630	7	601	1	29
2011	8	630	7	601	1	29
2012	7	679	6	650	1	29

Kaynak: TUIK verilerinden derlenmiştir.

Personel sayısı açısından bakıldığında Niğde'de uzman hekim, sağlık personeli ve hemşirelerde umut veren bir artış varken diş hekimi ve eczacılarda artış fazla olmamıştır. Bu artışların tam tersine pratisyen hekimlerdeki azalış dikkat çekici boyuttadır.

Tablo 3.6. Niğde'deki Sağlık Personel Sayısı, 2005-2014

YIL	Uzman Hekim	Pratisyen Hekim	Asistan Hekim	Diş Hekimi	Eczacı	Sağlık Memuru	Hemşire	Ebe
2005	89	190	-	38	93	361	336	304
2006	102	164	-	37	96	379	332	304
2007	120	162	-	40	98	434	378	302
2008	121	180	-	47	97	450	380	302
2009	143	179	-	46	97	478	397	310
2010	158	190	-	56	101	505	417	304
2011	178	189	-	60	100	615	502	324
2012	174	178	-	68	104	645	505	310
2013	175	186	-	66	108	757	515	324
2014	177	176	-	57	109	771	541	318

Kaynak:TUIK verilerinden derlenmiştir.

Tablo 3.6 dikkatle incelendiğinde uzman hekimin verilen yıllar içerisinde katına çıktığı görülmüştür. Diş hekimi eczacı ve ebe sayılarının ise az arttığı ortadadır. Tabloda dikkat çeken başka bir durum ise asistan hekimin olmayışıdır.

Sağlık açısından hem Niğde olarak hem TR7 hem de Türkiye olarak incelemeler yapıldığında son dönemlerde hem altyapı hem de personel açısından sağlık sektörü desteklense dahi tablo 3.7'de 1000 kişiye düşen sağlık personel sayılarının ne denli yetersiz olduğu görülecektir.

Tablo 3.7. Niğde –TR7- Türkiye’de Bin Kişiyeye Düşen Sağlık Personel Sayısı,2014(%)

BÖLGE	Uzman Hekim	Pratisyen Hekim	Diş Hekimi	Eczacı	Sağlık Memuru	Hemşire	Ebe
NİĞDE	0,51	0,51	0,16	0,31	2,24	1,57	0,92
TR7	0,80	0,54	0,22	0,34	0,27	1,95	0,85
TR	0,96	0,50	0,29	0,35	1,92	1,83	0,68

Kaynak: TUIK verilerinden derlenmiştir.

Niğde’nin sağlık memuru açısından Türkiye ortalamasının bile üzerinde olduğu ortadadır. Pratisyen hekimler için de bakıldığında arada çok ufak bir fark olmasına rağmen Niğde daha yüksek bir orana sahiptir. TR7 için baktığımızda ise pratisyen hekim hemşire ve ebe oranları Türkiye’nin üzerinde seyretmektedir. Ama genel değerlendirme yapıldığında ise sağlık personel sayılarının ne denli yetersiz olduğu ortadadır. Hem Türkiye hem de Niğde açısından sağlık alanında yatırım yapma gerekliliği oldukça kendini hissettirmektedir.

Niğde ili eğitim açısından incelendiğinde ise; öğretmen başına düşen öğrenci sayısı, önlisans ve lisans düzeyinde öğrenci sayısı ve Niğde üniversitesi öğrenci dağılımı veri olarak kullanılmıştır.

Tablo 3.8. Niğde –TR7- Türkiye’de Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı,2014

	İlköğretim	Ortaöğretim(Genel)	Ortaöğretim Mesleki ve Teknik
NİĞDE	15	13	12
TR7	16	14	12
TR	18	14	14

Kaynak:TUIK.

İlkokul-ortaokul açısından Türkiye’nin TR7’nin ve Niğde’nin verilerine bakıldığında öğretmen başına okullarımızda düşen öğrenci sayıları paralellik

göstermektedir. Niğde her grupta da Türkiye'nin altında seyrederken TR7 bölgesi ilkokul ve ortaokul (genel) kapsamında Niğde'nin üzerinde seyretmektedir.

Tablo 3.9. Yükseköğretim Kurumlarında Önlisans ve Lisans Düzeyinde Öğrenci Sayısı,2008-2012.

YILLAR	MEZUN	OKUYAN	YENİ KAYITLI
2008	1.977	8.670	3.451
2009	2.090	10.002	3.975
2010	2.116	11.835	4.616
2011	2.251	15.482	5.032
2012	3.284	17.418	5.450

Kaynak: TUIK verilerinden derlenmiştir.

Yıllar bazında incelenen üniversite düzeyinde öğrenci sayıları görüldüğü üzere sürekli artış göstermiştir. Yeni kayıtlı sayısı, okuyan ve mezun olanlarda görülen artış artık Niğde ilinin eğitime verdiği önemi ve dolayısıyla tercih edilme nedenlerini açıkça göstermiştir.

Tablo 3.10. Niğde Üniversitesi Öğrenci Dağılımı,2015-2016

BİRİMİ	I.ÖĞRETİM	II.ÖĞRETİM	TOPLAM
Fakülte	8439	3573	12012
Meslek Yüksek Okulu	5411	3243	8654
Sağlık Yüksek Okulu	1068	389	1457

Kaynak:Niğde Üniversitesi Rektörlüğü,2016.(Öğrenci sayısı 30.09.2015 tarihi itibariyle.)

Niğde üniversitesi 22.123 öğrencisiyle bölgede eğitim vermektedir.

Sosyal göstergelerin yanı sıra Niğde'nin ekonomik göstergeleri de kentin analizi için önemli yer tutmaktadır. Bu yüzden ekonomik göstergelere kişi başına düşen gayrisafi yurt içi hâsıla değeri ile başlanacaktır.

Tablo 3.11. Niğde'nin Kişi Başı Gayrisafi Yurt İçi Hâsıla Değeri(\$),1996-2001

YIL	NİĞDE \$	TR7 \$	TÜRKİYE \$
1996	2222	2022	2888
1997	1968	1836	3021
1998	3203	2354	3176
1999	2836	2220	2847
2000	2503	2090	2941
2001	1781	1582	2146

Kaynak:TUIK verilerinden alınmıştır.

Ayrıca TUIK verilerine göre TR7 bölgesinde 2011 dönemi için bakıldığında ise gelişmişlik seviyelerinde Niğde ili 56. sıradadır. TR7 bölgesi dâhilinde en gelişmiş il ise 17. sırada Kayseri gelmektedir.

Tablo 3.12. Niğde'nin Dış Ticaretinin Yıllara Göre Dağılımı, 2009-2014

YIL	NİĞDE		TR7		TÜRKİYE	
	İhracat Miktarı	İthalat Miktarı	İhracat Miktarı	İthalat Miktarı	İhracat Miktarı	İthalat Miktarı
2009	36.321	15.445	1.242375	1.251782	10.2142613	140.928421
2010	46.436	43.027	1.573751	1.832198	11.3883219	185.544332
2011	58.925	30.027	1.979163	2.241793	13.4906869	240.841676
2012	62.647	20.746	2.066529	2.022894	15.2461737	236.545141
2013	69.198	34.206	2.284253	2.150122	15.1802637	251.661250
2014	66.255	40.683	2.422104	2.133968	15.7610158	242.177117

Kaynak: TUIK verilerinden derlenmiştir.

Tablo 3.12 incelendiğinde Niğde'nin özellikle ihracatının yıllara paralel olarak arttığı ortadadır. Son beş yıl içinde neredeyse ikiye katlanan bir sonuç ortaya çıkmıştır. İthalat miktarı ise 2010'dan sonra düşmüş hatta 2012'de 2010'un yarısına düşmüştür. Daha sonraki yıllarda ise yükselmeye başlamıştır. TR7 bölgesinde ise ihracat miktarı sürekli artmış ama ithalat miktarı düşüşe uğramıştır.

Tablo 3.13. Niğde'deki Tarım Alanları Varlığı (dekar),2008-2014

Yıllar	Toplam Alan	Ekilen Tarla Alanı	Nadas Alanı	Sebze Bahçeleri Alanları	Meyve Alanı
2004	244970	166994	73247	4729	23646
2005	243564	165834	72988	4742	22823
2006	239543	164946	69740	4857	24245
2007	236508	162838	68821	4849	24178
2008	234843	154209	75586	5048	24515
2009	234803	153699	75810	5294	24760
2010	237690	159488	72753	5449	24953
2011	240606	162477	72578	5551	24672
2012	260294	173522	80986	5786	25527
2013	247726	162647	79545	5534	25763
2014	247734	160065	81961	5708	26477

Kaynak: TUIK verilerinden alınmıştır.

Tablo 3.13 incelendiğinde ekilen tarla alanları 2009 yılına kadar düşüş göstermiş sonrasında 2011-2012 yıllarında bir artış gözlenmiş 2012 sonrası ise yine ekilen tarla alanlarında düşüşler görülmüştür. Bunun nedeni nadasa bırakılan alanların artması olarak düşünülse de bunun aksini ispat edecek şekilde nadas alanlarıyla ekim alanlarının çeliştiği 2012-2013 yılları da tabloda dikkat çekmektedir.

Sebze bahçeleri ise son on yılda 1000 dekar artış göstermiştir ama meyve alanlarının büyüklüğünün sebze alanlarının dört katı civarında olduğu da tabloda açıkça görülmektedir.

Tablo 3.14. Niğde –TR7- Türkiye’deki Canlı Hayvanların Değeri- Bin TL, 2008-2014

YIL	NİĞDE	TR7	TR
2007	222062	2086041	24666222
2008	203079	2135207	25521071
2009	218036	2314596	28145579
2010	375853	4198971	46873045
2011	559509	5587090	60076917
2012	802112	6285227	63546623
2013	809041	5773323	57656092
2014	885527	6096059	62512147
2015	1088214	7336681	73102253

Kaynak: TUIK verilerinden alınmıştır.

Tablo 3.14’te ise Niğde canlı hayvan değeri TR7 ve Türkiye olarak incelenmiştir. Yıllar boyunca canlı hayvan değerlerinde Niğde beş katına kadar ilerleme kaydetmiştir. Hatta TR7’nin 1/7’ini Niğde tek başına karşılamaktadır.

Tablo 3.15. Niğde’deki Hayvanların Karşılaştırması, 2012-2013

Göstergeler	2012	2013	DEĞİŞİM %
Sığır (Kültür)	96.502	110.086	14 %
Sığır(Melez)	26.820	24.863	-9 %
Sığır(Yerli)	1.135	1.252	10 %
Manda	17	8	-47 %
BÜYÜKBAŞ TOPLAM	124.474	136.209	9 %
Koyun(Yerli)	442.578	485.057	10 %
Koyun(Merinos)	632	5.579	882 %
Keçi(Kıl)	57.820	94.512	64 %
Keçi(Tiftik)	35	2.176	621 %
KÜÇÜKBAŞ TOPLAM	501.065	587.504	18 %

Kaynak: <http://nigde.tarim.gov.tr>.

Tabloda 3.15'te Niğde'deki 2012-2013 büyükbaş ve küçükbaş hayvan sayıları ve bu yıllar içerisindeki yüzdesel değişimler gösterilmiştir. Özellikle büyükbaş hayvanlardaki manda sayısının az olması ve 2013'te de az olan bu sayının korunamaması nedeniyle değişim -%47'yi görmüştür. Bununla birlikte kültür sığırları ise %14'lük bir artış sağlamıştır.

Tabloya bakıldığında 2012-2013 yılları arasında asıl desteği küçükbaş hayvanların aldığı ortadadır. Özellikle merinos koyunu ve tiftik keçisindeki artış %600-800 civarındadır. En düşük artış ise %10 ile yerli koyundur. Özellikle küçükbaş hayvancılıkta bu kadar ilerde olan Niğde'nin hayvan ürünlerinin başında gelen süt üretimindeyse başı inek sütü çekmektedir. En az ise manda sütü üretimidir. Bu durum aşağıdaki tabloda daha da detaylandırılmıştır.

Tablo 3.16. Niğde'nin Süt Üretimi –Ton ,2009-2015.

Yıllar	İnek Sütü	Manda Sütü	Koyun Sütü	Keçi Sütü
2009	98763	14	9818	1355
2010	112151	12	12254	2655
2011	160847	5	12950	2450
2012	221082	6	21666	3525
2013	242085	2	23323	5738
2014	250813	8	23170	5672
2015	272212	9	21641	4938

Kaynak:TUIK verilerinden alınmıştır.

Bütün bunların yanı sıra Niğde'nin nüfus projeksiyonunu da belirtmekte fayda vardır. Nüfus projeksiyonu ilerleyen yıllarda tahmini nüfus artışını belirtir. Niğde'nin nüfus projeksiyonu sonraki dönemlerde Niğde'nin verebileceği göçleri ve doğum-ölüm olaylarını göz önüne alarak oluşturulmaktadır.

Aynı durum için Türkiye ve Niğde'nin dâhil olduğu TR7 bölgesi için de geçerlidir. Tablo 3.17'de de görüldüğü üzere Niğde'nin nüfusunda büyük bir değişim beklenmemektedir.

Tablo 3.17. Niğde –TR7 –Türkiye Nüfus Projeksiyonu,2023.

TR	TR7	NIĞDE
84247088	3833997	333416

Kaynak:TUIK verilerinden alınmıştır.

3.2.3. Niğde İlinin İstihdam Yapısı

Niğde ilinin 2010 yılı sonunda nüfusu 337 bin 931 kişidir. Niğde ili göç veren bir ildir. 2009 yılına göre 2010 yılında Niğde'ye 12 bin 602 kişi göç ederken, 17 bin 666 kişi ise ilden ayrılmıştır. Net azalış 5 bin 64 kişi olmuştur. Göç hızı 14,87'dir. En fazla göçü İstanbul ve Adana'dan alırken en fazla göçü yine Adana ve İstanbul illerine vermektedir. Niğde İli için İşgücüne Katılma Oranı 2009 yılında % 45,1 iken 2010 yılında 2,1 puanlık bir artışla % 47,2 olarak gerçekleşmiştir. 2009 ve 2010 yıllarında işgücüne katılma oranı Türkiye genelinin altında gerçekleşmiştir. İstihdam oranı da 2009 yılında % 38,9 iken 2010 yılında 3,3 puanlık artışla % 42,8 olarak gerçekleşmiştir. İstihdam oranı da 2009 ve 2010 yıllarında Türkiye geneli oranının altında gerçekleşmiştir. Bunun yanı sıra işsizlik oranı 2009 yılında 13,8 iken 2010 yılında 5,4 puanlık azalışla 9,4 seviyesine gerilemiştir. ⁶¹

Niğde'de çalışanların meslekleri ve sektörel dağılımlarına bakıldığında İŞKUR verilerine göre tarım sektöründe 8, Sanayi sektöründe 46, İnşaat sektöründe 19 ve Hizmetler sektöründe 73 işyeri olmak üzere toplam 146 adet işyeri anketi doldurmuştur. Anket yapılan işyerlerinin % 5,5'i Tarım sektöründe, % 31,5'i Sanayi sektöründe, % 13'ü İnşaat sektöründe, % 50'si Hizmetler sektöründe faaliyet göstermektedir. Anket dolduran işyerlerinin % 72,6'sı 10 ve daha fazla kişi, % 27,4'ü 9 ve daha az kişi istihdam eden işyeridir. İşyeri sayısı en fazla Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe bulunmaktadır. Toplam işyerlerinin % 15,8'i Toptan ve Perakende Ticaret sektöründedir. Toplam çalışan sayısında ön plana çıkan sektör tekstil ve tekstil ürünleri imalatıdır. Çalışanların % 85'i erkek, % 15'i kadındır. Erkeklerin % 26'sı tekstil ve tekstil ürünleri imalatı sektöründe çalışmaktadır. Kadınların % 34,8'i tekstil ve tekstil ürünleri imalatı sektöründe çalışmaktadır. ⁶²

⁶¹ TUIK verilerinden derlenmiştir.

⁶² İŞKUR verilerinden derlenmiştir.

3.2.4.Niğde’de Göç Olgusu

Buraya kadar yapılan analizlerde Niğde ilinin sosyal, ekonomik yapısı incelenmiş ve bir anlamda göçe temel sebep oluşturacak olan etkiler ortaya konmuştur. Bu bölümde ise Niğde’ de var olan göç olgusuna değinilecektir.

Niğde şehrinin göç verme nedenlerinin başında doğal nedenler, beşeri ve ekonomik nedenler sayılabilir. Niğde’nin doğal nedenlerini araştırdığımızda ise karşımıza geri kalmış şehirlerden pek de farklı bir tablo çıkıyor denilemez.

Niğde ilinde, arazinin %35.4’ünü tarım topraklarını oluşturmaktadır. İlde görülen iklim, jeolojik yapı ve vejetasyondaki çeşitlilik, değişik özelliklere sahip toprakların oluşumuna neden olmuştur. Niğde İli topraklarının yaklaşık %51’i dik eğimli alanlar içerisinde kalırken, düzlük sahalar %18 oranına sahiptir. Ekim ve dikime imkân tanıyan hafif eğimli alanlar %16, orta eğimli sahalar ise %15 oranında yer kaplamaktadır. Niğde İli’ndeki toprakların %40’ının derin %4’ünün orta, %56’sının sığ ve çok sığ derinliğe sahip olup, toprakların %56’sı diğer şartlar uygun olsa bile, derinliği itibariyle tarımsal faaliyetleri sınırlamaktadır.⁶³

Niğde ilinde mevcut 348131 (2000) nüfusun 157362’si (%45) çalışmaktadır. Ancak il genelindeki bu çalışan sayısı kırsal kesimde bulunan çalışabilir yaştaki nüfusun bütünüyle tarım sektöründe çalıştığı kabulünden kaynaklanır. İldeki faal nüfusun %73.5’i doğal hammadde üretimi sektöründe, %18.3’ü çoğunluğu genel kamu idaresinde olmak üzere hizmet sektöründe, %8.2’si sanayi sektöründe çalışmaktadır. İl ve ilçe merkezlerinde çalışan nüfusun %65’i hizmet sektöründe, %28’i sanayi sektöründe ve %7’si de doğal hammadde üretimi sektöründe faaldir. Kırsal yerleşmelerin toplamında ise; çalışan nüfusun %88’i doğal hammadde, %18’i hizmet ve %4’ü sanayi sektörlerinde faaldir. Sahadaki il ve ilçe merkezlerinde hizmet

⁶³İbrahim AKBULUT ve Bülent Uğur BAL, "Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri", 2008, s.20.

sektörünün, kırsal yerleşmeler olan kasaba ve köy yerleşmelerinde ise tarım sektörünün hakim olduğu görülmektedir.⁶⁴

Niğde ili için işgücüne katılma oranı 2009 yılında % 45,1 iken 2010 yılında 2,1 puanlık bir artışla % 47,2 olarak gerçekleşmiştir. 2009 ve 2010 yıllarında işgücüne katılma oranı Türkiye genelinin altında gerçekleşmiştir. İstihdam oranı da 2009 yılında % 38,9 iken 2010 yılında 3,3 puanlık artışla % 42,8 olarak gerçekleşmiştir. İstihdam oranı da 2009 ve 2010 yıllarında Türkiye geneli oranının altında gerçekleşmiştir. Bunun yanı sıra işsizlik oranı 2009 yılında 13,8 iken 2010 yılında 5,4 puanlık azalışla 9,4 seviyesine gerilemiştir. Sosyal Güvenlik Kurumu verilerine göre Türkiye genelinde Ocak ayında toplam 1 milyon 316 bin 795 işyeri varken (4a kapsamında), Niğde ilinde 3 bin 798 işyeri bulunmaktadır. Bunun yanında 4/a kapsamındaki zorunlu sigortalı sayısı Türkiye genelinde toplam 9 milyon 960 bin 858 kişi iken Niğde ilinde 25 bin 471 kişi olarak görülmektedir. 2010 yılı sonunda İŞKUR Niğde İl Müdürlüğüne kayıtlı 6 bin 846 işsiz bulunmaktadır. Yıl içerisinde 864 açık iş alınmış olup, 600 kişi işe yerleştirilmiştir.⁶⁵

⁶⁴ TUIK verilerinden derlenmiştir.

⁶⁵ İşgücü Piyasası Araştırması Niğde İli Sonuç Raporu.

3.3.NİĞDE'DE GERÇEKLEŞEN GÖÇ ÜZERİNE DEĞERLENDİRME

3.3.1. Çalışmanın Amacı

Kırsal alanlardan büyük kentlere doğru gerçekleştirilen göçler toplumsal hayatı başlı başına etkilemektedir. Bu etkilenme süreci sadece maddi göstergeler olarak alınmamalıdır. Göç eden aileler ve göç edilen toplumların da beşeri süreçte etkilenmeleri olağandır. Göç eden bireyler yeni yerleşim merkezlerine yeni insanlara yeni yaşantıya adapte olmakta zorlanırken göç edilen yerde var olan bireyler de kabullenme aşamasında problem yaşamaktadır.

Göçler, kırsal kesimlerin şehre açılmasına, şehrin etkilerinin ailenin yapısına girmesine imkân veren en önemli toplumsal olaylardan biridir.

Çalışmamızın genel amacı son dönemlerde Niğde ilinde gerçekleşen göç hareketlerinin sebeplerini ve sosyo-ekonomik boyutlarını ortaya koyarak bölgeden göç eden bireylerin geri dönmeyi düşünüp – düşünmediklerini ya da düşünmelerine neden olan olasılıklarını tespit etmektir. Buna istinaden alt amaçlardan bahsedecek olursak; göçün en önemli sebeplerini, göç eden bireylerin geri dönme konusundaki düşüncelerinin ne yönde olduğunu, geriye göç etmek isteyenlerin ise gerekçelerini, göç edenlerin yaş-egitim düzeyi, göç öncesi ve sonrası memnuniyet düzeyleri ve konut mülkiyetinin geriye göç üzerindeki etkisini açıklamaktır.

Çalışmamızın önemi ise söz konusu bölgenin coğrafik ve stratejik konumunun yanı sıra içinde bulunduğu sosyo-ekonomik kısır döngüyle doğru orantılıdır. Niğde ilinde iç göç ve geriye göçün belirleyicileri konusunda yapılan araştırmaların çok sınırlı olması bu araştırmanın ne kadar önemli olduğunu göstermiştir.

3.2.2. Çalışmadan Beklenen Yararlar

- Niğde ilinde gerçekleşen göç üzerine fazla bir çalışma yapılmamış olsa da var olan çalışmalar genellikle kişisel görüşlere dayanmaktadır. Oysa bu değerlendirme göçün sebeplerini bilimsel verilerle ortaya koymaktadır.
- Araştırma sadece göç sebeplerini değil geriye göçün belirleyici faktörlerini de ortaya koymuştur.
- Göç konusunda bireylerin görüş ve istekleri dikkate alınarak Niğde bölgesine doğru tersine göç hareketlerinin teşvik edilmesi sağlanabilir.
- Araştırma sonucunda elde edilen verilerle, sağlık ve eğitim yatırımları artırılabilir ve net göç hızı azaltılabilir.

3.3.3. Çalışma Alanının Tespiti

Değerlendirme için Türkiye TR7 bölge sınıflandırmasında yer alan Niğde ili seçilmiştir. Bu ilin seçilmesinin nedenlerinden biri de Niğde bölgesinin son yıllarda net göç hızı incelendiğinde bölgenin her dönemde verdiği göçün aldığı göçten daha fazla olduğunun dikkat çekmesidir. Bölge sürekli olarak diğer bölgelere göç veren bir nüfus hareketliliğine sahiptir.

Niğde'deki bireyler tarımsal ekonomiye dayalı olsa da son dönemlerde gerekli verimi alamaması nedeniyle farklı iş imkanları ihtimaliyle göç etmiştir. Bu kadar göç vermesinin yanında Niğde'nin aynı zamanda da göç verebilecek büyük illere gidilebilecek bir koridor görevi görmesi dikkat çekecek hale getirmiştir.

3.3.4. Veriler Ve Değerlendirme

Niğde’de var olan göç olgusunu değerlendirebilmek için çeşitli veriler ışığında analiz yapılması gerekmektedir. Araştırmamız içerisindeki bu veriler ise TUIK’ ten elde edilerek derlenmiştir. Söz konusu analizle birlikte göçün değerlendirilmesi yapılacak ve geriye göçün sağlanmasına neden olabilecek vurgular yapılacaktır. Bu yüzden öncelikle Niğde’nin illerin yerleşim yerine göre verdiği göçü incelemek yerinde olacaktır.

Tablo 3.18.Niğde’nin Yerleşim Yerine ve Cinsiyete Göre Verdiği Göç,2012(BİN)

CİNSİYET DAĞILIMI	KÖYDEN KÖYE	KÖYDEN ŞEHİRE	ŞEHİRDEN ŞEHRE	ŞEHİRDEN KÖYE	TOPLAM
KADIN	690	4.163	8.655	1.995	15.503
ERKEK	949	5.400	10.310	2.839	19.498

Kaynak: TUIK.

Tablo 3.18’de kadınların ve erkeklerin büyük çoğunluğunun şehirden şehre göç ettiği görülmektedir. Köyden şehre göç eden nüfus ise erkeklerde $\frac{1}{4}$ iken kadın nüfusunda bu oran hemen hemen $\frac{1}{3}$ olarak kalmıştır.

Göç olgusu üzerinden değerlendirme yapıldığında Niğde ilinin kırsal alanlarında doğal şartlardan kaynaklanan itici faktörler mevcuttur. İlde yüksek alanların geniş yer kaplaması nedeniyle hem tarımsal araziye katılamaması hem de yerleşime uygun olmaması, yüksek yerlerde de hava akımlarının yağışa neden olması bu yağışlar sonucu tarımsal ürün çeşitliliğinin göç için itici faktör oluşturmaktadır.

Bölge iller arasında Niğde en çok göç verin il olarak göze çarpmaktadır. 2012 yılı TUIK verilerine göre Niğde nüfusu Türkiye genelinde 616 Bin 493 kişi iken, Niğde’de yaşayanların sayısı ise 340.270 kişi olarak tespit edildi.

Niğde’nin göç verme nedenleri değerlendirme boyunca tablolar şeklinde verilip yorumlanacaktır. Niğde tarım alanında da beklediği etkiyi göremediği için ve geleneksel yöntemlerle hayatını sürdürmediği için göçü bir çözüm yolu olarak

görmüştür. Aşağıdaki tabloda Niğde'nin göç için nereleri tercih ettiğine bakılacaktır. Bu değerlendirme sonucunda geriye göçün belirleyicileri belirlenip; belki de geriye göçe neden olabilececek; ileriye göç ise engellenecektir.

Tablo 3.19. Niğde İlinin Göç İçin Tercih Ettiği İller,2012

İLLER	NİĞDELİ NÜFUS
İSTANBUL	79.966
ANKARA	44.229
ADANA	27.535
MERSİN	15.757
BURSA	12.469
ANTALYA	9.492
KONYA	9.326

Kaynak: TUIK verilerinden derlenmiştir.

Tablo 3.19' da Niğde'nin göç için tercih ettiği illerin başında 79 966 nüfusu ile İstanbul gelmekte olduğu görülmektedir. İkinci sıradaysa 44.229 nüfusuyla Ankara gelirken üçüncü sırada 27.535 nüfus ile Adana gelmektedir. Niğde'nin neden bu illeri tercih ettiğine değinecek olursak başta nüfus yoğun bölgeler olduğu görülmektedir. Nüfus yoğunluğunun dışında maddi olanakların da varlığıyla bireyler göç etmiştir Bunun dışındaki illere bakıldığında dikkat çeken ortak özellik ise Niğde'ye yakın ama gelişmişlik seviyesi Niğde'den daha yüksek olan iller olmasıdır.

Tablo 3.20.Niğde ve Göç Verdiği İllerin Ekonomik Göstergeleri,2012 (%)

İLLER	İŞGÜCÜ KATILMA ORANI			İŞSİZLİK ORANI			İSTİHDAM ORANI		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013
GAZİANTEP	43.4	44.2	46.8	6.5	7.6	6.5	37.2	39.2	43.6
İSTANBUL	48.8	51.1	52.2	3.9	2.7	0.3	43.1	45.3	46.4

BURSA	50.5	50.4	51.4	7.3	7.5	2.7	46.7	46.8	48.0
ANKARA	47.5	48.5	49.5	4.8	3.9	6.6	43.0	43.9	44.5
KONYA	49.0	48.4	48.4	5.1	5.0	1.7	45.6	45.4	46.2
ADANA	50.3	48.6	49.9	4.9	5.3	1.7	44.3	43.1	43.3
MERSİN	53.7	51.6	50.7	6	6.6	1.8	48.7	46.7	44.4
NİĞDE	47.9	47.6	49.3	7.8	10	2.2	44.2	44.7	46.3

Kaynak: TUIK verilerinden derlenmiştir.

Tablo 3.20’de Niğde’nin en çok göç verdiği illerin yanında Niğde’nin de ekonomik göstergeler doğrultusunda işgücü katılma oranı işsizlik oranı ve istihdam oranı gösterilmiştir. İşgücü katılma oranına bakıldığında Gaziantep ilinin gittikçe yükselen grafiği dikkat çekmektedir. Sürekli yükseliş gösteren diğer iller ise İstanbul, Ankara’dır.

İşsizlik oranlarına bakıldığında Niğde ilinde 2011 yılında 7.8 olan işsizlik 2012 yılında %10 seviyesine kadar artmıştır. Daha önceki bölümlerde de sıkça değinildiği gibi işsizlik ve ekonomik neden başlıca göçler arasındaydı. Söz konusu tablomuz da bunu destekler nitelikte oranları ortaya koymuştur.

Görüldüğü üzere %10 seviyesine yükselen işsizlik 2013 yılında büyük bir oranda düşüğe %2.2 olmuştur. Bu da söz konusu ilin büyük oranda göç verdiğinin kanıtıdır. İşsizlik oranlarının bu kadar yüksek olduğu illerin göç vereceği su götürmez bir gerçektir ve elbette bu göç işsizlik oranlarının düşük olacağı illere doğru olacaktır. Tablomuzda bu iller Mersin İstanbul ve Adana olmuştur. Niğde ilinde istihdam oranının da düşmemesi dikkate değerdir.

Niğde göçerlerinin en fazla tercih ettiği il olan İstanbul’un işgücü katılım oranı yıllara oranla gittikçe artmıştır; bunun yanında ise işsizlik oranı ise gittikçe düşmektedir. Bu veriler ışığında da Niğde’nin göç etmek için İstanbul’u tercih etmelerinin doğru bir tercih olduğunu göstermektedir.

Tablo 3.21. Niğde ve Göç Verdiği İllerin Nüfusunun Sanayi Sektörü Dağılımı,2012

İLLER	Madencilik	İmalat	Elektrik	İnşaat	Ulaştırma	Sağlık	Eğitim
GAZİANTEP	39	55967	1879	1707	6986	-	851
İSTANBUL	5405	719716	14659	45867	126503	27973	19388
BURSA	1231	170867	3388	5313	20361	3062	3728
ANKARA	6457	116027	12958	69092	54632	11940	9815
KONYA	1124	45375	2723	2662	14719	2056	1270
ADANA	406	48035	1693	7178	14417	4508	2791
MERSİN	376	26362	1443	3415	14689	2002	1929
NİĞDE	167	5143	381	688	2737	234	160

Kaynak: TUIK verilerinden derlenmiştir.

Tablo 3.21’de şehirlerin toplam nüfusunun sanayi sektörü içerisindeki dağılımı verilmiştir. Bu dağılımın sadece maden ve taş ocakçılığı, imalat, elektrik, inşaat, ulaştırma, sağlık ve eğitim alanları incelenmiş ve nüfusun ne kadarının bu sektörlere dağıldığını göstermektedir.

Tablo 3.21’de özellikle Niğde’nin eğitim madencilik ve imalat sanayisine ne kadar az ilgi gösterdiğini ortaya koyuyor. Tabloda dikkat çeken başka bir nokta ise eğitim sağlık gibi insansı ve sosyal devlet anlayışıyla bağdaşan bölümlerin

istihdamının yüksek olduğu illerin gelişmişlik seviyesinin yüksek olmasıdır. Bu yüzden de Niğde ilinin göç anlamında tercih ettiği iller olması çok normaldir. İmalat, inşaat ve ulaştırma sektörleri şehir nüfuslarını büyük ölçüde içerisinde barındırmaktadır.

Bilindiği üzere Niğde'nin başlıca problemler arasında ekonomik nedenler yatmaktadır. TUIK araştırmalarında bölgelerin çalışma durumlarına göre kazandığı ücretlere ulaşılmıştır. Bu araştırma tablolaştırıldıgındaysa ortaya çıkan sonuç göç olgusunun ne denli doğru bir tercih olduğunu göstermektedir.

Tablo 3.22. Niğde'nin Göç Verdiği Bölgelerin Maaş Durumu,2013

BÖLGE KODU	BÖLGE ADI	YEREL BİRİM SAYISI	ÇALIŞANLARIN YILLIK ORTALAMA SAYISI	MAAŞ VE ÜCRETLER 1000 TL
TRC1	Gaziantep, Adıyaman, Kilis	288	3169	192925
TR10	İstanbul	3961	93018	7088379
TR41	Bursa, Eskişehir, Bilecik	705	7948	480205
TR51	Ankara	1293	19306	1194475
TR52	Konya, Karaman	391	3772	228851

Kaynak: TUIK verilerinden derlenmiştir.

Niğde'nin göç verdiği İstanbul ve Ankara gibi şehirlerin yerel birim sayılarının ve çalışanlarının ne kadar yüksek olduğu ortadadır. Bunun yanı sıra yapısal olarak Niğde'ye benzeyen ve aynı coğrafyada yer alan Konya ve Karaman ise hem yerel birim sayısı olarak hem de çalışanların ortalaması olarak oldukça düşük bir seviyede görülmektedir. Gaziantep iliyle birlikte değerlendirmeye Adıyaman ve Kilis de

katılmıştır. Bu ise zaten oranların düşük olmasının en önemli sebebidir. Gelişmiş toplumlar büyük ölçüde göç almaktadır. Gelişmiş bir toplum ise kazancının doğru şekilde kullanan toplumdur. Niğde'nin göç verdiği toplumlarda AR-GE harcamalarının ne boyutta olduğu bölgesel bazda incelenecektir.

Tablo 3.23. Niğde'nin Göç Verdiği Bölgelerin AR-GE Harcamaları,2013

BÖLGE KODU	BÖLGE ADI	AR-GE Harcaması (1000 TL)	AR-GE İnsan gücü (Kişi)
TRB	Ortadoğu Anadolu	325449	5783
TR1	İstanbul	3002173	44496
TR2	Batı Marmara	410173	6501
TR3	Ege	1446408	21601
TR6	Akdeniz	779311	12495
TR7	Orta Anadolu	437047	8208

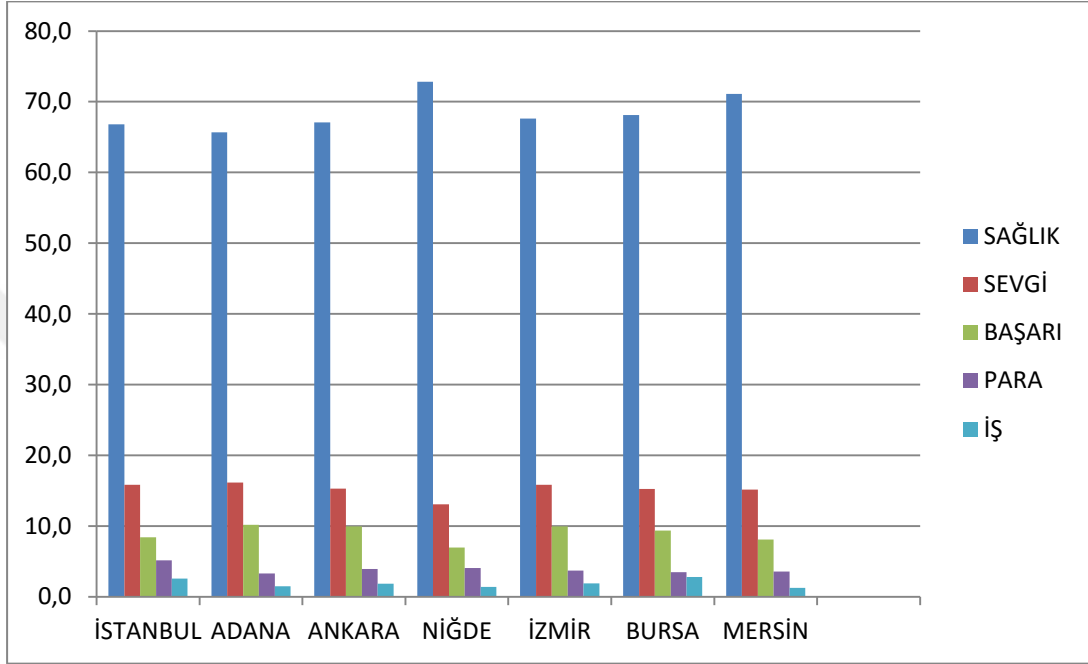
Kaynak: TUIK verilerinden derlenmiştir.

TR 7 Bölgesi olarak Orta Anadolu bölgesinde bulunan Niğde ilinde AR-GE harcaması insan işgücü olarak oldukça düşük seviyededir. Oysaki Niğde'nin göç verdiği yerlerin başında olan İstanbul'un AR-GE harcaması Niğde'nin yaklaşık 5 katı kadardır.

Niğde'nin göç için seçtiği iller incelenilmeye devam edildikçe değerlendirmemiz daha da netlik kazanacaktır. İllerin memnuniyet oranları göç anlamında çekici bir faktör olmaktadır. Aynı şekilde düşük oranlarla ise çekici faktörlük bir tarafa itici güç bile oluşturulabilir.

Niğde'nin göç etmek için seçtiği illerde mutluluk kaynağı aşağıdaki grafikte açıklanmıştır. Mutluluk kaynağı o ilde ya da bölgede geçim şartlarını gösterebilecek değerleri de barındırır.

Grafik 3.3. Niğde ve Göç Verdiği İllerin Mutluluk Değerleri,2012(%)

Kaynak: TUIK verilerinden derlenmiştir.

Şehirlerin en büyük ortak noktaları mutluluk kaynağını sağlık olarak görmeleridir. İş ise en az yüzdeyle mutluluk değerlerini en aşağı seviyesinde yer almaktadır.

Niğde'nin en çok göç ettiği iller arasında başta gelen İstanbul ise sağlık konusunda mutluluk değerini %77 olarak açıklamıştır. Ve yine TUIK verilerine göre Niğde sağlık değerini %67.1 olarak Ankara ise %65.7 olarak açıklamıştır. Niğde ise sevgi, başarı, para ve işi mutluluk düzeyleri arasında sırasıyla %15.3, %10.0, %3.9, %1.9 olarak açıklamıştır.

Niğde'de göç incelendiğinde söz konusu değerlendirmemiz de gösteriyor ki göç tek bir nedene bağlı kalmaksızın oluşan bir eylemdir. Bu eylemin nedenleri

arasında sağlık, eğitim fiziksel koşullar gibi pek çok etken vardır. Bu da g kuramının neden tek bir bilgiye dayandırılmadığını göstermiştir.

Çalışmamız boyunca Niğde'nin en çok güç verdiği iller sayısı ve sıralamasıyla verilmiştir. Bunun sonucunda göç edilen bölgelerin çekici özellikleriyle g veren Niğde toplumunun itici gleri arasında bir bağlantı kurulmaya çalışılmıştır. Söz konusu illerin başında İstanbul, Ankara , Bursa, Mersin gibi iller gelmektedir.

Niğde'den söz konusu illere g edenlere yönelik yapılan bu çalışmada, g nedenleri incelendiğinde Türkiye'de yaşanan i göçlerin temel nedeni ekonomik nedenler olduğu grlmştir. Değerlendirmeye göre söz konusu bireylerin iş bulmak ve daha çok para kazanmak amacıyla g ettikleri belirlenmiştir. İ göçlerin ülkenin her yerinde olduğu gibi Niğde'de de tarıma bağlanması olağan bir sonuçtur. Tarım alanlarının konut için tahsis edilmesi sonucu işsiz kalan bireyler iş bulmak ümidi ile g etmişlerdir. İl merkezlerinden göç edenler ise, mevcut işleri bulunan fakat daha çok para kazanmak nedeniyle g etmiştir.

SONUÇ

Göç yüzyıllar boyunca insanların yaşamının bir parçası olmuştur. İkel dönemlerde bireyler ve topluluklar hayatta kalabilme mücadelesi içerisinde göç etmişlerdir. Amaç yaşam sürdürmektir. İkel dönemlerde göçü etkileyen en önemli faktör iklim şartlarıdır. Kişilerin yaşam şartlarının kötü olması iklim şartlarından oldukça etkilenmelerine neden olmuştur; işte bu nedenle topluluklar iklimin zorlayıcı şartları altında göçe maruz kalmışlardır. Sadece iklim değil iklimin de beraberinde getirdiği açlık ve hayvan hastalıkları kişilerin göç devinimini hızlandırmıştır.

İnsanlar yerleşik döneme geçtikten sonra devletleşme ve bloklaşma dönemleri başlamıştır. Bu dönemlerde göç fazla desteklenen bir olgu olmamıştır çünkü devletleşme sürecinde nüfusça üstünlük aynı zamandan savunma anlamında üstünlük olarak görülmüştür. Göç sadece güvenlik nedeniyle gerçekleşmiş bunun dışında da savaşta kazanılan yerlere yapılan göçlerle sınırlı kalmıştır.

Ülkemizde ise Sanayi Devrimi'yle beraber iç göç daha çok ön plana çıkmıştır. Bireyler dış göçten daha çok ülkelerinde tarım dışında geçimi oluşturabilecek alanlar ararken Sanayi Devrimi'yle yüz yüze kalmışlardır. Devrimden önce bireyler basit tarım ve hayvancılıkla uğraşırken tarımda makineleşmeyi gelmesiyle tarım sektöründe ortaya çıkan işsizlik sanayi sektöründe dengelenmeye çalışılmıştır. Kişiler çok yönlü düşünmeden önce sadece geçim kaynağı ve maddi nedenlerle göç etmişlerdir. Bireylerin artık insan gücüyle bile giremediği topraksal alanlara makinelerin sokulmasıyla bireylerin göç güdüsü oluşmuştur.

Modern çağa girdiğimizde ortaya çıkan pazar imkânları, girişimcilik ve özel sektör destekleri ve primleriyle oluşturulan pek çok sektör ortaya çıkmıştır. Bunların bilincinde olan ve kolay tüketime alışan insanoğlu artık iklim şartlarını kesinlikle bir göç nedeni olarak görmemiş hatta maddi amaçların bile geri planda kaldığı olmuştur. Kişiler artık kültürel anlamda kendilerini daha yakın hissettikleri yerlere göç etme ya da kariyer planları ve maddi olanakların fazlalığı, akrabalara yakın olma isteği gibi ekonomik etkilerden daha çok sosyal nedenlerle göçü amaçlamışlardır.

Göç pek çok araştırmaya konu olsa da yapılacak analizlerin daha güvenilir verilerle yapılması ve kıyaslamaların doğru şekilde sonuçlanabilmesi için istatistiki

bölge birimleri sınıflandırması yapılmış ve Türkiye belli kıstaslarla bölgelere ayrılmıştır.

Çalışmamızın asıl bölümünü oluşturan Niğde ise istatistikî bölge birimleri sınıflandırmasında TR7 bölgesine dâhildir. TR7 bölgesinde Niğde dışında Kırıkkale, Aksaray, Nevşehir, Kırşehir, Kayseri, Sivas ve Yozgat bulunmaktadır. Bu kapsamda illere dikkat edildiğinde Kayseri diğer illere göre daha fazla gelişmiş ve olanaklar bakımından oldukça ilerde olan bir ildir. Kayseri dışındaki iller ise hem fizyolojik bakımdan hem de iş imkanları ve nüfus bakımından birbiriyle eş olan illerdir. Çalışmanın mekan boyutunu tamamlayan Niğde ise diğer illerin dışında göç akımının köprü vazifelerini oluşturan illerden biri olmasıyla nedeniyle dikkat çekmektedir. Özellikle Suriye tarafından gelen bireylerin ana göç merkezine gitmek için uğrak yeri ve geçiş güzergâhı haline getirdiği Niğde ise bütün bunların yanında ayrıca da kendi bünyesinde göç alış- veriş süreci yaşamıştır. Türkiye’de TR71 bölgesine dâhil olan Niğde ili incelendiğinde fiziki şartları pek de elverişli olmayan bir il olmasının yanında maddi olanakları da yerinde olmadığı ortadadır. Fiziki şartlarının elverişsiz olması Niğde ilinin tarımsal ürün çeşitliliğinin sınırlı sayıda olmasına neden olurken bireyleri bir taraftan da hayvancılığa itmiştir. Niğde nüfusuna bakıldığında ise son yılların verilerine nüfusun 340.000 civarında olduğu görülmektedir. Kadın ve erkek nüfusu hemen her yıl paralel olarak artmaktadır.

Niğde’nin nüfus artış hızı incelendiğindeyse negatif yönlü bir olgu olduğu açıktır. Ama özellikle 2007-2008 yıllarındaki düşüşün dikkat çekmesi olağandır. Bu dönemlerdeki büyük düşüşün nedenleri arasında ekonomik yatırımlar açısından diğer illerin gerisinde kalması değerlendirilebilir.

Niğde ilinin istihdam yapısı ve olanakları incelendiğindeyse göç için itici faktörler oluşturmasını destekler sonuçlar çıkmaktadır. Sektörsel anlamda bakıldığında hizmet sektörünün baş sırada olmasının yanında tarım inşaat ve sanayi sektörünün de önemli yer tuttuğu görülmektedir. İş yerleri küçük çapta işletmelerdir ve çoğunluğu 10 kişi ve altında eleman çalıştıran kurumlardır. Teknik alt yapı açısından değerlendirildiğinde ise Niğde’nin sorunları ortaya çıkmaktadır. 20 yıl önce başlanan hava alanı projesi bile daha tamamlanmamıştır. Bütün bunların yanında sağlık kuruluşları açısından değerlendirildiğinde ise ilin merkezinde biri devlet hastanesi olmak üzere sadece 2 hastanesi vardır.

Bütün bu zeminlerin oluşturduğu sonuç elbette ki göç olacaktır. Ekonomik yatırımların azlığı ve yetersizliği, özel teşviklerin olmaması ekonomik anlamda bireyleri göçe zorlayacaktır. Var olan işletme ve fabrika kuruluşlarının nüfusu dengeleyecek şekilde istihdam yaratamaması da aynı şekilde ekonomik anlamda göçü teşvik edici unsur olacaktır.

Sağlık açısından bakıldığında ise yapılan göçler kısa vadeli de olsa sağlık kurumlarının yetersizliği de hasta ve hasta yakınlarını göçe zorlayabilmektedir.

Bütün bu veriler birlikte değerlendirildiğinde çalışmanın ilk bölümünde açıkladığımız göç modelleri temel alınarak bir sonuca gidilirse; Niğde’de gerçekleşen göçü Ravenstein’in Göç Kanunları açısından değerlendirildiğinde “genellikle kısa mesafeli göçler yaşanır” kuralının geçerliliği doğrulanır çünkü Niğde’den göçen bireylerin göç için tercih ettiği iller arasında Ankara ,Mersin ve Konya gibi Niğde’ye yakın iller bulunmaktadır. Bir başka kanun ise “uzun mesafede göç edenler büyük sanayi merkezlerini tercih ederler” vurgusudur bu durum ise yine Ankara, İstanbul Mersin bölgelerinin tercih edilmesinin nedeni olarak görülebilir.

Niğde göç hareketleri Petersen’in göç sınıflandırması kısmında değerlendirildiğinde “yönlendirilmiş göç” kriterine oldukça uymaktadır. Tezde de vurgulandığı üzere yönlendirilmiş göç sosyal ve politik durumların yarattığı göç tipidir. Niğde’deki bireyler politik durumlardan daha çok sosyal nedenlerden dolayı göç etme eğilimi içerisindedirler.

Niğde ili hem sağlık hem ekonomik nedenlerle birlikte göç verme süreci oldukça hızlı işleyen bir il olmuştur. Türkiye’nin pek çok iline dağılmış şekilde bulunan Niğdeliler bir Niğde ili kadar nüfusa sahiptir. Elbette ki bu zamana kadar giden kitleleri geri döndürme çalışması ya da politikası oluşturulamayacaktır ancak bundan sonra gerçekleşebilecek göçlerin önüne geçmek için birkaç çözüm önerisi getirilebilir:

➤ Öncelikle bugüne kadar çözüme kavuşturulamadığı ve doğru sonuçlar vermediği ortada olan politikalar yeniden değerlendirilmeli ve gereken düzenlemeler yapılmalıdır.

➤ Niğde en çok ekonomik nedenlerle göç veren bir ildir. Bu yüzden ekonomik sorunların ortadan kaldırılabilmesi için teşvik primleri sistemi düzenlenebilir.

Ekonomik imkânlar iyeleştirilebilir ve böylece göç eden büyük bir çoğunluğun önüne geçilebilir.

➤ Yukarda da bahsettiğimiz gibi Niğde'den göç etmiş Niğde nüfusu kadar bir nüfus söz konusudur. Bu yüzden göç eden bireyler arasında araştırma yapılarak gerekli veriler oluşturulduktan sonra beklentilere göre Niğde üzerinde uzun veya orta vadeli politikalar oluşturulabilir.

➤ Bilindiği üzere hala terörle mücadele kapsamında sokağa çıkış yasağı ilan edilen yerlerde büyük çapta göç akımı başlamıştır. Bu akım doğrultusunda göç edilen yerler için de ekonomik ve sosyal sıkıntılar baş göstermektedir. Terörle mücadele konusunda yeni ve güncel adımlar atılarak terör nedeniyle yaşadıkları alandan vazgeçen kitlelerin güvenliği sağlanarak geri dönüşü sağlanabilir.

➤ Göç edenlerin sadece ekonomik nedenle göç etmedikleri göz önüne alınmalı ve beyin göçünü engelleyebilmek için gerekli olan yatırımlar yapılmalıdır. Öğrenim düzeyi göçte önemli bir unsur teşkil etmektedir çünkü eğitim seviyeleri düşük olan kitleler daha kolay iş bulabilmek adına büyük şehirlere göç edebilmektedir. Bu sorun aynı zamanda kalifiye eleman sorununu da ortaya çıkarmaktadır. Eğitim için gerekli devinimler yapılmalı ve böylece basit anlamda göç engellenmelidir.

KAYNAKÇA

- ACAR, M. DEMİR, Ö.(2005) .*Sosyal Bilimler Sözlüğü*,(6.Baskı), Ankara Adres Yayınları, , s.170.
- AK,R.(Raporatör) *Göç, Özel İhtisas Komisyonu Raporu*,s.8.
- AKALIN, A.(2014). *Türkiye’de Ev Hizmetlerinde Çalışan Göçmen Kadınların Toplumsal Ve İktisadi Varoluş Stratejileri Üzerine Sosyolojik Bir Analiz*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı,Doktora Tezi ,s.57.
- AKBULUT, İ ve Bal, B.(2008). *Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri* ,s.1
- AKKAYAN,T.(1979).*Göç ve Değişme*, İstanbul,İst. Üniv. Ed. Fak.Yay.,s. 20.
- ALPER, A.(2005). *Dövizleri Berleyen Makro Ekonomik Ekenler, Türkiye Örneği*, TCMB İşçi Dövizleri Genel Müdürlüğü Ankara, s.32.
- ARSLAN İ. ve AKAN Y.(2008).*Göç Ekonomisi Türkiye Üzerine Bir Uygulama*,s.31.
- ATEŞ, T.(1989).*Siyasal Tarih – 1*, İstanbul,İst. Üniv. İktisat Fak. Yay., s.18.
- AVŞAR A. Ve ÜSTÜN R.,*Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı,Ulusal İstihdam Stratejisi*, Tarım Sektörü Raporu.
- BOZDAĞLI, Y.(2014-). *Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi ve Sonuçları*, S: 3,s.15.
- BULUTAY T., ve TAŞTI E.(2004). *Informal Sektor in the Turkish Labor Market, Türkiye Ekonomi Kurumu*, Tartışma Metni, s. 16.
- BÜLBÜL, S., KÖSE, A.(2010).*Türkiye’de Bölgelerarası İç Göç Hareketlerinin Çok Boyutlu Ölçekleme Yöntemi İle İncelenmesi*,İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi 39, 1, s.75-94 .
- ÇAĞLAYAN, S.(2006). *Göç Kuramları, Göç Ve Göçmen İlişkisi*, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , S.17,s.77.
- ÇALI, H.(2012).Kamu Politikası Olarak Türkiye’nin Göç Politikası,s.50.
- ÇELİK, F.(2006). İç Göçlerin İtici Ve Çekici Güçler Yaklaşımı İle Analizi Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 27,, ss. 149-170
- EREN, M.(2012).*Yerel Kalkınma Ve Göç: Gaziantep Örneği* Şırnak Üniversitesi Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi Cilt 4, No 1, ISSN: 2146-0817
- EROĞLU N.ve TOPRAK Y.,*Cumhuriyet’in İdeolojisi ve Türkiye’de Şehirleşme*,s.7.
- ETLAN,E.,(2009).*Kırdan Kente Göç Ve Göçmenlerin Uyum Süreci Üzerine Bir Çalışma:Van Örneği*, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi,S.2,s.482.

- GEZGİN,F., (1991).*İşgücü Teorileri, Sosyoloji Konferanslar*, 23. Kitap, İst., s. 32.
- GÖNÜLLÜ,M. (1996). *Dış Göç*, Eğitim Fakültesi Dergisi, Pamukkale Üniversitesi Yayınları sayı:1, s. 94.
- IDMC-UNHCR *Ortak Basın Açıklaması* , Rapor,2014.
- İÇDUYGU, A, SİRKECİ İ. ve AYDINGÜL İ. (1998) *Türkiye’de İç Göç ve İç Göçün İşçi Hareketlerine Etkisi*, Türkiye’de İçgöç, İstanbul, Tarih Vakfı Yayınları,s.205.
- İLKKARACAN,P., ve İLKKARACAN, İ.(1998). *1990’lar Türkiye’sinde Kadın Ve Göç Bilanço*98:75 Yılda Köylerden Şehirlere,Tarih Vakfı Yayınları,İstanbul,ss305-322.
- İşgücü Piyasa Araştırması Niğde İli Sonuç Raporu.
- KAZGAN ,G, (2002).*Tanzimattan 21. Yüzyıla Türkiye Ekonomisi*, Bilgi Üniv. Yay. 1.Baskı. İst., s.103.
- KIZILÇELİK, S. ve ERJEM, Y. *Açıklamalı Sosyoloji Terimler Sözlüğü*, s. 185
- KURTULMUŞ, N.,*Gelişmekte Olan Ülkeler Açısından Stratejik İnsan Sermayesi Kaybı :Beyin Göçü*,s.206.
- KÜYÜK, N.,(2011).*Yerel Yönetimlerin Kürt Kökenli Grupların Büyükşehirlere Göç Sonrası Entegrasyon Sorunlarına Yaklaşımı: Ankara Örneği*, Ank.,s.21.
- ORAN, B. (ed.) (2002), *Türk Dış Politikası: Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar*. İletişim Yayınları: İstanbul.
- ÖZYAKIŞIR,D, (2013).*Göç Kuram ve Bölgesel Bir Uygulama*, Nobel Yayınları,s.12.
- PAZARLIOĞLU,V.(2007).*İzmir Örneğinde İç Göçün Ekonometrik Analizi* ,Yönetim ve Ekonomi, s.121.
- SEVER R., ve KOPAR İ., *Niğde İlinin Başlıca Coğrafi Özellikleri*,s.2.
- SOYTÜRK, M,(2012).*Türkiye’denAvusturya’ya İşgücü Göçü*,Ankara,s.2314.
- STOUFFER r,S, (1940)*Intervening Opportunities:A Theory Relating Mobility and Distance* “*American Sociological Review* ,s.846.
- SUNDAY, Ü., (1972).*Nüfusbilim Sözlüğü*, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, s.3.
- ŞEN, M.,(2014). *Türkiye’de İç Göçlerin Neden ve Sonuç Kapsamında İncelenmesi*,Çalışma ve Toplum,s.232.
- Tarım Sektörü Mevcut Durum Raporu.

TOBLER,W., “*Migration: Ravenstein , Thorntwaite , And Beyond* ”, *Geography Department University of California Santa Barbara CA 93106-4060.*

TOPÇU S., ve BEŞER A.,(2006). *Göç ve Sağlık* , C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi,10(3),s.39.

TOROĞLU,E.(2007).*Niğde İlinde Göç Faktörleri ve Göçler,Coğrafi Bilimler Dergisi, 5 (1), 75-96.*

TÜFEKÇİ, S.,(2000).*Sosyal Yapı ve Sosyal Değişme*, Der Yay. İst., s. 71.

Türkiye Göç Ve Yerinden Olmuş Nüfus Araştırması, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü ,Ankara, Haziran 2006,s.107.

TUIK, Genel Nüfus Sayımı 2000 Göç İstatistikleri, s. 13

TUIK Niğde İlinin Nüfus Artış Hızı

TUIK Türkiye’de En Çok Göç Veren İller(2014)

TUIK Türkiye’de En Çok Göç Alan İller(2014)

TUIK 2000 Yılı İtibarı ile Türkiye’de Yerleşim Yerine Göre Göç Edenlerin İşgücüne Katılma Oranları

TUIK Niğde İlinin Nüfusu

TUIK Niğde ve Göç Verdiği İllerin Mutluluk Değerleri

TUIK Türkiye’nin Bölgeler Arası Net Göç Hızı

TUIK Yerleşim Yeri ve İstihdam Durumu - Ekonomik Faaliyete Göre Göç Eden Nüfus ve Türkiye Geneli 2000

TUIK Temel Göstergelerle Türkiye’de Tarım

TUIK Niğde Nüfusunun Yıllara Göre Dağılımı

TUIK Yükseköğretim Kurumlarında Önlisans ve Lisans Düzeyinde Öğrenci Sayısı

TUIK Niğde Hastane ve Yatak Sayısı, (2008-2012)

TUIK Niğde’nin Yerleşim Yerine ve Cinsiyete Göre Verdiği Göç

TUIK. Niğde İlinin Göç İçin Tercih Ettiği İller

TUIK Niğde ve Göç Verdiği İllerin Mutluluk Oranları

TUIK. Niğde ve Göç Verdiği İllerin Kamu Hizmetleri Memnuniyeti

Türkiye Göç Ve Yerinden Olmuş Nüfus Araştırması, Hacettepe Üniversitesi Ankara,2005,s.170.

UNAT,N,(2007).*Türk Dış Göçünün Aşamaları: 1950’li Yıllardan 2000’li Yıllara, Kökler ve Yollar, Türkiye’de Göç Süreçleri*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları,s. 1–

18

- ÜÇDOĞRUK,Ş.,(2002). *İzmir'deki İç Göç Hareketinin Çok Durumlu Logit Teknikle İncelenmesi*, Dokuz Eylül Üniversitesi,İİBF Dergisi,17(1),ss.157-183.
- VURAL,G.(2007). *Uluslararası Göçmen Kaçakçılığı Ve İnsan Ticareti*,s.7.
- YAKAR, M.,(2012).*Türkiye'de İç Göçlerin İlçelere Göre Mekânsal Analizi: 1995-2000 Dönemi*Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi,9(1),ss766.
- YALÇIN,C.(2004).*Göç Sosyolojisi*, Anı Yayıncılık,Ankara ,s.13.
- YAMAK,R. ve Yamak,N., (1999)*Türkiye'de Gelir Dağılımı ve İç Göç* , Dokuz Eylül Üniversitesi,SBE Dergisi,1(1),ss.16-28.
- YILDIRIM,A.,*Kentleşme Ve Kentleşme Sürecinde Göçün Suç Olgusu Üzerindeki Etkileri*,Ankara Üniversitesi,SBE,Yüksek Lisans Tezi,ss.146.
- YILDIRIMOĞLU, H. (2005).*Uluslararası Emek Göçü Almanya'ya Türk Emek Göçü*,Kamu-İs; C:8, S: 1s.7.
- YABANCILAR VE ULUSLARARASI KORUMA KANUNU, 4/4/2013 Tarihli 6428 Sayılı Kanun.

WEB KAYNAKLARI

<http://academiclink.com.au>.

[https://bloghsk.wordpress.com/category/kategoriler/teknoloji/\(10.08.2015\)](https://bloghsk.wordpress.com/category/kategoriler/teknoloji/(10.08.2015))

<http://www.birlikegitimsen.org.tr/?p=3231>

www.biyomed.com/pages/makaleler/makale8.htm

[http://cografyalise.blogcu.com/goclerin-nedenleri-ve-sonuclari\(14.08.2015\)](http://cografyalise.blogcu.com/goclerin-nedenleri-ve-sonuclari(14.08.2015))

http://www.dersimiz.com/ders_notlari/Kavimler-Gocu-oku-21730.html

<http://www.dunyabulteni.net/>

[http://enginsalli.blogcu.com/gocler-ve-nedenleri/2801827\(06.07.2015\)](http://enginsalli.blogcu.com/gocler-ve-nedenleri/2801827(06.07.2015))

<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Toprak%20Kaymasi>

<http://geograpy.blogcu.com/gocler-ve-goc-cesitleri/3060662>

www.goc.gov.tr

[http://www.hamlegazetesi.net/\(15.09.2015\)](http://www.hamlegazetesi.net/(15.09.2015))

<http://www.milliyet.com.tr/korkutan-goc-arastirmasi-diyarbakir-yerelhaber>

[1108226/](http://www.milliyet.com.tr/korkutan-goc-arastirmasi-diyarbakir-yerelhaber)

[http://multeci.net/index.php?option=com_content&view=article&id=58:goc-ve-multecilik&catid=35:goc-ve-multecilik&Itemid=14&lang=tr\(07.08.2015\)](http://multeci.net/index.php?option=com_content&view=article&id=58:goc-ve-multecilik&catid=35:goc-ve-multecilik&Itemid=14&lang=tr(07.08.2015))

www.mynet.com/trend/cevaplar/sorular-cevaplar/...federal...is-gucu/6766296

<http://www.notdelisi.com/turkiyede-ic-goc-4497/>

www.nufusu.com/nigdenufusu.

[http://www.turkcebilgi.com/beyin_g%C3%B6%C3%A7%C3%BC\(14.09.2015\)](http://www.turkcebilgi.com/beyin_g%C3%B6%C3%A7%C3%BC(14.09.2015))

http://www.turkcebilgi.com/kavimler_g%C3%B6%C3%A7%C3%BC

http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?alt_id=1067

<http://yorukoglukoc.blogspot.com.tr/2007/07/iindekiler-1.html>

http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?alt_id=1067

[https://tr.wikipedia.org/\(08.08.2015\)](https://tr.wikipedia.org/(08.08.2015))

[https://tr.wikipedia.org/wiki/Dünya Sağlık Örgütü](https://tr.wikipedia.org/wiki/Dünya_Sağlık_Örgütü)

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Köykent>

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Esra Meral
Doğum Yeri ve Tarihi : Gümüşhane 1989
Medeni Hali : Bekar
İletişim Bilgileri : esra.merall@hotmail.com
: esra.merall18@gmail.com
0546 456 01 11(GSM)

EĞİTİM

2002-2006 Köse Lisesi
2008-2012 Anadolu Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü
2009-2013 Niğde Üniversitesi İktisat Bölümü
2013-2016 Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı

İŞ DENEYİMİ

2012-2013 Emin Alper Öztürk Av. Bürosu – Genel Sekreter
2014-2015 İlgi Etüt Evi – İngilizce Öğretmeni
2014-2015 Dündarlı 100.Yıl Ortaokulu - Matematik Öğretmeni